

Riksdagens protokoll

2008/09:57

Torsdagen den 15 januari

Kl. 14.00 – 21.39

Protokoll
2008/09:57

1 § Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att *Ingvar Svensson* (kd) avsåg sig uppdraget som suppleant i EU-nämnden.

Kammaren biföll denna avsägelse.

2 § Anmälan om kompletteringsval till EU-nämnden

Tredje vice talmannen meddelade att Kristdemokraternas riksdagsgrupp anmält *Holger Gustafsson* som ledamot i EU-nämnden och *Irene Oskarsson* som suppleant i EU-nämnden.

Tredje vice talmannen förklarade valda till

ledamot i EU-nämnden

Holger Gustafsson (kd)

suppleant i EU-nämnden

Irene Oskarsson (kd)

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2008/09:207

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:207 Sågverk i Norrland

av *Lars U Granberg* (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 10 februari 2009.

Prot. 2008/09:57
15 januari

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 15 december 2008
Näringsdepartementet
Maud Olofsson (c)
Enligt uppdrag
Dag Ekman
Expeditionschef

Interpellation 2008/09:219

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:219 Åtgärder för grupper med svag anknytning till arbetsmarknaden
av Berit Högman (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 27 januari 2009.

Skälet till dröjsmålet är att det på grund av stor arbetsbörda behövs mer tid till handläggningen.

Stockholm den 18 december 2008

Arbetsmarknadsdepartementet

Sven Otto Littorin (m)

Enligt uppdrag

Karin Renman

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2008/09:220

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:220 Jobbgarantins tredje fas

av Berit Högman (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 27 januari 2009.

Skälet till dröjsmålet är att det på grund av stor arbetsbörda behövs mer tid till handläggningen.

Stockholm den 18 december 2008

Arbetsmarknadsdepartementet

Sven Otto Littorin (m)

Enligt uppdrag

Karin Renman

Expeditions- och rättschef

*Svar på
interpellationer*

4 § Svar på interpellationerna 2008/09:123 och 139 om löner, övriga ersättningar och pensionsvillkor för ledande befattningshavare i statliga bolag

Anf. 1 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Luciano Astudillo och Anna-Lena Jansson har ställt frågor till mig om bonusprogram, löner och andra ersättningar för ledande befattningshavare i statligt ägda företag.

Luciano Astudillo har frågat mig om jag avser att ta initiativ till att inrätta bonusprogram för verkställande direktörer i statligt ägda bolag.

Svaret på Luciano Astudillos fråga är: Nej!

Eva-Lena Jansson har frågat mig dels om jag avser att vidta åtgärder för att statligt ägda företags ledande befattningshavares löner, övriga ersättningar och pensioner ska anpassas till rimliga nivåer, dels om jag avser att vidta några åtgärder för att samtliga styrelser för statligt ägda företag ska få riktlinjer som motverkar den nuvarande principen som medverkar till alltför höga löne-, ersättnings- och pensionsvillkor.

Jag gläds åt de båda interpellanternas stora intresse för och omsorg om de statligt ägda företagen och dess ersättningar till ledande befattningshavare. Därför förvånar det mig att det verkar ha undgått dem att regeringen den 3 juli 2008 beslutade om nya riktlinjer just för ledande befattningshavare i företag med statligt ägande. Dessa riktlinjer beslutades för att åtgärda de brister som fanns i de tidigare riktlinjerna, beslutade av den socialdemokratiska regeringen 2003. De tidigare riktlinjerna har bland annat resulterat i att ersättningarna i statligt ägda företag i flera fall varit löneledande avseende fast lön och pensionsavsättningar.

Med de nya riktlinjerna för regeringen tillbaka det operativa ansvaret för de samlade anställningsvillkoren till företagets styrelser, samtidigt som vi ställer tydligare krav på transparent redovisning.

De tidigare riktlinjerna var alltför detaljorienterade och var därför svåra för styrelserna att tillämpa och ingrep i stor utsträckning i styrelsens ansvar att hitta rätt ersättningsstruktur till de ledande befattningshavarna. Vi vill att de statligt ägda företagen ska ha samma förutsättningar som andra företag även i dessa delar.

Det åligger varje styrelse och vd i ett statligt ägt företag att regeringens riktlinjer följs.

Statligt ägda företag ska enligt statens ägarpolicy följa svensk kod för bolagsstyrning och de regler som gäller för noterade företag i övrigt. Det innebär att styrelsens förslag till principer för ersättning till ledande befattningshavare ska godkännas av bolagsstämman. Jag kommer att se till att ersättningarna är noga granskade innan statens representanter på bolagsstämmorna godkänner dem.

Anf. 2 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Fru talman! Jag vill börja med att önska näringsministern en god fortsättning på det nya året. Jag vill också tacka näringsministern för svaret, även om tonen förvånar något. Statsrådet antyder i sitt svar att vi inte skulle ha koll på att den moderatledda regeringen beslutat om nya direktiv för ledande befattningshavare i de statliga företagen.

Det är inte så. I själva verket är det precis tvärtom. Det är i ljuset av de nya direktiven, i ljuset av den finanskris som sköljer över Sverige och avslöjar en finansbransch med väldigt generösa och frikostiga bonussystem och arvodessystem, i ljuset av att finansministern åtminstone retoriskt gjorde kraftiga utfall mot de giriga bankledningarna, som inte ville gå med i regeringens stabilitetspakt, i ljuset av Maud Olofssons tidigare uttalanden och syn på arvoden för dem som ska leda statliga företag, vd:ar och dem som sitter i styrelsen – i ljuset av allt det här som min fråga har ställts.

Debatten om bonusprogram har kommit och gått. Den har alltid engagerat många vanliga människor. De astronomiska summor som ibland delas ut till ledningar, ibland utan koppling till reella resultat och värden i företag, väcker anstöt och är provocerande. Det ledde till att vi socialde-

mokrater år 2003 införde nya riktlinjer som innebar att man förvisso kunde ha incitamentsprogram i de statligt ägda bolagen, men att de i så fall också skulle omfatta all personal i bolagen så att alla fick ta del av framgången i företaget och inte bara företagsledningen. Vi såg också till att vd:n och koncernchefen skulle vara undantagna från det här och inte skulle ha någon sådan typ av belöningssystem utan erhålla en fast lön.

Maud Olofsson har uttalat sig flera gånger om det här. I oktober år 2006 menade Maud Olofsson i en DN-intervju att det skulle vara upp till styrelserna att avgöra om det behövdes bonusar till cheferna. Hon sade: ”Vi måste inse att de här bolagen finns på en marknad och vi måste rekrytera bra vd:ar.” Hon var också kritisk mot inblandning från staten som ägare i den här delen.

Den 22 april år 2008 i en debatt i kammaren kommenterade Maud Olofsson samma fråga på det här sättet: ”Däremot är min generella inställning den att det är bättre att ha lägre fasta löner, och sedan kan man, om man gör någonting bra, få en bonus. Det gäller både anställda och ledning.”

Nu har jag jämfört de gamla riktlinjerna med de nya riktlinjerna. Det finns två viktiga skillnader. Taket för den rörliga ersättningen har höjts från två månadslöner till fyra månadslöner, och ersättningen som skulle finnas för både ledning och alla anställda har tagits bort. Den reglering som innebar att om det gick bra för ledningen och man skulle belöna ledningen skulle det också komma alla anställda i företaget till del har tagits bort.

Men det finns också en viktig likhet. Vd:n och koncernchefen är undantagna alla de här incitamentsprogrammen. Det är likadant som i det gamla systemet.

Vad vill egentligen Maud Olofsson med sina förändringar?

Anf. 3 EVA-LENA JANSSON (s):

Fru talman! Jag tackar Maud Olofsson för svaret. Jag konstaterar att det är Eva-Lena Jansson som har ställt frågor, inte någon Anna-Lena Jansson som man kan tro av interpellationssvaret.

Bakgrunden till min interpellation till Maud Olofsson är att Thomas Östros i november 2006 ställde en interpellation till näringsminister Maud Olofsson om vd-bonusar i statliga bolag med anledning av att näringsministern signalerat att hon inte gillade den tidigare regeringens sätt att sätta stopp för vidlyftiga bonusersättningar till ledande befattningshavare.

I interpellationsdebatten framhöll näringsministern det hon läst upp i svaret om att de statligt ägda företagen ska följa den svenska koden för bolagsstyrning etcetera. Vidare framförde näringsministern följande argument: Regeringen kommer att utveckla riktlinjer för ledande befattningshavare i de statligt ägda bolagen, och de kommer naturligtvis att följas upp. Jag kommer att ge mycket tydliga ägardirektiv, sade Maud Olofsson vid det tillfället.

Jag har beskrivit att enligt uppgifter i medierna den 18 november 2008 har det framkommit att den tillförordnade vd:n för Posten Sverige hade en månadslön på 900 000 kronor. Det ska jämföras med tidigare vd:n Erik Olssons månadslön som var 350 000 kronor. Jag kan för säkerhets skull också informera om att Erik Olsson hade en pension som mot-

svarade den andra ersättning som Lars Göran Nordström fick. Lars Göran Nordström hade också en pension från Nordea.

Vilka riktlinjer i styrdokumentet från regeringen som har angett lönenivån och därmed medverkat till de extrema löneökningarna framgår inte. Precis som Luciano Astudillo anger här kände jag till att regeringen har ändrat riktlinjer. Jag kanske inte var tydlig med det i interpellationen.

När man läser riktlinjerna är det precis som Luciano Astudillo säger. Det finns mycket som påminner om varandra. Men det som skiljer mot den socialdemokratiska regeringens tidigare riktlinjer är att de var mycket mer detaljerade. Det framgår också av statsrådets svar. Det kan därför antas att förändringen har påverkat löneutvecklingen på det sätt som Lars Göran Nordströms lön gav uttryck för.

Lars Göran Nordström fick lönen den 27 juni. Regeringens nya riktlinjer trädde i kraft den 3 juli. Det borde inte ha varit okänt för statsrådet att man då skulle tillsätta en tillförordnad vd med den lönen. Därför skulle jag vilja veta vad det är som har gjort att regeringen nu försöker säga att man inte är en del av löneutvecklingen.

Jag har också ställt frågor om man har tänkt göra någon förändring i de nuvarande riktlinjerna. Det verkar i varje fall som att de inte har följts. I den tidigare socialdemokratiska regeringens riktlinjer stod det att pensionsvillkoren ska ses som en del av de samlade anställningsvillkoren. Det kan tolkas som att man borde ha utgått från det.

Jag kan inte se att den nuvarande regeringens riktlinjer skulle medverka till lägre löner, utan det är snarare tvärtom. Det framgår faktiskt inte av statsrådets svar att det skulle vara så. Jag skulle vilja att statsrådet förtydligade vad det är som gör att man ska tolka de nya riktlinjerna som att de skulle vara mindre generösa. Jag kan inte se det.

Anf. 4 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Vi är många som har kritiserat höga bonuslöner och i synnerhet att bonusarna inte är utformade på ett sådant sätt att de stimulerar verksamheten i företagen. Det är den stora kritiken man kan rikta mot det. Resultatlöner i sig som är väl utformade är bra för både ledning och anställda.

Det som har varit bekymret under alla dessa år är att det har funnits incitamentsprogram som har styrt åt helt fel håll. Dessa excesser i höga bonusprogram som inte haft någon grund i att man gjort stora ansträngningar och haft ett bra resultat i företaget är vi många som har kritiserat.

När jag tillträdde sade jag att det i grunden är så att om man ska ha statligt ägande måste man också visa att styrelserna bär ansvaret för bolagen, medan vi styr med ägardirektiv och riktlinjer. Det är så det måste vara. Det var så med den förra socialdemokratiska regeringen och är så med den nya regeringen.

Alla ni som försvarar det statliga ägandet ska verkligen tänka efter på vilket sätt ni vill att man ska styra bolagen. Det farligaste man kan göra är att statsrådet är inne och detaljstyr i varje enskilt bolag. Det tror jag inte är till gagn för någon. Vi skulle ha väldigt svårt att rekrytera ledande befattningshavare eller styrelse till den typen av verksamhet.

Detta gör att det blir en högre professionalisering av styrelsen. Det är också grunden när vi tillsätter styrelser och lägger ansvar på dem. Vi vill ha en professionalisering. Vi vill att avkastningen från bolagen ska vara

likvärdig med den från bolag som verkar på den konkurrensutsatta marknaden, och många av dessa bolag finns på en konkurrensutsatt marknad.

När vi har utvecklat riktlinjerna för nya anställningsvillkor är det i ljuset av vad vi såg när den socialdemokratiska regeringen sade att man absolut inte fick jobba med incitamentslöner. Då blev lönerna i de statliga bolagen löneledande. Vi kan gå igenom företag efter företag och se att det har varit på det sättet. Vi tycker inte att det är rimligt.

Det är därför som vi i de nya riktlinjerna har pekat ut att lönerna ska vara konkurrenskraftiga, dock ej löneledande. Det står mycket tydligt i de nya riktlinjerna. De ska vara rimliga, ändamålsenliga, takbestämda och transparent redovisade. Det är de principer som gäller för lönesättningen i de statliga bolagen.

Vi har också tydliggjort mer detaljerat vad gäller pensioner, avgångsvederlag och den rörliga lörens relativa storlek i förhållande till den fasta. Vi har också sagt att vd:arna inte ska omfattas av detta utan bara ha fast lön. Det är tydliga riktlinjer som vi har gett till de statliga styrelserna framöver.

Vad gäller Postens vd ska man komma ihåg att Erik Olsson som var den tidigare vd:n, som Eva-Lena Jansson mycket riktigt säger, hade både lön och pension som uppgår till samma nivå som Lars G. Nordström fick när han tillträdde.

Jag vill också påminna om att den lön som Erik Olsson hade sattes av den tidigare socialdemokratiska regeringen. Eva-Lena Jansson bär i så fall ett delat ansvar för den lönenivån. Styrelsen fann det självklart att den som gick in på Erik Olssons gamla post skulle ha samma ersättning som den tidigare vd:n. Nu har Lars G. Nordström meddelat att han inte tänker ta ut pengarna.

I grunden är det så att vi ska ha en situation med våra statliga bolag, så länge vi har dem, att vi ska måna om att vi får duktig personal till våra styrelser och i bolagen. De ska också ha en bra ersättning, dock ej löneledande. Det är också vad som står i riktlinjerna.

Jag tänkte få passa på att överlämna riktlinjerna så att det finns möjlighet att läsa ytterligare om detta.

Anf. 5 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Fru talman! Jag vill tacka Maud Olofsson för kopian. Jag har en egen här i min mapp, så jag hade inte behövt få den. Det är klart att vi läser på och har koll på vad vi ger oss in och debatterar om. Det är nästan förmättet att hålla på så.

Maud Olofsson ska akta sig för att dra förhastade slutsatser. Hon står här i kammaren och säger att bonusar och resultat hör ihop. Har man ett bra incitamentsprogram leder det till bättre resultat i företagen. Man ska inte dra förhastade slutsatser om det.

Det finns mycket olika bilder av det, och forskningen är mycket delad. Det finns dessutom mycket forskning som tyder på precis det omvända. Om man har alldeles för generösa system kan det leda åt alldeles fel håll. Man försöker tricksa och fixa med redovisningen för att få ut så generösa ersättningar som möjligt.

Jag tycker att Maud Olofsson har en något schizofren hållning. Å ena sidan tycker hon, som hon sade redan i oktober, att marknaden skulle sköta detta. Vi måste locka till oss de bästa vd:arna till de statliga bola-

gen, eftersom de ska ut och konkurrera på en global marknad. När hon väl ändrar riktlinjerna gör hon samtidigt ingenting åt vd-lönerna. Det är en inkonsekvens där. Det är i och för sig bra och välkommet. Det var här fara å färde att man skulle öppna för ett bonussystem för vd-lönerna, vilket vi hade reglerat i det gamla systemet.

Å andra sidan uttrycker hon att ansvaret ska ligga hos styrelserna och att man inte ska gå in och reglera. I sitt svar här säger hon att hon noga ska följa och granska de ersättningar som ges innan hon släpper dit statens representanter till bolagsstämorna för att godkänna dem. Det tar jag som ett löfte. Vi kommer att följa Maud Olofsson granskning av de ersättningar som beslutas om framöver.

Varje gång det dyker upp oegentligheter och konstigheter är det Maud Olofsson som personligen blir ansvarig. Det är ett löfte som Maud Olofsson har avgivit i dag.

Om man går in och i detalj studerar de förändringar i riktlinjerna som har gjorts ser man att Maud Olofsson har tagit bort den begränsning som vi hade – alla eller ingen. Vi hade reglerat ett system. Om man ska göra incitamentsprogram ska de inte bara vara för ledningarna i bolagen. De ska också omfatta de anställda. Den regleringen har Maud Olofsson tagit bort. Hon har också höjt taket från två till fyra månadslöner och därmed ökat den möjlighet till bonusar som man kan ge ut.

Slutsatsen är att Maud Olofsson och den borgerliga regeringen som vanligt landar där man brukar landa. Man har öppnat för att ge mer till dem som redan har mycket. Är det någon som är överraskad?

Anf. 6 EVA-LENA JANSSON (s):

Fru talman! Vi diskuterar de nuvarande lönerna. Jag ska poängtera att Maud Olofsson har sagt att hon har utformat de nya riktlinjer där hon säger att regeringen och staten inte ska vara löneledande och så vidare.

Jag kan läsa högt ur de gamla riktlinjerna: Löner och övriga förmåner för personer i företagsledande och därmed jämförlig ställning i statliga företag ska vara konkurrenskraftiga men inte löneledande.

Det är liksom ingen ny uppfinning. Man kan tro av regeringens framförande att det här skulle vara någonting nytt. Anledningen till att den förra regeringen tog fram det här var att man skulle vara tydlig med detta.

Vidare framgår något ytterligare både av de tidigare riktlinjerna och av den nya regeringens nya riktlinjer om tillämpningsområden. Det står så här: Ingångna avtal med ledande befattningshavare gäller oförändrat. Sådana avtal bör endast omförhandlas i den mån såväl bolaget som den anställde anser att så bör ske. Om ingångna avtal omförhandlas ska dessa riktlinjer beaktas.

Man kan ställa sig en fråga. Nu när Lars G. Nordström inte tycker att avtalet är speciellt bra och inte vill ha den här lönen – vore det då inte av intresse att regeringen sätter sig och omförhandlar så att han åtminstone får något betalt för sitt arbete? Jag vet inte hur många andra vd:ar som förväntas jobba gratis. Det är någonting som vi socialdemokrater aldrig har framfört. Däremot har vi sagt att det ska vara rimliga löner. Det vore intressant att få höra det av Maud Olofsson.

Det är viktigt att poängtera vad det är som har gett uttryck för att Posten nu har satt den här lönen. Jag menar att det faktiskt är det som rege-

ringen har anförts. Man har sagt att man ska komma med riktlinjer, och det har tydligen tolkats på det sättet att det fungerar. Inför bolagsstämman 2008 sade styrelsen följande: Styrelsen har inte upprättat något förslag till riktlinjer att gälla för tiden till nästa årsstämma. Skälet är att styrelsen avvaktar nya riktlinjer från regeringen för bestämmande av lön och annan ersättning till ledande befattningshavare för personer i företagsledande ställning i statligt ägande bolag.

Med andra ord har man avvaktat och uppenbarligen fått reda på att regeringen kommer med någonting. Men tydligen har det inte varit tillräckligt, eller så har man tolkat det som att det är okej med väldigt generösa löner. Jag tycker att den här regeringen måste ta ansvar för detta. Den tidigare regeringen gav riktlinjer som gjorde att Erik Olsson hade 390 000 kronor i månaden; det stämmer. Det är styrelsen som har tagit ansvar för det. Men jag tycker att det är viktigt att man följer riktlinjerna, och jag är inte riktigt säker på att man har gjort det i alla styrelser.

Det framgår i riktlinjerna – i alla fall i dem från den tidigare socialdemokratiska regeringen, och jag har uppfattat att den borgerliga regeringen har kopierat dem – att vid uppsägning från företaget är det sex månaders avgångsvederlag som gäller. Ändå verkar det ha tecknats nya avtal med längre uppsägningstid. Då måste styrelsen ha gjort fel. Det vore intressant att höra om statsrådet har någon kommentar också till det, fru talman.

Anf. 7 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Låt mig först säga att bra incitamentsprogram kan fungera väl. Dåliga incitamentsprogram är dåliga. Dem ska man inte ha. Det ligger i sakens natur. Alltför generösa system, som Luciano Astudillo pratar om, är ju inte bra. Det är inte bra om de driver åt fel håll; det är det ingen som har tyckt.

Jag tycker att det är viktigt att det finns den typ av incitament som är rätt utformade också när det gäller de anställda.

Jag vill återupprepa det jag har sagt: Vi styr med riktlinjer och inte med detaljstyrning. Jag förstår om Socialdemokraterna är otroligt lockade av detaljstyrning av de statliga bolagen. Men jag tror att ni ska tänka er för – ni som är ännu mer angelägna om att vi ska ha ett stort statligt ägande. Ni ska fundera över hur ni i så fall vill styra era bolag. Inga styrelser i världen kan stå ut med ägare som är med och detaljstyr verksamheten dagligdags.

Vi ska styra med riktlinjer, vi ska styra med ägardirektiv och vi ska styra med uppföljning. Det är på det sättet vi tänker styra bolagen. Det är otroligt viktigt för alla dem som jobbar i de statliga bolagen att det är på det sättet. Det leder i sig till ett värdeskapande och till en professionalisering av styrelserna som i sin tur leder till att vi får bättre fungerande bolag.

Man ska också komma ihåg att när ni införde era system blev de statliga bolagens vd:ar löneledande. Vi har nämnt Erik Olsson här. Även om vi inte ska stå och debattera enskilda personers löner och annat kan jag säga att han var en av dem som hade både lön och pension. Tillsammans uppgick det till samma ersättning som den fick som akut fick rycka in för att ta över Posten.

Detta infördes under den förra, socialdemokratiska regeringens tid, och för det bär den förra regeringen ett ansvar. Jag förutsätter att de nya riktlinjerna kommer att leda till att styrelserna följer detta oavsett vilka exempel som Eva-Lena Jansson tar upp. Vi kommer att följa det som händer här med olika typer av uppföljningar. Men jag vill också påpeka att regeringen inte omförhandlar några löner. Det är inte regeringen som omförhandlar, utan det är styrelserna som gör det. Det visar att vi vill ha en styrning med de instrument som man som ägare ska använda i det här sammanhanget.

Till sist vill jag säga att jag tycker att det är väldigt bra att Socialdemokraterna engagerar sig i frågan. Det finns också möjligheter för enskilda ledamöter att följa det här via sitt ägande i de olika bolagen. Om vi nu ska ha ett samhällsägande, som vi har, är det viktigt att både regering och opposition är aktiva i att följa hur bolagen utvecklar sig. Jag tycker bara att det är bra, och jag välkomnar den diskussionen från er sida.

Anf. 8 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Fru talman! Maud Olofsson och jag kan vara överens om en sak: Bra incitamentsprogram är bra incitamentsprogram. Dåliga incitamentsprogram är dåliga incitamentsprogram. Problemet är att man inom forskningen är oense om hur utformningen av bra och dåliga incitamentsprogram ska vara. Det är detta vi ifrågasätter. Man är inte överens. Det är därför jag sade att Maud Olofsson borde akta sig för att kategoriskt bara säga att det är bra med den här typen av system. Det finns fällor i dem.

Maud Olofsson är fortfarande väldigt schizofren i sin hållning. Hon säger å ena sidan att man inte vill styra, att det finns riktlinjer och att man inte ska gå in och detaljstyra. Å andra sidan har hon i sitt svar här i dag lovat att hon ska detaljgranska varje ersättning som ges till ledningar, vd:ar och styrelser. Det har hon lovat här, och vi tar henne på orden. Vi kommer att följa utvecklingen framöver.

Maud Olofsson tycker att det är oerhört positivt att vi ledamöter engagerar oss i det statliga ägandet. Det tycker vi också. Vi tycker att det statliga ägandet är viktigt, och att det också bör användas politiskt. Tyvärr har regeringen nu fått en KU-anmälan när det gäller ägandet av Carnegie. Man köpte ju in bolaget. Den frågan kommer att följa Maud Olofsson och de andra i regeringen.

Återigen: Det är stor skillnad på vad man säger och vad man gör. Anders Borgs retoriska utfall mot de giriga bankdirektörerna följs upp av det vi ser när vi går in och konkret granskar vad regeringen står för. Vi har en näringsminister som marknadsanpassar och har öppnat för mer generösa system. Hon har tagit bort begränsningen om alla eller ingen. Hon har dessutom höjt taket från två till fyra månader. Är det någon som är förvånad?

Anf. 9 EVA-LENA JANSSON (s):

Fru talman! Det är uppenbart att för Maud Olofsson är hög lön lika med att bolaget fungerar väl. Det är faktiskt inte riktigt så. Det finns bolag som går oerhört bra utan att vd:n har jättehög lön.

Maud Olofsson välkomnar att vi riksdagsledamöter har ett stort engagemang i statliga bolag. Då kan man fråga sig varför Maud Olofsson

tillsammans med den övriga regeringen har plockat bort de folkvalda ur de statliga bolagens styrelser. Det var ett alldeles utmärkt sätt för riksdagen att delta i ägarskapet och därmed representera det svenska folket. Det intresset fanns uppenbarligen inte.

Jag har i tidigare interpellationer frågat om Riksrevisionens möjligheter att granska Posten i fortsättningen om den föreslagna så kallade fusionen blir av, vilket vi inte vet än i dag fast den skulle träda i kraft redan från den 1 januari. Där har jag fått mycket svävande svar på frågan huruvida staten och riksdagen ska kunna ha ett inflytande och en insyn.

Det stämmer inte att våra riktlinjer skulle ha lett till att ledande statliga befattningshavare är löneledande, Maud Olofsson. Du får nog plocka fram den statistiken. Den stämmer i alla fall inte med vad som presenteras i ekonomitidningar och ekonominyheter. Där hamnar de statliga vd:arna ofta under strecket tio, och då kan man inte anses som löneledande. Om jag kommer ihåg rätt var Carl-Henric Svanberg var en av de löneledande. Då pratar vi om löner och ersättningsprogram på 22–25 miljoner om året. Jag tror inte att det finns någon av de statliga vd:arna som ligger där. Det skulle möjligen vara SAS vd, men där är inte svenska staten ensam ägare, utan där finns det två stater till som är med och påverkar lönen.

Jag förväntar mig att man utvärderar de riktlinjer som regeringen har lagt fram. Jag uppfattar att de riktlinjer som den här regeringen har nu medverkar till ökade löner och därmed också till ohemula incitamentsprogram.

Anf. 10 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Låt mig göra två korrigeringar av interpellanterna. Luciano Astudillo säger att jag är kategoriskt positiv till incitamentsprogram. Nej, det är jag inte. Jag har sagt att incitamentsprogram som är väl utformade kan fungera väl.

Eva-Lena Jansson säger att jag har sagt hög lön är lika med att företag fungerar väl. Nej, det är inte heller sant. Jag vill gärna utforma mina egna uttalanden själv. Det beror på vilken person man rekryterar. Lön är naturligtvis en del när det gäller vår förmåga att rekrytera till de här bolagen. Vi har många väldigt duktiga bolag i vår portfölj som inte alls är löneledande, men vi har också sådana, som utifrån det ni genomförde, har legat på listan över löneledande företag.

Vi utfärdar riktlinjer och gör en uppföljning. Kruxet som ägare är att ha en tydlig uppföljning av det som sker.

Jag tycker att det också är viktigt att säga att Sverige är det första land i världen som inför hållbarhetsredovisningar. Det kommer att påbörjas nu. Många av våra bolag har påbörjat det arbetet. Hållbarhetsredovisningar kommer att ge ett ännu bättre instrument för både folkvalda och ägare att granska vad som händer i bolagen. Det är på det sättet som jag vill styra och sköta uppföljningen av de statligt ägda bolagen. I grunden handlar det om att vi ska ha kompetenta styrelser och en kompetent ledning. De ska skötas professionellt så att det blir ett värdeskapande för våra medborgare. Det är med den ambitionen som jag ansvarar för de statliga bolagen.

Anf. 11 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Fredrik Lundh har frågat mig om jag nu är redo att ta mitt ansvar för den svenska industrins förutsättningar och diskutera fram en långsiktig energipolitik för Sverige och om inte, vilka svar jag är beredd att ge till landets företagare och löntagare. Alf Eriksson har frågat vad jag ämnar vidta för åtgärder för att riksdagen snabbt ska kunna fastställa långsiktiga spelregler för energipolitiken.

Till att börja vill jag säga att det tack vare regeringens aktiva insatser i dag sker en omfattande utbyggnad av ny elproduktionskapacitet i Sverige, inte minst förnybar elproduktion såsom vindkraft. Detta ger inte bara ett värdefullt tillskott av el utan skapar även viktiga arbetstillfällen vid byggande och drift. Energimyndigheten gör i olika prognoser bedömningen att Sverige kommer att ha ett betydande elöverskott redan år 2010 och ännu mer till år 2015, ca 20 terawattimmar.

Jag håller helt med om det interpellanterna säger om behovet av en långsiktig energipolitik. Regeringen deklarerade också tidigt att den avser att föra samtal med riksdagens partier om förutsättningarna för att nå en samsyn om en bred och långsiktigt modern och marknadsekonomiskt orienterad energi- och klimatpolitik. Som en upptakt för kommande samtal har regeringen bland annat genomfört ett antal dialogmöten med ett brett deltagande från samhälle och näringsliv med syftet att diskutera hur samtliga aktörer kan bidra till en långsiktig nationell strategi för klimat och energi.

Det är också viktigt att komma ihåg att processerna för att nå en bred politisk överenskommelse om energipolitiken kommer att vara tätt kopplade till det arbete som pågår inom EU kring det klimat- och energipaket som presenterades i januari 2008. Vi har därför också under 2008 lagt stor kraft på att kunna bidra till en uppgörelse om paketet, vilket vi lyckats nå. Med denna överenskommelse som grund är det nu upp till varje land att börja leverera lösningar.

Sverige har tack vare vår energimix med stor andel bioenergi, vatten- och kärnkraft samt mycket aktiva insatser vad gäller nyinvesteringar i förnybar energi, energieffektiviseringsåtgärder och åtgärder för att minska utsläppen av koldioxid ett relativt gott utgångsläge. I den europeiska diskussionen lyfts Sverige fram som en förebild när det gäller en hållbar energipolitik.

Tredje vice talmannen meddelade att Fredrik Lundh, som framställt interpellation 2008/09:144, var förhindrad att delta i överläggningen.

Anf. 12 ALF ERIKSSON (s):

Fru talman! Tack, näringsministern, för svaret! En av förutsättningarna för utveckling är tillgången på energi och säkra leveranser till konkurrenskraftiga priser. Klimatsituationen gör att vi måste ställa om energiframställningen från fossil till ekologiskt hållbar produktion.

Det fordras mycket stora investeringar för att detta ska komma till stånd. Ingen vågar göra dessa långsiktiga investeringar om man inte vet vilka förutsättningar som gäller på lång sikt. Det hjälper inte med lösa

*Svar på
interpellationer*

uttalanden om det inte finns realism och trovärdighet i dem. Det visar sig att marknaden inte har något större förtroende för långsiktigheten om det inte finns en blocköverskridande överenskommelse i de grundläggande frågorna.

Omställningen kommer att ske på ett eller annat sätt. Det är fråga om vi ska tvingas till den eller göra den i förtid och dra nytta av den. Konsekvenserna blir att denna omställning försenas om vi inte har långsiktiga spelregler. Investeringarna görs i andra länder med bättre konkurrensförhållanden. Tilltron till framtida energileveranser och frågan om priset kan vara avgörande för var investeringarna kommer att ske.

Jag ska citera vad statsministern sade i regeringsförklaringen vid tillträdet 2006. Han sade så här: ”Energipolitiken ska ge långsiktiga spelregler för energimarknadens aktörer. Miljö- och energibeskattningen ska utformas så att det lönar sig att ta miljöansvar. Företag och konsumenter ska kunna lita på att det finns energi till internationellt konkurrenskraftiga priser i framtiden. Att säkerställa goda konkurrensförhållanden på energimarknaderna är en viktig politisk uppgift. Regeringen kommer att bjuda in riksdagens partier till en bred och långsiktig energiöverenskommelse som har Allians för Sveriges energiöverenskommelse som grund.

Förnybar elproduktion kommer att kunna tillföras det svenska systemet under kommande år, men utvecklingen har bara börjat. Regeringen bedömer att den samlade energi- och effektutgången inte kommer att vara tillräcklig under överskådlig tid.”

Hur är det, Maud Olofsson? Var detta tomma ord, eller varför händer ingenting? Nästa år börjar en ny mandatperiod, och vi har en regering som inte kan lämna besked om var den står. Det råder återigen handlingsförlamning runt energipolitiken, och Centerpartiet står i frontlinjen. Kan det ha partipolitiska orsaker, där regeringspartiernas egenintressen ställs före landets utveckling, jobben och risken för många att hamna i ett verkligt utanförskap?

I svaret säger näringsministern att Sverige lyfts fram som en förebild och att det skulle vara regeringens förtjänst. Ja, det är väl så, om vi ska vara ärliga, att det föredöme som lyfts fram har sina rötter i den gamla regeringens åtgärder och i den överenskommelse som vi hade tillsammans med Centerpartiet, för det har inte tillkommit något nytt under den här mandatperioden. Men problemet är ju: Vad ska nästa regering kunna åka runt och vara ett föredöme med när vi inte får ned fötterna och fattar några beslut under den här mandatperioden?

Anf. 13 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Jag vet inte vad jag ska säga, men det händer saker trots oppositionen. Man måste följa med i verklighetsutvecklingen, kära Alf Eriksson. Det man ser hända framöver är att elsektorns investeringar kommer att uppgå till 300 miljarder kronor de närmaste tio åren – 300 miljarder kronor! Jag brukar ta exemplet vindkraft från Markbygden uppe i Piteå, där man ska investera 50 miljarder kronor. Att då stå och säga att det inte händer någonting är faktiskt att inte tala sanning.

Hälften av de här investeringarna kommer att satsas på vindkraft. 100 miljarder kronor kommer att satsas på elnäten, och under 2009 bedöms

ytterligare ungefär 400 megawatt byggas ut i Sverige. Det är ungefär en terawatt i årsproduktion.

Det går inte att stå och säga att ingenting händer. Jag förstår att ni vill ha den retoriken, men det är ju bara att läsa siffrorna och tabellerna. Då ser man ju att investeringar sker. Jag är den första att vara glad över det, men jag tror också att landets löntagare och företagare är mycket nöjda med att det sker på det sätt som sker.

Jag är en vän av att hitta en långsiktig överenskommelse också för framtiden över blockgränsen, för jag tror att det vore bra. Jag tror att det vore bra för svensk industri och för svenska jobb framöver, och jag har verkligen ansträngt mig för att åstadkomma en grund för detta.

Jag tror att den uppgörelse vi nu har på EU-nivå om klimat- och energipaketet är en väldigt bra grund. Nu vet vi nämligen vad det är för riktlinjer vi har att hålla oss till. Vi har varit angelägna om att få den uppgörelsen klar så att vi vet vilket regelverk som vi har att hålla oss till. Hur mycket förnybart ska vi leverera från svensk sida? Hur mycket ska vi energieffektivisera? Vilka regler får vi använda? Hur får vi använda skogsråvara? Det måste vi ju veta innan vi kan sätta ned fötterna exakt om vad vi ska göra här i Sverige.

Sedan vill jag säga att elcertifikatssystemen har spelat roll, eftersom de har gett en långsiktighet. Men det var ju tack vare en överenskommelse, först med Socialdemokraterna, men den förlängdes sedan i sin tur med en överenskommelse med alliansregeringen. Det har skapat långsiktiga villkor som gör att vi nu ser de här investeringarna komma på förnybarområdet.

Jag tycker att det vore väldigt bra om vi framöver kunde få en bra, balanserad debatt om energipolitiken och att vi såg att energimixen bestod av olika energislag, för vi behöver allt detta i vårt land.

Jag har också tagit initiativ på nordisk nivå om att försöka bygga ut elnäten. Det räcker nämligen inte med att bara producera, utan det handlar också om att öka överföringskapaciteten. Vi hade ett ministermöte i Umeå nu senast med de nordiska energiministrarna, där vi var överens om att våra nätansvariga i respektive land ska samarbeta för att vi ska få en bättre fungerande marknad också när det gäller näten. Den senaste utvecklingen på europeisk nivå visar ju med all önskvärd tydlighet att detta också måste ske på en europeisk nivå. Därför är energipolitiken så oerhört viktig, både för hur Sverige ska klara sig framöver och för övriga Europa.

Var så säker: Alla de som vill vara med och hitta en gemensam överenskommelse, inklusive Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, är så hjärtligt välkomna att försöka bidra till någonting gemensamt! Jag hoppas att vi alla kan vara prestigelösa i det, för vi har bråkat länge nog om energipolitiken, och det är dags att vi försöker hitta någonting gemensamt i stället. Jag tror på Alf Erikssons vilja att bidra till det.

Anf. 14 ALF ERIKSSON (s):

Fru talman! Först vill jag kommentera näten. Det är en bit ifrån blocköverskridande överenskommelser, som debatten handlar om, men jag ska bara göra en kommentar till detta. Visst är det nödvändigt att näten byggs ut. Men när vi från utskottets sida besökte Svenska kraftnät under senhösten fick vi beskedet därifrån, när vi ställde krav på utbygg-

nad av näten, att man inte kan bygga nät på spekulation. Vi måste alltså ha spelreglerna fullt klara. Det var innan det äntligen hade kommit en proposition om förlängning av elcertifikaten. Man visste ingenting. Då kan man inte bygga nät, inte förrän man har fått ett besked om hur det blir med vindkraftens utbyggnad, för den hör starkt ihop med detta.

Näringslivet, löntagarorganisationer och olika opinionsgrupper som har bildats här på löpande band har alla ett enda gemensamt budskap: Träffa en blocköverskridande överenskommelse om energipolitiken som ger den förutsägbarhet som är nödvändig för att marknaden ska våga göra sina investeringar i Sverige!

Vi i oppositionen har tagit initiativ till överläggningar, men då fick vi ingen reaktion från regeringen. Arbetsmarknadens parter har bjudit in till överläggningar, men de fick inget gehör från regeringen. Näringsministern måste förstå vår frustration när vi först lyssnat på regeringförklaringen och sedan fortfarande inte har haft någon diskussion om en långsiktig energipolitik, fast vi är inne på det näst sista året av mandatperioden.

Det enda vi hör från Maud Olofsson är att vi måste avvakta och se vad EU gör. Det är egentligen i sig ett häpnadsväckande svar. EU:s beslut är ju Maud Olofsson dessutom delaktig i. Hon sitter vid förhandlingsbordet och förhandlar. Borde det inte vara så att vi först tar ställning i Sverige, med en bred majoritet, om vad vi anser måste göras, och sedan driver vi dessa intressen i EU och inte tvärtom, låter EU:s intressen styra oss?

Vi hade, som vi tidigare var inne på, en överenskommelse mellan s, Centerpartiet och Vänsterpartiet. Den övergav Centerpartiet av partitaktiska skäl före förra valet. Nu låter regeringen tydligen EU sätta ramarna för att slippa ta ställning och riskera att få splittring mellan regeringspartierna. Landet behöver en ansvarsfull regering som sätter folkets intressen före partitaktiken.

Anf. 15 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Jag tror att Svenska kraftnät mycket väl vet vad det finns för ambitioner. Vi har ett elcertifikatssystem som sträcker sig fram till 2030 med höjningar fram till 2016, så man vet mycket väl vad det till exempel är för vindkraft som kommer att byggas ut och hur elcertifikatssystemet ska användas. Det byggs också väldigt mycket nät. Det jag försökte framhålla är att vi bör hitta ett nordiskt samarbete för att också få det här att fungera på nordisk basis.

När det gäller initiativ till överläggningar bortser Alf Eriksson helt och hållet från den energi- och klimatöverenskommelse som vi har på EU-nivå. Det är klart att vår position i Sverige är förankrad här i riksdagen. Jag åker inte iväg till EU och säger en massa saker som jag inte har förankrat här i riksdagen. Vi har ju börjat här i riksdagen. Jag kan bara beklaga om Alf Eriksson inte har varit med i den diskussionen. Men det är här i riksdagen som vi har diskuterat vad Sverige ska ha för position på EU-nivå.

Vår utgångspunkt från den här regeringen har varit att det är bättre om fler länder än Sverige har en ambitiös klimat- och energipolitik. Det är därför vi ville ha en överenskommelse, och det är också därför Sverige har hamnat i ett läge där vi ska ha 49 procent förnybart i den energimix

som nu är klar och beslutad på EU-nivå. Det är en otroligt hög ambition. Vi ska minska koldioxidutsläppen med 20 procent och vid en internationell överenskommelse med 30 procent. Vi ska öka energieffektiviseringen med 20 procent, och vi ska ha 10 procent förnybara bränslen. Det är något fantastiskt att ha som plattform. Men det är klart att vi måste ta hänsyn till detta när vi sedan går vidare med vad vi ska göra nationellt.

Det är ett spel mellan den nationella nivån, EU-nivån och den nationella nivån igen. Det är så EU-arbetet fungerar. Jag hoppas verkligen att det socialdemokratiska partiet totalt sett är engagerat i att också försöka åstadkomma förändringar på EU-nivå när det gäller energipolitiken.

Det är viktigt att säga att nu sker det som borde ha skett långt tidigare, nämligen en kraftfull utbyggnad av det förnybara. Det är bra, för då får vi en tryggare mix av kärnkraft, vattenkraft och förnybara energikällor som vind och annat. Det ger oss en större trygghet. Jag tror att det som nu sker också kommer att säkra en bra energitillförsel framöver. Det är tydliga överskott som kommer framöver, så svensk industri kan inte säga att det inte kommer att finnas el i vår energibalans. Det kommer att finnas ett överskott.

Dessutom finns det andra länder som vill investera i Sverige, sådana som inte har möjligheter att investera i sina egna länder men som gärna ser att de får investera i Sverige. Jag tror därför att Sverige går mot en alldeles lysande framtid när det gäller svensk energiproduktion. Det är även viktigt att vi bygger upp ett kunnande här hemma.

Än en gång: Det är bra om vi får en blocköverskridande överenskommelse. Jag tror att när Alf Eriksson granskar vad den borgerliga regeringen gör på det här området kan han känna sig mycket nöjd. Det är väl i linje med det som Socialdemokraterna säger, även om retoriken säger någonting annat. Låt oss lägga retoriken åt sidan och se vad som faktiskt händer och vad vi gemensamt kan göra för att säkra energiförsörjningen framöver!

Anf. 16 ALF ERIKSSON (s):

Fru talman! Det är precis vad vi försökt göra under hela mandatperioden, lägga retoriken åt sidan och försöka komma till förhandlingsbordet för att sätta oss ned och diskutera och skapa långsiktiga spelregler. Uppenbarligen är det så, trots vad ministern säger, att marknaden känner stor oro. I annat fall skulle vi väl inte uppvaktas i stort sett dagligen om att det måste komma till stånd en blocköverskridande överenskommelse i energipolitiken. Trots ministerns ord är verkligheten den att det finns en misstro. Låt oss därför göra någonting och rätta till det.

På kort sikt har regeringen haft tur. Sjunkande världsmarknadspriser på olja har gjort att marginalprissättningen på el och nu även elpriserna sjunkit kraftigt. När konjunkturen vänder uppåt igen kommer dock elpriserna att vända åt andra hållet om inte olje- och kolberoendet, som nu styr elprissättningen, investerats bort. Det är delvis det som det hela handlar om.

Fru talman! Väl inne på det näst sista året på mandatperioden sitter regeringen initiativlös när det gäller att få fram de långsiktiga spelreglerna. Det enda man tycks vara överens om är att inte sätta sig i förhandlingar med oppositionen om den framtida energipolitiken och de långsiktiga spelreglerna. Det går inte att skylla på EU:s ministerrådsmöten för

att regeringen inte satt sig i förhandlingar med oppositionen. Om det som sades i regeringsförklaringen varit allvarligt menat hade oppositionspartierna bjudits in till förhandlingar i så god tid att vi kunnat komma överens om vad det var Regeringskansliet nu ska utreda. Vi hör ju ständigt att det måste utredas vad man kommit fram till. Kanske oppositionen också hade haft någon synpunkt på vad som skulle tas fram.

Anf. 17 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Alf Eriksson säger att marknaden känner stor oro. Ja, då kan väl Alf Eriksson upplysa dem på marknaden som han träffar om att vi kommer att ha ett elöverskott på minst 20 terawattimmar år 2015. Det är möjligt att bidra med den faktaupplysningen i den typen av möten. Jag gör i alla fall det.

Det är inte jag som kommer med fakta. Det är Energimyndigheten som levererar fakta. Jag har bara de siffrorna att gå efter och kan också tala om att ni inte behöver vara oroliga, eftersom det investeras. Någonstans måste väl marknaden ändå känna trygghet om man är beredd att investera så mycket som man nu faktiskt gör.

Det andra jag vill säga är att Alf Eriksson inte kan bortse från det som sker på EU-nivå. Vad skulle vi ha suttit och pratat om? Vilka mål skulle vi leva upp till? Vad är det för ambitionsnivå vi ska ha? Vi vet att EU har en klimat- och energiöverenskommelse som vi skriver under och som jag fått mandat från riksdagen att förhandla fram. Bortse inte från att det som nu hänt på EU-nivå är någonting stort och viktigt, och det kommer att förbättra vårt klimat framöver och ge en stabilare energiförsörjning. Då måste vi också ta hänsyn till det. Vi kan inte sitta och diskutera innan den är beslutad och innan vi vet detaljerna och innehållet i den. Det skulle bli en helt orimlig situation.

Jag försöker inte lura er, och jag försöker inte låtsas som om det inte är möjligt att nå en överenskommelse. Jag försöker förklara att vi har en energiöverenskommelse som vi ska analysera, och sedan ska vi också bjuda in riksdagens oppositionspartier till överläggningar. Jag hoppas verkligen att vi kan nå en energiöverenskommelse och lägga retoriken åt sidan. Det händer en massa saker. Det finns en bra energiöverenskommelse på EU-nivå. Den ska vi följa och leverera efter, och det ska vi göra gemensamt. Jag hoppas att det blir möjligt framöver.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2008/09:174 om varsel i Värmland

Anf. 18 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Marie Engström har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att skapa förutsättningar för jobb och hållbar tillväxt i bland annat Värmland.

Jag vill inleda med att framhålla att regeringen noga följer utvecklingen av varsel i olika branscher och i olika delar av landet, bland annat med stöd av de regionala samordnare som utsetts i exempelvis Värm-

lands län. Regeringen lyssnar till vad de regionala samordnarna framför när det gäller behov och förslag till åtgärder.

De samlade satsningarna i statsbudgeten för 2009 och andra stimulansåtgärder kommer aktivt att bidra till att förstärka de åtgärder som vidtagits och planeras av samordnare och andra aktörer, lokalt och regionalt. Regeringens satsningar ligger väl i linje med de behov och förslag till åtgärder som samordnarna i Värmlands län identifierat och redovisat för regeringen.

Statsbudgeten för 2009, med reformer på 32 miljarder, är enligt EU-kommissionen den mest expansiva i Europa och skapar förutsättningar för investeringar nu och i framtiden.

Regeringen har också tillfört ytterligare resurser om sammanlagt 8,3 miljarder kronor för jobb och omställning som kompletterar inriktningen i budgeten. Vi vässar och förstärker verktygen inom arbetsmarknadspolitiken och förbättrar efterfrågan inom byggsektorn.

Det handlar om en förstärkning av de arbetsmarknadspolitiska resurserna till stöd för både dem som blivit arbetslösa och för de långtidsarbetslösa. Ytterligare utbildningsinsatser inom yrkeshögskolan och yrkesvux genomförs också. Vi möjliggör ytterligare satsningar på drift och underhåll av vägar och järnvägar över hela landet. För att förbättra efterfrågan inom byggsektorn införs en skattereduktion för reparation, ombyggnader och underhåll av byggnader, ROT-tjänster, inom avdragsrätten för hushållstjänster.

För att skapa bättre förutsättningar för en framgångsrik svensk fordonsindustri och hela fordonsklustret också i framtiden och därmed möjliggöra en snabbare utveckling av så kallad grön teknik har regeringen även presenterat en satsning på stärkta insatser för fordonsindustrin.

Regeringen har också förbättrat företagens förutsättningar för finansiering, ökad lönsamhet och minskad administrativ börda. För att främja lokalisering och investeringar sänks bolagsskatten och expansionsfondsskatten. För att minska risken för konkurser i livsdugliga företag ökar regeringen tillgången till kapital och skapar en effektivare reglering för företag i ekonomisk kris.

Regeringen har förbättrat tillgången till kapital för små och medelstora företag genom avskaffandet av förmögenhetsskatten och höjningen av lånebeloppet för Almis mikrolån. För att kunna garantera Almis utlåningskapacitet i dessa osäkra tider har regeringen förstärkt utlåningskapaciteten hos Almi upp till 2 miljarder kronor. Almi ges också möjlighet att finansiera upp till 80 procent av ett företags lånebehov i stället för som tidigare 50 procent. Om synnerliga skäl föreligger ska Almi även fullt ut kunna tillgodose ett företags hela finansieringsbehov.

Samordnarna i Värmlands län har redovisat till regeringen vilka insatser och behov som hittills identifierats i varselarbetet. Ett handlingsprogram har tagits fram i samverkan mellan berörda aktörer och huvuddelen av åtgärderna avser de regionala och lokala aktörerna. Det handlar exempelvis om behov av regional samverkan kring strategisk kompetensmatchning, förstärkning av företagsrådgivning och främjande av entreprenörskap. De har identifierat infrastrukturinvesteringar som kan byggstartas 2009 eller 2010 och framtagandet av en regional forskningsstrategi har påbörjats. Många av förslagen har regeringen tagit fasta på.

Den samlade bilden av situationen i länet och det behov av åtgärder som samordnarna i Värmland redovisat visar tydligt att det nu finns verktyg och resurser på lokal och regional nivå för att möta neddragningarna och att det i stor utsträckning handlar om att kraftsamla och samordna dessa resurser.

Anf. 19 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Jag tackar näringsministern för svaret på min interpellation. Jag skrev interpellationen den 1 december förra året; det är en och en halv månad sedan. Jag skrev den efter att de första varslen hade lagts vid Volvo i Arvika.

Sedan dess har det faktiskt hänt en del, och det är framför allt i Arvikatrakten i västra Värmland – det handlar om underleverantörer till fordonsindustri och så vidare – som varslen har lagts.

Jag läste i någon av dagstidningarna i dag att just Arvika i västra Värmland är en av de värst drabbade kommunerna eller hör till de värst drabbade kommungrupperna i Sverige i dag. Det var också en av de kommuner som kanske drabbades först, därav min interpellation.

Nu gäller det kanske inte bara Arvika, utan sedan dess har också andra varsel lagts. Det har lagts i Karlstad på Zakrisdalsverken, i Filipstad på Wasabröd. Det har lagts i Kil. Det har lagts i Torsby på Moelven och på Rottneros i Sunne. Så det gäller naturligtvis flera olika platser.

Jag har till exempel varit i kontakt med Arbetsförmedlingen i Arvika. De har tuffa dagar just nu. Man har lyckats få två nya förmedlare, men dem har man liksom själv fått ringa in, som man uttrycker det. Man menar att man skulle behöva så mycket som fem stycken för att klara av situationen i dag. Det handlar ju inte bara om de lagda varslen, som så småningom tyvärr faller ut i uppsägningar, utan det handlar också om korttidsanställda som många gånger tvingas sluta till följd av läget på arbetsmarknaden.

I Värmland har vi också många byggnadsarbetare som har Norge som sin arbetsmarknad. Nu väntar man att väldigt många av dem snart kommer tillbaka till länet och inte längre har jobb på den norska byggarbetsmarknaden. Det är också ett problem.

Skogs- och träindustrin i Värmland har också sagt upp folk under 2008. Totalt 266 personer har faktiskt fått gå. Det är den högsta siffran sedan i början av 1990-talet. De, precis som byggbranschen, frågar nu efter förslag om upprustning av till exempel miljonprogrammet.

Regeringen har lagt fram förslag om ett ROT-avdrag, men det handlar om villor och om bostadsrätter. Men man har inte lagt fram förslag som rör det stora miljonprogrammet och de renoveringsbehov som väldigt många lägenheter har i dag. Det är en fråga till näringsministern: Kommer regeringen att göra någonting åt det behovet? Kommer regeringen att komma med några sådana förslag?

En annan sektor som har försämrats kraftigt på senare tid är kommun- och landstingssektorn.

I Värmland höjer vi till exempel landstingsskatten. Det är ett sätt att korta köer och att förhindra neddragningar inom bland annat allmänmedicin. Men det hjälper inte. Dessutom tvingas man varsla på grund av alltför dålig ekonomi. Precis som ledningen för SKL har påpekat har statsbidragen inte räknats upp för år 2009. Det blir min nästa fråga till

Anf. 20 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Tack för frågan! Det är väldigt många orter som nu har drabbats hårt av finanskrisen. Jag tror att det är väldigt viktigt att se att vi är en del av en global finanskris. Det är inte en vanlig lågkonjunktur i dess bemärkelse, utan det är en global finanskris. Och nästan alla marknader har drabbats mer eller mindre.

Det är klart att vi kommer att ha en jättetuff situation framför oss, och får vi inte ordning på de finansiella systemen så att det finns trovärdighet i dem är det risk att det här drar ut på tiden. Det är därför som den svenska regeringen har varit så angelägen om att den överenskommelse som vi har på EU-nivå kring de finansiella systemen också verkligen implementeras i de olika länderna.

Om inte kunderna får börja låna pengar för att kunna köpa lastbilar eller vad det nu kan vara för någonting står vi ju där med vår produktion, och då är det naturligt för företagen att varsla och också säga upp folk.

Att det är problem visar också det som Marie Engström säger, att nu viker också marknaden i Norge. Ja, den viker i USA. Den viker i Europa. Den viker i Asien. Den viker i Afrika. Den viker i Latinamerika. Den viker överallt. Och det är i den här svåra situationen som vi som politiker måste fundera över: Hur mycket ska skattebetalarna stå för? Hur mycket ska företagen stå för? Och vad ska vi prioritera?

Jag tror också att vi ska vara klara över att det är en väldigt svår situation för politiker, att stoppa den konjunkturedgång som nu kommer med politiska instrument.

Vi kan se till att få ordning på banksystem och annat, och det har Sverige gjort med framgång. Men även om det är rätt saker som regeringen gör i budgeten är det ändå en så tuff konjunkturedgång att vi kommer att få bereda oss på rätt tuffa situationer framöver.

Det regeringen har gjort är att vi har satsat, som jag säger, mest i Europa med den mest expansiva budgeten av alla för att kunna möta det här. Mycket av det som man har lyft fram i Värmland kring infrastruktur och satsningar på företag finns ju i den här budgeten. Och det är väl bra att vi, tack vare att 180 000 fler jobbar, har mer resurser för att göra den sortens investeringar när det är lågkonjunktur.

Dessutom är det så att under de här förutsättningarna kommer förmodligen infrastrukturpengarna att räcka längre.

ROT-avdragen, som vi nu genomför, är en bra åtgärd för byggnadsarbetare. Varför vi inte ger till de här övriga handlar bland annat om en prioritering av pengar. Och jag vet att man när det gäller energieffektiveringsåtgärder och annat i flerfamiljshus klarar att få lönsamhet ändå. Då kan man ställa sig frågan: Ska skattebetalarna gå in med subventioner i sådana lägen, när det ändå lönar sig för fastighetsbolagen att göra dessa investeringar och, i synnerhet, i ett läge när det faktiskt också kostnadsmissigt sjunker, som det gör just nu?

När det gäller Sveriges kommuner och landsting är det naturligtvis så att många kommuner har stora bekymmer. Men jag ska också säga när det gäller kommunsektorn som helhet att de inte går minus allihop, utan de stora bekymren finns i landstingen.

Svar på
interpellationer

Vi följer från regeringens sida mycket väl vad som händer i Sveriges kommuner och landsting, och det är klart att det som har hänt och det som finns i budget nu är en bra hjälp. Det handlar om sänkta arbetsgivaravgifter, de generella, och om sänkta arbetsgivaravgifter för unga. Det handlar om de statsbidrag som vi tillför för att snabba på vårdgarantin och annat.

Det är bra och viktiga tillskott för Sveriges kommuner och landsting. Man måste se helheten, inte bara statsbidragens uppräknings, utan man måste se vad budgeten faktiskt har för effekter längst ut för Sveriges kommuner och landsting.

Vi följer deras situation och ser vad vi kan åstadkomma, men än en gång: Vi måste klara av att prioritera vad vi ska göra med skattebetalarnas pengar, för det finns inte någon sedelpress.

Anf. 21 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Naturligtvis ska vi vara varsamma med skattebetalarnas pengar, och vi ska använda dem där de gör bäst verkan.

Då kom jag genast att tänka på möjligheten att sänka arbetsgivaravgifter som Maud Olofsson tog upp i sitt svar just nu. Jag kom att tänka på det som Riksrevisionen skriver om nyttan av att sänka arbetsgivaravgifter som ett medel för att öka sysselsättningen. Det kritiserar man starkt. Det gäller dels den generella sänkning som har varit av arbetsgivaravgifterna, dels den sänkning av arbetsgivaravgifter som riktar sig till exempel till ungdomar och de förslag som nu har genomförts.

Man menar att om syftet är att öka anställningsbarheten och att öka sysselsättningen vore det mycket bättre att använda pengarna till utbildningsinsatser, kompetenshöjande åtgärder och arbetsmarknadspolitiska åtgärder som direkt kan få människor i arbete, om det är syftet med att sänka arbetsgivaravgifter.

Sedan kan man ha andra syften, att öka lönsamheten i företag eller så. Men då får man säga att det är det som man vill göra.

Om det är lönsamt att göra renoveringar och så vidare i flerbostadsbeståndet kan man ju undra varför man pratar om att behoven ändå är så eftersatta. Det får man ta sig en funderare på.

Sedan gällde det resurser till kommuner och landsting. Inom ett kollektiv med kommuner och landsting ser det naturligtvis inte likadant ut på alla ställen. Men jag kan se till Värmland. Där har ju inte bara det inträffat att skatteunderlaget sviktar i många kommuner, de som drabbas hårt just nu. Kommunernas utgifter för försörjningsstöd ökar också. Det visar sig nämligen att många människor som blir arbetslösa inte heller har a-kassa. Det är ca 15 procent av dem som går ut i arbetslöshet nu som inte har a-kassa, utan de hänvisas till kommunernas försörjningsstöd. Det gör ju att kommunernas ekonomi ytterligare försämras.

En annan fråga jag tänkte ta upp med Maud Olofsson är de så kallade IUC-bolagen, de regionala utvecklingsbolag som finns över hela landet utstationerade på 15 olika ställen. Bland annat finns det ett sådant i Värmland.

De lämnade in något som de kallade offert till näringsministern i juni i år. Där visade man på ett handlingsprogram hur man ville ta fram jobb-
skapande projekt för tillverkningsföretag. Det som är unikt med IUC-
bolagen är att de väldigt mycket bygger på regional kompetens och på
det samarbete som finns mellan företag, kommuner, universitet, högsko-
lor, forskningsinstitut och så vidare. Det handlar om den regionala kun-
skap man besitter ute i regionerna.

Jag tror att de väntar på svar på den så kallade offerten. Det som är så
unikt med dem är att det är tillverkande företag man jobbar med. Jag tror
att det är viktigt att man jobbar med just tillverkande företag, vidareut-
vecklar och ger stöd. I sådana delar av landet som till exempel Värmland
är det tillverkande företag som i dag drabbas av så mycket varsel. Det är
verkligen något att tänka på och ta till sig.

När det gäller möjlighet att kunna låna pengar och få ordning på det
finansiella systemet har jag en senare interpellationsdebatt i dag med
Maud Olofsson. Jag tänkte vi skulle ta upp frågan om kreditmöjligheter
för mindre företag. Vi kan ta den debatten i det sammanhanget.

Anf. 22 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! När det gäller att diskutera vad som är de mest effektiva
åtgärderna råder det lite delade meningar i forskningen om arbetsgivar-
avgifter. Den gamla forskningen sade att sänkta arbetsgivaravgifter inte
var så effektivt. Ny forskning visar något annat. Det finns en delad
forskningsinställning när det gäller effektiviteten av sänkta arbetsgivar-
avgifter. Om man som företagare får sänkta kostnader för att anställa är
det dock logiskt att tro att det är större möjligheter att man både anställer
och behåller den som man har.

För ungdomar blir det 12 procent billigare. Om lönenivån för en ung-
dom är 17 000 kronor tror jag att det var 35 000 som ett företag skulle
tjäna. Det är rätt betydande pengar för ett litet företag.

Den mest effektiva åtgärden är dock jobbskatteavdraget. Det är den
mest effektiva åtgärden för att skapa sysselsättning, och den är ju Väns-
terpartiet emot. Vi har sänkt skatten just för dem som har de lägsta in-
komsterna för att man ska stimuleras till arbete och också tjäna på att
arbeta mer. För väldigt många är det över en tusenlapp i månaden som
man nu får i jobbskatteavdrag, vilket är ett otroligt bra incitament. Det
kommer att behövas i ett läge när vi ser att ekonomin stramas åt.

Nu kommer också räntesänkningarna som gäller bolån och annat, vil-
ket är väldigt bra för den enskilda familjen. Det ökar marginalerna.

När det gäller kommunerna är det klart att i tider av högre arbetslös-
het ökar försörjningsstödsbördan. Samtidigt ska man väl säga att i tider
av minskad arbetslöshet ökar intäkterna till kommunerna. 180 000 färre i
arbetslöshet har ökat intäkterna för Sveriges kommuner och landsting.
Det är därför som sysselsättningspolitiken, arbetspolitiken, har ett så
viktigt samband med välfärdspolitiken. Om fler jobbar får vi mer pengar
till välfärden, fler som betalar skatt och mer pengar till skola och till
vården och omsorgen.

Det är inte en slump att den här regeringen har jobbpolitiken som det viktigaste området. Det är grunden för välfärden.

I våra system finns det rätt mycket pengar. Även om Marie Engström skulle kritisera oss för att göra felprioriteringar går det inte att komma ifrån att vi har rätt mycket pengar i Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Almi, strukturfonder och ute på länsstyrelser. Det finns ju rätt mycket pengar.

Problemet är att dessa pengar måste komma vanliga människor till del. Det är därför vi har tillsatt samordnarna för att koordinera insatserna och för att samordna insatser med statliga myndigheter, kommuner, regioner, den ideella sektorn, företagarorganisationer och fackliga sådana. Vi kraftsamlar med de resurser som finns.

Vi kan inte bara stå och ropa: Vi behöver mer pengar. Vi behöver mer pengar. Vi måste också använda de miljarders miljarder som finns i de här systemen. De måste fungera också när det är kris. Vi har kompetenta människor på Arbetsförmedlingen. Vi har kompetenta människor på Almi och på alla de här organen. De har en massa verktyg, och de har fått ökade resurser nu för att göra de här sakerna.

Jag tror att det är viktigt att vi som politiker beskriver för medborgare som nu känner oro att det faktiskt finns en massa resurser. De är till för att användas när människor blir arbetslösa, när de behöver hjälp med coachning, när de behöver hjälp med att starta företag, när de behöver hjälp i oroliga tider. Det tror jag är en viktig signal till alla dem som känner oro i dag.

Vi ska göra allt vad vi kan för att finnas där hos dem som blir arbetslösa och dem som behöver hjälp i en svår situation. Det är därför som politiken finns till.

Anf. 23 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Visst finns det resurser i samhället, Maud Olofsson, men just nu har jag försökt att peka på områden där det saknas resurser och där man skriker efter mer resurser. Jag tycker också att det är väldigt viktigt att få fler människor i arbete och på så sätt skapa resurser till välfärden. Det är bland annat därför jag står här. Det är bland annat därför jag har skrivit den här interpellationen. Och det är därför jag vill peka på olika områden som behöver insatser för att vi ska kunna gå framåt, för att ett län som Värmland till exempel inte ska drabbas för hårt av den lågkonjunktur som vi har fått. Det är orsaken till att jag står här.

Ett av de förslag som våra regionala samordnare har fört fram är ekonomiskt stöd vid fortbildning. Häromdagen startades en diskussion om eventuellt permitteringsstöd, alltså fortbildning under den tid man är varslad, och detta ska naturligtvis göras tillsammans med kommun, företag och fack. Det är inte bara staten som ska gå in med pengar.

Det är oerhört viktigt. Det liknar lite grann de gamla så kallade permitteringsstöden. Det debatterades häromdagen av någon från Näringsdepartementet. Men sedan gick statsministern ut och lade locket på och sade att det kan man inte tänka sig att göra. Jag tror att det är väldigt olyckligt att regeringen inte tar till sig de förslagen. De finns från våra samordnare.

Jag tycker att näringsministern ska titta på det här en gång till. Det tror jag skulle vara väldigt värdefullt, så att vi inte tappar de människorna

när förhoppningsvis konjunkturen stiger igen och vi behöver allt kunnande i våra företag.

Prot. 2008/09:57
15 januari

Anf. 24 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Låt mig börja med frågan om permitteringsstöd. Näringsdepartementet har inte sagt att vi stöder kraven om permitteringsstöd. Man måste fundera över vilka länder det är som har permitteringsstöd. Det är de länder där det är omöjligt att säga upp folk, där man till och med är tvungen att gå till domstol för att kunna säga upp folk vid arbetsbrist.

Man kan inte ta den ena sidan av ett system och låta bli den andra. Vi har valt ett annat system. Vi har en flexibilitet på arbetsmarknaden därför att det har tjänat vår ekonomi väl. Då är det företagen som tar ansvar under varseltiden. Samhällets insatser är riktade till individer för vidareutbildning, coachning och olika insatser.

Det är ett system som parterna har varit överens om att ha. Vi har varit överens på den politiska sidan att vi ska ha det på det sättet. Vill man byta system måste man ta den andra delen också. Man kan inte bara plocka en av godbitarna.

Vi har tillfört ökade resurser för utbildning, till yrkesutbildning, kvalificerad yrkesutbildning, högre utbildning och forskning. Det finns en massa resurser. Jag håller med Marie Engström om att utbildningsinsatser är en bra sak att göra nu i den här tiden. Vi ska rusta våra anställda för att kunna klara framtiden.

När det gäller att det saknas resurser har det gått 15 dagar på ett nytt budgetår. Det är helt omöjligt att det saknas resurser. Det är helt omöjligt. Det tillförs ju resurser i de här systemen.

Vi måste vara hederliga när vi pratar om de här sakerna. Vi har ingen sedelpress. Det är skattebetalarnas pengar som vi pratar om. Då måste vi tala om att det finns en budget av omfattande storlek till alla de här organen, men de ska komma människor till del. Det är därför som vi har tillsatt samordnarna. Det är för att också se till att pengarna används på det sättet.

Vi kan behöva ändra i regelverken. Det kan behöva göras justeringar. Den dialogen har vi med samordnarna. Behöver vi justera något nu när det är besvärligt och så vidare? Det är vi beredda att göra. Det har vi redan gjort.

Kom inte och säg att det inte finns resurser! Det finns resurser, och de ska finnas där för människor som behöver det.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2008/09:176 om nedläggning av bensinmackar och servicen på landsbygden

Anf. 25 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Monica Green har frågat mig vilka initiativ jag har tagit för att behålla en press på oljebolagen, vilka initiativ jag har tagit för att

*Svar på
interpellationer*

mildra nedläggningen av bensinmackar samt vilka verktyg jag har använt för att servicen på landsbygden ska samordnas.

Regeringens politik för regional tillväxt innehåller ett flertal verktyg för att mildra effekter av strukturomvandlingen när det gäller kommersiell service, inklusive drivmedel, i olika landsbygder. Stödet till kommersiell service är ett mycket viktigt verktyg för att möjliggöra den regionala nivåns insatser på detta område. År 2007 användes drygt 34 miljoner kronor för åtgärder till bland annat dagligvarubutiker och drivmedelsstationer i gles- och landsbygder.

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för år 2009 ytterligare 50 miljoner kronor till insatser inom serviceområdet. Riksdagen biföll detta i december förra året, och samma dag beslöt regeringen att använda en del av pengarna till att uppdra åt Länsstyrelsen i Värmlands län och Länsstyrelsen i Dalarnas län att under 2009 utarbeta modeller för att trygga tillgängligheten till kommersiell service i hela landet.

Prioriterade områden ska vara drivmedelsförsörjning samt samverkan mellan kommersiell och offentlig service. Modellerna ska vara användbara i alla delar av landet och visa hur insatser på detta område kan komplettera varandra och samordnas för att på så sätt förstärka effekterna av varandra.

Aktörer på regional och lokal nivå har avgörande roller i den regionala tillväxtpolitiken, inte minst när det gäller att utveckla den kommersiella servicen. Regeringen har därför beslutat att 30 av de 50 miljonerna ska gå till att öka den regionala nivåns möjligheter att intensifiera sina insatser. Resurserna ska i första hand riktas mot att stärka tillgången till drivmedel, detta mot bakgrund av att efterfrågan på stöd kan väntas öka.

Regeringen har också beslutat att regionala serviceprogram ska tas fram. Dessa program ska ha fokus på en ökad samverkan mellan olika typer av offentlig och kommersiell service. Det är viktigt att samordna olika typer av service i gles- och landsbygder för att på så sätt stärka befintliga servicepunkter.

Dessa insatser ingår som viktiga delar i den strategi för att stärka utvecklingskraften på Sveriges landsbygder som för närvarande utarbetas inom Regeringskansliet. Arbetet med strategin har varit inriktat på att ta fram och utveckla förslag som tar till vara den utvecklingspotential och de resurser som finns på den svenska landsbygden. Den redovisning som Konsumentverket lämnade till Näringsdepartementet i början av augusti, och som Monica Green i sin interpellation refererar till, utgör ett underlag i detta arbete.

Även de regionala genomförandestrategierna för det nationella landsbygdsprogrammet 2007–2013 innehåller åtgärder för att utveckla den lokala servicen.

Regeringen beslutade vidare i juni 2007 att ge ett utökat och mer långsiktigt stöd till Riksorganisationen Hela Sverige ska leva genom ett verksamhetsbidrag på totalt 41 miljoner för åren 2008–2010. Ett område som regeringen då satte särskilt värde på var just insatser för lokal mobilisering och lokala servicelösningar. Bidraget har bland annat möjliggjort försöket med det så kallade bymackskonceptet som nu sprids över landet.

Landsbygdsområden har olika förutsättningar, och vilka servicelösningar som är mest lämpliga på en viss ort avgörs bäst av lokala och regionala aktörer. Jag förväntar mig att även bensinbolagen deltar i såväl det nationella som det regionala och lokala arbetet. Målet är att alla ska delta på sitt sätt och utifrån sina förutsättningar och på så sätt medverka till hela landets gemensamma tillväxt.

Anf. 26 MONICA GREEN (s):

Fru talman! Tack så mycket, Maud Olofsson, för att vi ska debattera den här frågan ännu en gång. Jag har återigen interPELLERAT, eftersom jag tycker att det har kommit fram nya uppgifter i samband med att mackdöden aldrig tar slut. Den bara fortsätter och fortsätter och fortsätter.

Maud Olofsson och jag har tidigare debatterat denna fråga. Redan förra gången, för ett halvår sedan, hänvisade hon till att Konsumentverkets rapport skulle vara underlag. Det var samma svar i dag, så det arbetet har antagligen inte påbörjats på departementet än. Det är det ena skälet till att jag ville ställa interpellationen en gång till.

Gles- och landsbygden är väldigt hårt utsatt. Hittills har gles- och landsbygden drabbats mycket, mycket hårt av att den blå alliansen vann valet. Det är rationaliseringar och varsel. Små och medelstora företag har nu efter högkonjunkturen återgått till att varsla. Arbetslösheten ökar, bland annat i Skaraborg.

Skultorp, Timmersdala och Tidan är några exempel i min hembygd som nu är drabbade av nya macknedläggningar. Jag skulle vilja ha en kommentar av Maud Olofsson om detta, eftersom gles- och landsbygd är så hårt drabbade.

Vi socialdemokrater har avsatt ytterligare medel i vår skuggbudget för att kunna samordna service på landsbygden, och det skulle även kunna innehålla drivmedel. Man skulle kunna hjälpas åt inom de här branscherna för att ha kvar bland annat bensinbolag. Den var den första anledningen.

Den andra anledningen var att Maud Olofsson har sagt att hon ska ha ett hårt tryck på oljebolagen för att de inte ska lägga ned. Då undrar jag om Maud Olofsson tycker att hon har varit framgångsrik i arbetet.

Min tredje fråga är ställd av det skälet att det finns en missuppfattning enligt mitt sätt att se det, och jag undrar om Maud Olofsson också anser att det är en missuppfattning, med anledning av att det finns ett krav på att man ska tillhandahålla alternativa drivmedel om man försäljer över en viss mängd. Många tror att det har med mackdöden att göra.

Jag har inte hört Maud Olofsson säga att det har med mackdöden att göra, men jag har hört andra, bland annat folkpartister, säga detta. De har uttalat sig på DN Debatt om att nu måste denna lag ändras, och eftersom det är den borgerliga regeringen som styr nu kan de ju ändra lagen om de vill.

Men uppenbarligen har Maud Olofsson inte tyckt att lagen behöver ändras eftersom det inte har gjorts. Då är frågan: Har Folkpartiet uppvakat Maud Olofsson med anledning av den DN Debatt-artikel de hade om att de krävde att den så kallade pumplagen skulle stoppas?

Det var mina tre frågor.

Anf. 27 KRISTER ÖRNFJÄDER (s):

Fru talman! Med anledning av Monica Greens interpellation har jag tagit tillfället i akt att ställa ett par frågor, jag också. Skälet är att jag i november månad ställde en fråga till näringsministern, ungefär enligt följande:

Antalet bensinmackar har minskat kraftigt de senaste åren. Bensinmackarna är ofta väldigt viktiga ekonomiska nav för företag och enskilda personer på många mindre orter. Problemet nu när så många mackar har lagts ned har uppmärksammats av många, bland annat av organisationen Svensk Bensinhandel. De har överlämnat ett förslag till näringsministern om att upprätta en försörjningsplan så att behovet av drivmedelsförsörjning fördelas geografiskt.

Förslaget innehåller även ett förslag till att skapa en strukturfond, och det lär pågå ett arbete inom Regeringskansliet där förslag ska tas fram för att förhindra att bensinmackarna i glesbygden försvinner helt.

Jag ställde en fråga till ministern om hur hon avser att presentera ett förslag som förhindrar att bensinmackarna läggs ned. Jag fick delvis samma svar som Monica har fått i dag.

Det som är nytt sedan dess och som ministern har lämnat svar på i dag är att man i december förra året gav ett uppdrag och anslog pengar till länsstyrelserna i Värmland och Dalarna för att under 2009 utarbeta modeller som ska trygga tillgängligheten till kommersiell service i hela landet. Prioriterade områden skulle vara drivmedelsförsörjning och samverkan mellan kommersiell och offentlig service. Det är väl det nya som har tillkommit. I slutet på svaret hänvisar också ministern till att hon förväntar sig att även bensinbolagen ska delta i detta.

Jag har framför mig en tidningsartikel från december månad där överskriften är "Mackkartan ritas om". Det är väl det svar som ministern har fått från bensinbolagen. Det är Statoil som har köpt alla Jetstationer i Sverige. De säger så här: Vi kommer själva att lägga ned närmare 400 stationer.

Jag vet inte vilken medverkan som regeringen räknar med, om det här är ett utfall och ett praktiskt exempel. Vi kan se den här typen av artiklar över hela Sverige. Fler bensinmackar kommer att gå under. Det kommer inte var dag, men någon gång i veckan dyker de upp. Det är ju tillräckligt allvarligt eftersom vi inte har så många bensinmackar. Varje gång som det här inträffar är det ett antal som riskerar att försvinna.

Jag har två frågor.

Ministern har förväntat sig att man från länsstyrelserna i Dalarnas och Värmlands län ska återkomma under 2009. Finns det någon tidsplan för det här? Med den takt som man kan läsa om i tidningarna är risken annars att de flesta stationer är borta och vi alltså inte har någonting att bygga på.

Sedan skulle jag vilja ha reda på om ministern har fått något praktiskt förslag som man kan ta ställning till utifrån att man vill att bensinhandeln ska hjälpa till. Har det blivit något gensvar, förutom nedläggningsbesked?

Anf. 28 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Det är naturligtvis så att regeringen är oerhört aktiv i den här frågan därför att vi är angelägna om att det ska finnas en bra service

ute på landsbygden. Jag bor ju själv ute på landsbygden så jag vet på ett ungefär hur läget kan vara.

Det som händer nu är naturligtvis en strukturförändring inom bensinbolagen. Den är kopplad både till att vi har haft ett relativt stort och väl utbyggt nät och, vill jag påstå, till att det finns en del konkurrensfrågor på det här området. Vi är inte ensamma om att drabbas av detta. Det är några fler länder som har ungefär samma utveckling.

Det vi har gjort är att vi har tillfört extra resurser. Jag noterade att Socialdemokraterna hade lagt 20 miljoner kronor. Vi lägger 50 miljoner kronor i ökat stöd till insatser på landsbygden för den här typen av åtgärder, varav 30 nu ska gå till att stärka drivmedelsförsörjningen på landsbygden.

Det jag tror att vi behöver hitta är lokala servicelösningar. Det har varit min modell ända sedan jag började engagera mig i landsbygdsutvecklingsfrågorna. Det som växer fram nu är ju lite alternativa servicelösningar som inte i alla stycken är hänvisade till de stora oljebolagen utan man hittar nya leverantörer där man kan pressa priser och där man också kan använda en annan teknik som gör att vi kan få en väl fungerande service. Då har vi sagt att vi är beredda att gå in med de här resurserna och ge stöd till kommersiell service för att underlätta en sådan utveckling.

Dalarna och Värmland har kommit långt med det här. Jämtland har också jobbat väldigt bra. Det jobbas på många håll i landet. Vi sitter inte och väntar på att de ska komma med en rapport. Vi tycker att de erfarenheter som man har från de här länen ska spridas vidare. Det gör vi kontinuerligt nu. Vi kommer inte att sitta och vänta på att de är färdiga med sin rapport för att sedan komma ut, utan här har vi ständiga diskussioner mellan länsstyrelserna för att dela med oss av erfarenheter från de ställen där man har lyckats bra.

Det är också viktigt att säga att många av de här nya lösningarna innebär ett lokalt och regionalt engagemang. Jag tror att det är bättre att vi lägger ut ansvaret lokalt och regionalt än att vi centralt säger att där borde det vara en bensinmack och så borde det vara en där. Nu ger vi resurser till länsstyrelserna. Vi ger möjligheter att göra de här investeringarna och hitta de lokala lösningarna tillsammans med Hela Sverige ska leva, som också är hårt engagerat i detta.

När det gäller pumplagen vill jag säga att jag inte håller med dem som säger att det är pumplagen som är roten till det onda. När vi tittar ser vi att det är 5 av 60 mackar i Värmlands län till exempel som omfattas av nästa steg i pumplagen. Det finns dessutom möjlighet att få dispens från den här delen. Man kan misstänka att det här är ett sätt att skylla ifrån sig när man lägger ned en del av mackarna, men pumplagen är inte det avgörande för att lägga ned bensinmackar.

Däremot kan man fundera över om man skulle ha utformat lagen på det här sättet om man hade fått vrida klockan tillbaka. Men jag tycker att det är bra att också landsbygden får alternativa drivmedel. Vi kan ju inte ha en situation där storstäderna har alternativa drivmedel men inte landsbygden. Detta måste också komma längst ut i periferin.

Steg för steg kommer vi att få en ny struktur ute på landsbygden. På vissa ställen är bensinbolagen med och hjälper till. Men jag tror att grunden för att få en bra servicestruktur framöver är att det växer fram lite nya företag som lägger sina order och tar bränslen och annat från andra

Prot. 2008/09:57
15 januari

Svar på
interpellationer

ställen. Det kanske är så att det i grunden blir bättre lösningar än de vi har i dag, då vi är så hårt beroende av de stora bensinbolagen. Det är åtminstone vad de säger till mig på en del av de här orterna när de beskriver vad de har gjort.

Anf. 29 MONICA GREEN (s):

Fru talman! Först och främst ska jag ge Maud Olofsson beröm. Jag tycker att det är bra att Maud Olofsson står upp för pumplagen. Det är bra att visa att även gles- och landsbygd behöver alternativa bränslen. Det är det som bilister i framtiden kommer att behöva.

Jag uppmanar också Maud Olofsson att prata med sina kompisar i Folkpartiet. Jag förstår att de inte har haft någon framgång utan att de utförde ett spel för gallerierna. De låtsades som om de skulle trycka på i regeringen, men de gjorde inte det utan skrev bara en debattartikel för att få lite kortsiktiga politiska poäng.

Jag är glad över att Maud Olofsson står upp för pumplagen. Det är också viktigt att vi förklarar detta för många ute i gles- och landsbygd. Det är många som har fått uppfattningen att bara för att kravet på alternativa bränslen finns så lägger man ned bensinbolag. Där är Maud Olofsson och jag överens, och jag är glad över det.

Sedan undrar jag hur det har gått med påtryckningen på oljebolagen. Där uppfattade inte jag att Maud Olofsson hade något svar. Maud Olofsson skulle ju utöva påtryckning på oljebolagen och på bensinbolagen. Tidigare har Maud Olofsson också sagt att konsumenterna måste använda sin möjlighet till påtryckning. Problemet har ju varit att det finns för få konsumenter ute i gles- och landsbygd för att vara tillräckligt starka som påtryckare. Där behövs regeringen i sin roll som påtryckare på de stora oljebolagen. Där undrar jag om Maud Olofsson tycker att hon har varit tillräckligt framgångsrik.

Det kan inte fortsätta i den här takten, med en sådan drastisk mackdöd som vi får uppleva varje månad i Skaraborg, i Värmland, i Småland och överallt. Så kan vi inte ha det. Vi måste se till att människor i gles- och landsbygd får en bra service, att de får möjlighet att handla i affärer, har tillgång till post och kan tanka sin bil med det bränsle som de behöver. Det kan i framtiden vara fråga om el, bensin, biogas eller etanol. Den möjligheten måste finnas även i glesbygden och på landsbygden. Jag uppfattade inte att Maud Olofsson svarade på frågan.

Gles- och landsbygden har varit hårt drabbade de senaste åren. Efter det att högkonjunkturen tog slut drabbades gles- och landsbygd ytterligare, bland annat med varslen i Skaraborg, stigande arbetslöshet och mackdöden. Det är fruktansvärt för många människor. De måste åka långt för att tanka bilen. Det kan inte vara någon vinst för bland annat miljön. Vi måste se till att människor får den servicen i hela landet.

Anf. 30 KRISTER ÖRNFJÄDER (s):

Fru talman! Jag ska inte bli långvarig. Jag är, som sagt, här för att hämta in information. Ministern besvarade tidigare min fråga om vilka resultat hon hade uppnått när det gällde att få de traditionella bensinbolagen och oljebolagen att ställa upp med att säga att det inte var säkert att det var fråga om de traditionella oljebolagen utan att man kunde tänka sig nya lösningar med nya bolag och att få hjälp av olika förslag, som

man nu använder sig av fortlöpande på olika ställen i Sverige för att hitta nya modeller.

Har det kommit några nya bolag eller lösningar som kan användas? I den delen av Sverige som jag bor i har jag inte sett några praktiska resultat av det. Därför känner jag helt enkelt inte till hur det ligger till. Finns det ett sådant gensvar? Finns det sådana idéer? Är det meningen att man ska kunna använda de pengar som vi vill anslå och som regeringen har anslagit till att stötta den typen av bolag utan att konkurrensverk och andra lägger sig i och har synpunkter som förhindrar sådana lösningar? Jag pratar alltså om subventioner av olika slag som det kan tänkas bli i ett ingångsskede.

Anf. 31 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Fru talman! I Lenhovda i Kronoberg, där jag bor, fanns i början av september två mackar. Sedan kom ett brev hem från det ena oljebolaget. En månad senare fanns bara en mack. Det är inte bara fråga om att det läggs ned mackar över hela landet – främst i glesbygden – det sker faktiskt också i våra städer. Vi ska komma ihåg det också.

Det går så lavinartat fort. Jag har haft samtal i dag på förmiddagen med en person som i det här länet är delvis ansvarig för dessa frågor. Han får samtal var och varannan dag från människor som är desperata. De vet inte riktigt vad de ska ta sig till. Det är just att det går så lavinartat fort.

Vem tar ansvar? Vilka ska ta ansvar? Det är väl lite grann som ministern har varit inne på i de tidigare replikskiftena. Naturligtvis måste branschen vara med och ta en viss del av ansvaret. Jag tror att vi måste göra det alla tillsammans, samhället och branschen på olika sätt. Framför allt tror jag att vi måste börja ta ett ansvar för att vi säger att hela Sverige ska leva. Det finns hur många bra landsbygds- och glesbygdsprogram som helst runt om i våra län och i våra kommuner. Men vad gör vi konkret? Det är väl där någonstans jag känner att vi nu måste visa att vi kan handla. Det går så oerhört snabbt. Vi ser mackdöden, men vi ser också kedjereaktionen hos livsmedelsbutikerna. Detta har pågått under ganska många år. Det är inte ovanligt att bensinmack och livsmedel hänger ihop.

Med privatiseringen av apoteken och borttagandet av kassatjänstservice blir det ytterligare försämringar i glesbygden. Det här är en kedja som ställer människor som bor på landsbygden och i glesbygden inför flera olika konsekvenser. Hur ska de få det inför framtiden?

Vad händer när macken lägger ned? Då blir det längre att åka för att tanka om man vill bo kvar. Några kommer förmodligen att flytta på grund av att det blir för dyrt att pendla. Många gånger är det de unga människorna. När de unga människorna försvinner och inte bildar familj försvinner barnen. När barnen försvinner försvinner skolan. På sikt blir det en stor förändring vad gäller servicenivån. Det kommer också att påverka så att det blir högre omkostnader för äldreomsorgen.

Vi behöver skapa någon form av nationellt handlingsprogram för att hela Sverige ska leva. Vi måste verkligen mena allvar med att vi vill att hela Sverige ska leva. Då behövs resurser. Det är bra att ministern har avsatt 50 miljoner i det här fallet, men en rättelse är att vi hade 20 miljoner ytterligare utöver de 50 miljoner som ministern hänvisade till tidigare.

Prot. 2008/09:57
15 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 32 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! När det gäller förutsättningarna för landsbygden är jag den i regeringen som har mest erfarenhet av landsbygdsboende. Jag har också jobbat mycket länge med frågorna. Samordnade servicelösningar har varit ett av mina huvudargument för att rädda och utveckla servicen på landsbygden. Jag tycker att det är viktigt att säga att en del av de förändringar som har skett har lett till bättre service. När vi lade ned postkontoren och lyfte in posten i butik blev det bättre service. Jag kan hämta ut posten på lördagar och söndagar, vilket jag inte kunde göra förut.

Det är viktigt att vi som landsbygdsbor förstår att man måste förändra och förnya en del av servicefunktionerna också på landsbygden och att det i många stycken har blivit bättre.

Lars Höglund har ett uppdrag att titta på den typen av samordnade servicelösningar. Många av de tidigare lösningar vi har sett har blivit både bättre och effektivare. Det är i det ljuset vi ska se hur vi också utvecklar servicen framöver.

Det är alldeles riktigt att bränsle, livsmedel och annan service ofta är koordinerade. Om bensinstationen läggs ned blir det också bekymmer för livsmedelshandlaren.

Det finns exempel från Värmland, Dalarna och Jämtland där man har kommit långt. De har hittat nya servicelösningar och nya leverantörer av bränsle. Det är därför jag har bett dessa länsstyrelser att aktivt förmedla kunskapen till de länsstyrelser som inte har varit lika aktiva. Det är därför som vi tillför dessa 50 miljoner utöver de pengar som har funnits sedan tidigare. Det är 50 miljoner mer än tidigare till kommersiell service. Det är också därför vi säger att det ska vara regionala serviceprogram. Det är regionalt som man vet bäst hur det fungerar och vilka lösningar som kan användas.

Arbetet är i full gång. Det är bra om vi kan hjälpas åt med att mobilisera och hitta de praktiska lösningarna. Det är också därför som vi tillför resurserna så att det finns pengar att investera med. Vi har förstått att med den förändring som sker så snabbt som nu behövs extra resurser för att klara detta. Jag hoppas att resurserna ska komma de som behöver dem till del.

Vi har sagt att vi ska ta fram regionala serviceprogram. Det uppdraget har lagts ut. Vi kommer att presentera en landsbygdsstrategi där vi går igenom alla åtgärderna som regeringen genomför för att utveckla landsbygden. Det kan handla om infrastruktur, stödet till enskilda vägar och det finmaskiga vägnätet. Det kan handla om utbyggnaden av alternativa energikällor. Det kan handla om strategin för att förstärka de småskaliga livsmedelsföretagen. Det är otroligt mycket saker som nu görs för att stärka landsbygden.

Så här långt kan man säga att utvecklingen när det gäller sysselsättningen på landsbygden har varit god. Men i en global finansiell kris kommer landsbygden att drabbas, precis som andra delar av Sverige och världen. Det är givet. Det är därför som entreprenörskapet och stödet till småföretagen är så avgörande för att man ska få en positiv utveckling här framöver.

Vi har naturligtvis, som sagt, tagit till oss att denna mackdöd sker. Vi stimulerar utbyggnaden av det förnybara, också med biogaspenningar, som nu finns. Det är inte bara etanol, utan det finns också annat. Vi hoppas

naturligtvis att nästa steg är ett eluttag där vi kan ladda våra elbilar. Då kommer det inte längre att vara lika dyrt att bygga upp mackar, om vi bara kan stoppa in kontakten i ett eluttag. När vi nu ser vindkraftsutbyggnaden kanske det kommer att vara framtiden för landsbygden.

Men 50 miljoner kronor och de 30 som nu fördelas och sedan också serviceprogrammen är sättet att möta de här delarna, och vi ska hjälpas åt för att hitta de goda lösningarna framöver.

Anf. 33 MONICA GREEN (s):

Fru talman! Maud Olofsson får det att låta positivt fast det är så svart och det går allt sämre med servicen på landsbygden. Maud Olofsson försöker få det att låta som att hon har gjort något bra. Givetvis har gles- och landsbygdsborna inte märkt av att Maud Olofsson har gjort något bra för dem. När vi lade ned postterminalerna, som Maud Olofsson hänvisar till, var det den förra regeringen som lyfte in post i butik. Det blev en bättre service – det kan jag hålla med om. Det var under vår regeringstid.

Gles- och landsbygden är hårt drabbad, som jag sade, bland annat i Skaraborg, inte bara när det gäller mackdöden utan också varslen. Jag kan meddela att under tiden som vi har stått här har ytterligare ett varsel kommit i Skaraborg, nämligen att vitvarujätten Electrolux nu varslar i Mariestad. Det blir ytterligare ett hårt slag för skaraborgarna. De som bor runt omkring Mariestad och som tidigare har haft tillgång till en bensinstation på sin lilla ort kommer fortsättningsvis inte att få det. De blir dubbelt drabbade; de kommer att bli arbetslösa, och de kommer inte att kunna tanka sina bilar i framtiden.

Det är tufft för gles- och landsbygden under den här tiden, och det ser inte ut att bli bättre under vare sig det här året eller nästa år.

Jag vet att Maud Olofsson brukar säga att de såg till att fler kom i arbete. Med förlov sagt var det faktiskt den högkonjunktur som vi var inne i när vi lämnade över till den blå alliansen som gjorde att de nya jobben kom till. Nu är det precis åt andra hållet, och vi kommer att få se både en arbetslöshet på 10 procent och ett större budgetunderskott än när vi lämnade över.

Anf. 34 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Fru talman! Jag vill börja med att säga angående post i butik att det är bra för en del men inte för alla. De som bor ute i glesbygden och landsbygden i södra Sverige och har mindre än 30 kilometer till närmaste bank får i dag ingen service i hemmet såsom det var före den 1 december. Det är inte en förbättring för alla. Glöm inte det, ministern!

Med anledning av det som handlar om mackdöden och den försämrade servicen i glesbygden blir jag lite orolig när ministern säger att det med den här regeringen har blivit bättre på landsbygden och i glesbygden. Tänk att när jag är ute i landet på olika platser och möter medborgare talar de inte utifrån någon ideologi utan utifrån sin vardag och verklighet, och då upplever de inte att det är så.

Jag känner att det i den här frågan, Maud Olofsson, har gått så pass långt med försämringen av servicen på landsbygden att vi behöver ta ett rejält tag och kanske samarbeta för att samla upp de goda idéerna om hur vi kan utveckla landsbygden och glesbygden. Jag tycker att det är bra att regeringen tänker lämna en skrivelse till riksdagen om landsbygdsut-

veckling. Vi får se vad den innehåller och hur vi ställer oss till den när den kommer hit.

Det är bra om man på olika sätt kan stödja Hela Sverige ska leva och stödja våra byalag som runt om i landet gör ett fantastiskt arbete helt ideellt. Det ska vi fortsätta med.

Jag tror att det viktigaste nu inte är att slå sig för bröstet och säga: Vi har varit bättre och effektivare. Det bästa tror jag är att vi nu sätter oss ned tillsammans och tittar på hur vi med goda idéer och eventuella ekonomiska medel kan hjälpa till för att stötta gles- och landsbygden så att det finns service där i framtiden så att människor kan bo och leva där.

Anf. 35 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! När man lyssnar på Monica Green låter det som att allt som går dåligt är regeringens fel och allt som är bra är högkonjunktorens förtjänst. Jag tror, om vi möjligen kan mötas, att det är någonstans mittemellan. Vi har haft nytta av en högkonjunktur, men vi kan också ha gjort en del saker som har varit bra för att skapa sysselsättning och därmed öka inkomsterna för landet.

Anledningen till att jag säger det här om mackdöden och presenterar det jag gör i dag är att jag ser hur fort det går. Det här blir inte intressant och skarpt förrän det finns konkreta åtgärder, och det är därför jag säger att vi nu tillför de här resurserna för att kunna möta detta. Man måste ha pengar för att kunna investera. Man måste kunna jobba för att få fram de konkreta förslagen. Jag förstår om landsbygdsborna annars blir helt förtvivlade. Vi har tillfört de här resurserna, och det är 50 miljoner ytterligare utöver det som fanns tidigare.

När det sedan gäller den lokala servicen på landsbygden är det klart att jag är orolig. Jag har också mött försämringar på landsbygden. Men det handlar också om mig som konsument: Hur trogen är jag min egen service? Handlar jag på Ica i Bygdeå? Ja, det gör jag. Handlar jag mina julklappar i Robertsfors? Ja, det gör jag. Det handlar om hur jag som konsument agerar.

Om vi tycker att servicen ska finnas där bara för att den ska finnas där men själva inte handlar där kommer vi inte att ha någon service. Här finns en hel del kvar att göra för att medvetandegöra konsumenterna: Vill vi ha servicen i vardagen måste vi också handla i vardagen. Annars kommer inte några företagare att kunna överleva på det underlag som finns.

När jag säger att det har hänt mycket när det gäller landsbygden pekar jag på stödet till enskilda vägar, upprustning av det finmaskiga vägnätet, utbyggnad av bredband, fler poliser ute i landsbygden, utveckling av livsmedelsfrågorna, turistsatsningarna som vi gör, energiutbyggnaden, vind- och bioenergi, som nu byggs på landsbygden och gör jättemycket, och småföretagspolitiken. Det är bara en del av åtgärderna som är till för att utveckla landsbygden. Det är klart att det inte vänder med en gång, men det här är rätt åtgärder för att möta de önskemål som finns hos väldigt många människor att få bo och leva på landsbygden.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 36 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Alf Eriksson har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta dels för att kartlägga tillgången på energi som kan återanvändas, dels för att återvinna dessa stora energimängder in i energisystemet.

Jag delar Alf Erikssons syn att det är angeläget att tillvarata spillvärme från bland annat industriprocesser i fjärrvärmenäten. Totalt svarade spillvärmerna för drygt 7 procent av den tillförda värmen i fjärrvärmenäten under 2007. Detta innebär att Sverige är ledande i världen på att tillvarata spillvärme i fjärrvärmen. Det finns dock en betydande ytterligare potential som skulle kunna tillvaratas. Regeringen har därför vidtagit och planerar att vidta ytterligare åtgärder för att möjliggöra ökat spillvärmeutnyttjande.

I och med att fjärrvärmelagen trädde i kraft den 1 juli 2008 infördes en skyldighet för fjärrvärmeföretag att förhandla med den som vill sälja värme till fjärrvärmeverksamheter, till exempel spillvärmeleverantörer. Om någon överenskommelse inte kan träffas om tillträde ska fjärrvärmeföretaget ange skälen för att tillträde inte kan medges. Det finns också en möjlighet att ansöka om medling vid Fjärrvärmenämnden om någon överenskommelse om tillträde inte kan träffas.

Energieffektiviseringsutredningen har också lämnat förslag till en mängd åtgärder som bland annat omfattar ökat spillvärmeutnyttjande. Utredningsförslagen remissbehandlas för närvarande. Regeringen avser även att närmare utreda frågan om tredjepartstillträde på icke-diskriminerande villkor till fjärrvärmenäten. Syftet med en fördjupad utredning är att ytterligare kunna stärka fjärrvärmekundernas ställning, åstadkomma lägre fjärrvärmepriser, en effektivare värmemarknad och en förbättrad miljö. Avsikten är också att utredaren särskilt ska undersöka vilka möjligheter spillvärmeleverantörer i dag har att få tillträde till fjärrvärmenäten i olika delar av landet.

Energimyndigheten har under 2008 också presenterat en förstudie som utgör ett beslutsunderlag för hur myndigheten ska arbeta vidare med frågan om utnyttjande av industriell spillvärme. I förstudien ingår bland annat styrmedelsanalys, översikt över gjorda potentialbedömningar av industriell spillvärme, hinder och möjligheter för spillvärmesamarbeten samt analys av lämpligheten i att sätta en enhetlig definition på industriell spillvärme. I förstudien föreslås fortsatt utredning om inrättandet av en funktion för spillvärmesamarbeten som ska arbeta med att uppmuntra utnyttjande av industriell spillvärme samt fortsatt arbete med att öka kunskapen om potentialer.

Då konkurrensen i fjärrvärmenäten mellan industriell spillvärme, biokraftvärme och avfallsförbränning bedöms ha ökat, föreslås också en fortsatt studie om hur värmeunderlaget i fjärrvärmenät kan utnyttjas på mest resurseffektiva sätt. Jag har också erfarit att Energimyndigheten under 2009 avser att arbeta vidare med dessa ytterligare analyser utifrån sin förstudie.

Svar på
interpellationer

Anf. 37 ALF ERIKSSON (s):

Herr talman! Tack, Maud Olofsson, även för detta svar!

Detta med energiåtervinning eller tillvaratagande av spillvärme är en fråga som jag tycker att det har varit alldeles för tyst om. Det finns energi som kan återanvändas och som inte behöver produceras. Vi kan spara på våra resurser genom att ta vara på den och använda den fler gånger. Den kostar som sagt inget.

Vi har väldigt mycket sådan energi. Hur mycket har aldrig kartlagts, åtminstone inte enligt vad jag känner till. Vi gjorde på västkusten, mellan Lysekil och Helsingborg, en grov uppskattning. Vi kom fram till att det grovt räknat finns 10 terawattimmar som går ut i vattnet och som det är möjligt att använda utan några större kostnader. 10 terawattimmar är mycket energi.

Skulle man också vilja ta till vara det som går ut i luften finns det ytterligare några terawattimmar som är möjliga att plocka in. Det finns alltså mycket att göra, frågan är bara hur.

Det stämmer som ministern säger att vi är världsledande på att ta vara på spillvärme. Det är vi tack vare de lokala investeringsprogrammen. Det finns ett sådant projekt i min hemkommun som aldrig skulle ha kommit till stånd om vi inte hade haft det smörjmedel som de lokala investeringsprogrammen innebär. Därhemma jublar det moderata kommunalrådet för detta, även om man här på central nivå, inte ens i ministerns parti, var särskilt för de lokala investeringsprogrammen.

Men nu gäller det att gå vidare. De programmen ligger ju inte på bordet längre. Det gäller att gå vidare med samma eller andra åtgärder för att få dessa investeringar till stånd, så att vi kan ta vara på energin.

Jag tackar för svaret. Det var ett uttömmande svar, och det var mycket som var bra i det. Men min fråga till ministern är: Den här kartläggningen – har det gjorts någon sådan kartläggning, eller finns det direktiv eller tankar på att göra en kartläggning av hur mycket som finns att tillgå?

Sedan kommer jag återigen till Fjärrvärmeutredningen. Den lade fram förslag om trepartsinträde, som i sig skulle utredas vidare. Det beslutet fattade riksdagen för nästan ett år sedan. Frågan till ministern är då: När kommer den utredningen? Är den tillsatt, och finns det några direktiv till den? Tiden rinner ju i väg, och snart är mandatperioden slut. Detta anknyter till den debatt vi hade tidigare om blocköverskridande överenskommelser om energi.

Att ta vara på energi är väl väldigt viktigt? Vi behöver ju inte tillverka jungfrulig energi när det redan finns energi att ta vara på.

Anf. 38 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Det som Alf Eriksson sade på slutet vill jag verkligen stödja. Den sparade kilowattimmen är den effektivaste och mest miljövänliga kilowattimmen av alla. Det är också det budskap som svenska regeringen har fört fram på EU-nivå. Den diskussion vi hade förut, Alf Eriksson och jag, om energiproduktion har med detta att göra. Det är väldigt viktigt att vi från den svenska regeringens sida får igenom detta synsätt också på europeisk nivå.

Vi har varit pådrivande på vartenda ministerrådsmöte om att energieffektivisering måste gå hand i hand med ny energiproduktion. Det är också den signal som jag ger till många av de nya medlemsländer som nu är oroliga för klimat- och energiöverenskommelsen för att de tror att de inte ska klara sin försörjning: Ni har en massa energi som ni kan använda på ett bättre sätt. Det som är intressant är att Sverige har mycket kunskande som vi dessutom kan exportera på europeisk nivå.

I Sverige håller vi på med de kartläggningar som Energimyndigheten gör. Vi har också Energieffektiviseringsutredningen, som har lagt fram många bra förslag som nu är på remiss och som vi sedan ska behandla framöver.

Vi har också energieffektiviseringsprogram med svensk basindustri, där vi satsar en del resurser för att också få ned energiförbrukningen. Vi kommer att gå vidare inom bostadssektorn och transportsektorn.

Fjärrvärmelagen har precis börjat verka. Vi får följa vad den leder till. Syftet med den är att få en ökad effektivisering på det här området.

Jag tycker att man ska säga att Sverige är duktigt på de här områdena. Vi gör väldigt mycket. Våra myndigheter är aktiva på det här området. Våra företag är aktiva. Förklaringen är enkel: Om energin blir dyr är det bättre att spara.

Jag känner inte heller till precis vilken potential vi har att tillgå, men jag tror att det finns mycket mer. Enligt en del som jobbar med detta i industriella processer och annat finns det otroliga resurser i form av just spillvärme, som vi kan använda på ett bättre sätt.

Anf. 39 ALF ERIKSSON (s):

Herr talman! Detta om den potential som finns var en av mina frågor. Finns det inte anledning att ta reda på det? Om vi får reda på detta och om den är så stor som indikationerna säger kommer det också att finnas en respekt för det. Marknaden kommer också att visa ett större intresse av att ta vara på den, för det finns pengar att tjäna på att tillverka komponenter för att distribuera den och ta den till vara.

Det är riktigt att vi är världsledande också på fjärrvärme. Detta handlar mycket om att ta vara på energi, och där låter det som att vi är överens. Men det finns så att säga bonus på det också. I och med att vi kan vara världsledande på att ta till vara och driver det i EU kan vi också visa omvärlden att vi har tekniken och kunskapen. På så sätt gör vi en internationell klimatinsats. Det är det ena.

Det andra är att om vi ligger vid frontlinjen, och det gör vi i dag, gäller det att inte tappa den positionen och låta några andra springa förbi oss. Kan vi ligga kvar där kan vi också sälja den här tekniken, både tjänster och komponenter. Vi kan tjäna på detta.

En del av vår kritik av regeringens långsamhet på energiområdet handlar om risken för att vi blir frånsprungna. När vi inte längre ligger i fronten kommer vi både att tappa vår roll som föredöme och att tappa de ekonomiska intäkterna av vårt kunnande.

Sätt alltså lite fart så att något händer och vi kan sätta oss ned och diskutera och så att marknaden får klart för sig hur det är med förutsättningarna!

Anf. 40 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Jag vet inte vilka faktaunderlag Alf Eriksson har när han säger att vi inte ligger i fronten. Jättemycket händer ju på det här området.

Jag kan berätta om alla de internationella kontakter som jag har just för att sprida kunskapen på det här området. Vi har tecknat avtal med USA och pratar där om både förnybart och energieffektivisering. Vi samarbetar med Brasilien. Vi samarbetar också med Sydafrika och har precis bjudit in de afrikanska energiministrarna till Sverige för att diskutera bland annat den här frågan. Vidare samarbetar vi med Kina och Indien. Det är alltså väldigt många som vi samarbetar med. Det gäller också många av de nya medlemsländerna på EU-nivå.

Varför gör vi då detta? Jo, precis som Alf Eriksson säger har vi ett kunnande som vi kan sälja. Kraftvärmens och fjärrvärmens tillsammans gör det hela så effektivt. Kraftvärmens har ju under en lång tid nästan helt utan subventioner utvecklats i Sverige. Det tror jag är en av förklaringarna till att det är marknadseffektivt och också väldigt effektivt från andra synpunkter. Vi försöker sälja det här kunnandet och kan göra det just därför att vi ligger väldigt långt framme på det här området.

Potentialen är sådant som finns i den förstudie som Energimyndigheten håller på med. Som jag säger i mitt svar ska man göra en översikt över så kallade potentialbedömningar. Man ska se vad det finns för industriell spillvärme. Det gäller också en enhetlig definition av den industriella spillvärmens; det finns lite olika definitioner.

Till sist: Energirådgivarna finns nu säkrade i ett system. Vi har tillfört ökade resurser för att också kunna möta små företags behov av rådgivning när det gäller energieffektivisering.

Vi har gjort mycket på basindustriområdet och håller på med rätt mycket inom bostadssektorn, men också när det gäller de små och medelstora företagen kan vi göra mycket mer. Också det som nu finns som en överenskommelse på EU-nivå kommer, tror jag, att ytterligare pusha, inte bara här i Sverige utan också på andra ställen. Vi har varit pådrivande för att det ska bli så.

Anf. 41 ALF ERIKSSON (s):

Herr talman! Det handlar inte bara om att ta vara på energin för att få in den i fjärrvärmensätet. Förmodligen – också detta behöver utredas – finns det fler möjligheter att använda energin än till uppvärmning via fjärrvärme. Vad vet jag? Här behöver man ta initiativ och låta några kloka människor sätta sig ned och fundera en stund på detta. Förmodligen dyker det då upp andra lösningar.

Återigen: Detta med att vi är ett föredöme och att ministern reser runt och kan teckna avtal grundas på gamla meriter. Vad jag här hela tiden står och oroas för är att det har stoppat upp i beslutsprocessen och att vi inte tar några nya steg framåt. Tar vi inga nya steg framåt och det blir stillestånd sett till fronten kommer vi att tappa tempo.

Vi måste alltså ganska raskt fortsätta framåt här. Jag tror att det på flera håll finns underlag så att det går att komma framåt och att träffa överenskommelser och fatta beslut som marknaden efterlyser. Så snart besluten finns på plats kommer vi framöver att öka tempot. Det här är oerhört viktigt.

Energieffektiviseringsutredningens betänkande är nu ute på remiss. När kan vi vänta oss att det kommer skarpa förslag utifrån den utredningen? Det finns många intressanta punkter i den som det är värt att ta vara på.

Anf. 42 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Jag tror att Alf Eriksson ska vara försiktig med att säga att vi inte tar några nya steg framåt. Man måste vara både blind och döv om man säger att ingenting händer på det här området i Sverige. Jag förstår att det passar i retoriken, men det passar inte i praktiken.

Verkligheten talar sitt tydliga språk. Väldigt mycket händer på området både när det gäller energieffektivisering och när det gäller utbyggnaden av det förnybara. Sverige blir faktiskt en förebild på de allra flesta ställen där vi presenterar de här sakerna. Vi inbjuds till en massa olika evenemang just därför att vi är en förebild.

Vi har sett att det här är ett bra sätt för Sverige att också öka jobbtillväxten, för på det här området kan vi mycket. Jag ska inte säga att det är bara den här regeringen som har bidragit till det. Naturligtvis har också den socialdemokratiska regeringen bidragit till det, och naturligtvis har vår energiöverenskommelse bidragit till det. Jag har inget behov av att stå här och säga att det bara är vi. Men det är viktigt att säga att det också nu sker en massa saker som är bra och som är till gagn för svensk utveckling. Det ska vi vara glada över. Stora länder vänder sig till oss och vill samarbeta med oss därför att vi har just det här kunnandet.

Energieffektiviseringsutredningens betänkande är ute på remiss. När man är färdig med remissbehandlingen kommer vi – under våren – att skriva en proposition och återkomma till detta. Jag tror att det i Sveriges riksdag finns en rätt stor enighet om att vi behöver energieffektivisera, så jag väntar mig ett starkt stöd.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2008/09:200 om krediter till småföretag

Anf. 43 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Marie Engström har frågat vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att förbättra de mindre företagens kreditmöjligheter.

Till att börja med vill jag nämna att jag och hela regeringen noga följer utvecklingen och effekterna av den pågående globala finanskrisen. Svenska institutioner med ansvar för likviditeten och stabiliteten på finansmarknaden har gjort ett bra arbete för att hantera de omedelbara följderna av krisen. Finansinspektionen övervakar kapitaltäckningsnivåer och kreditgivningen hos de svenska bankerna. Sverige är pådrivande i det arbete som sker på EU-nivå.

Regeringen hade redan innan finanskrisen blev allvarigare vidtagit en rad åtgärder för att förbättra tillgången till kapital i svenska företag. Regeringen har bland annat avskaffat förmögenhetsskatten för att frigöra kapital till investeringar i nyföretagande och affärsutveckling, förbättrat villkoren för Almis så kallade mikrolån genom att höja det maximala

lånebeloppet från 50 000 kronor till 100 000 kronor samt stärkt innovationsfinansieringen hos Almi i syfte att nå fler kvinnor. På senare tid har möjligheterna till direktavskrivningar förbättrats, och de så kallade 3:12-reglerna har gjorts mer fördelaktiga.

Regeringen har även överlämnat en proposition om en återställning av företagsinteckningens förmånsrätt (prop. 2007/08:161). Den 1 januari 2009 genomfördes denna reformering av det regelverk som gör det möjligt för en näringsidkare att använda lös egendom i näringsverksamhet som säkerhet för lån. Den nya säkerhetsrätten, benämnd företagshypotek, ersätter företagsinteckningen, som infördes av den förra regeringen 2004. Syftet är att förstärka säkerheten så att det blir lättare för företag att få lån.

Regeringen tillsatte vid förra årsskiftet en utredning som skulle se över statens finansieringsinsatser riktade till nya små och medelstora företag. Utredaren Jan-Olle Folkesson avlämnade sitt betänkande den 17 december (SOU 2008:121). I detta finns det en rad intressanta förslag som bland annat syftar till att förbättra och effektivisera kreditgivningen till de mindre företagen. Betänkandet remissbehandlas för närvarande.

Regeringen har även tillsatt en utredning för att undersöka förutsättningarna för införande av skatteincitament för ökade finansieringsmöjligheter (Fi2008:04). Alternativ som ska utredas är bland annat riskkapitalavdrag och uppskjuten reavinstbeskattning. Utredningen beräknas avsluta sitt arbete den 31 mars 2009.

Det här är många strategiskt viktiga insatser för att förbättra kapitalförsörjningen för mindre företag.

Mot bakgrund av den pågående finanskrisen har regeringen härutöver nyligen vidtagit en rad ytterligare åtgärder för att förbättra de mindre företagens kreditmöjligheter: Förutom stabilitetspaketet för det svenska finansiella systemet som underlättar bankernas kreditgivning har regeringen nyligen förstärkt Almi Företagspartners utlåningskapacitet med 2 miljarder kronor. Detta föreslogs i proposition 2008/09:73. Almi ges också möjlighet att ta större andelar i de låneupplägg som görs tillsammans med kommersiella aktörer. Almi får möjlighet att finansiera upp till 80 procent av ett företags lånebehov i stället för som tidigare 50 procent. Om synnerliga skäl föreligger ska Almi fullt ut kunna tillgodose ett företags finansieringsbehov. Förstärkningen av Almis utlåningskapacitet är en kraftfull åtgärd som bidrar till att ytterligare förbättra de mindre företagens kreditmöjligheter i alla delar av Sverige.

Regeringen har visat att tydligt jobbfokus i politiken och stort ansvarstagande i de offentliga finanserna ger trygghet i skakiga tider. Detta tillsammans med väl fungerande finansiella system gör att Sverige så här långt har klarat sig långt mycket bättre än andra länder. Regeringen följer noga utvecklingen och är beredd att återkomma med ytterligare insatser om det visar sig nödvändigt.

Anf. 44 MARIE ENGSTRÖM (v):

Herr talman! Tack, Maud Olofsson, för svaret! Jag hoppas att näringsministern orkar med en interpellation till – hon har stått här ganska länge nu – för det här är en viktig fråga tycker jag och säkert många andra.

Det har blivit mycket svårare för företag, framför allt små företag, att få lån. Bankerna har blivit mer restriktiva. Det förekommer att banker ensidigt säger upp lån. Det finns exempel på banker som helt sonika drar in krediterna för företag som kanske inte fullt ut har utnyttjat sina checkkrediter eller att man ändrar de villkor som man en gång har kommit överens om. Det är väldigt allvarligt för de mindre företagen, som många gånger hamnar i likviditetskris. Det handlar också om investeringar som kanske inte blir gjorda eller skjuts på framtiden.

Det brådskar i den här frågan. Redan om några dagar, den 19 januari, är det många företag som har uppbörd. Uppbörderna för momsinsatningar och inbetalningar av preliminärskatter och arbetsgivaravgifter är om bara några dagar. Jag tror att det är väldigt många som kommer att få kraftiga likviditetsproblem då. Det är något som vi verkligen måste ta till oss.

De här problemen bekräftas också i en undersökning som Almi nyligen har presenterat i låneindikatorn som de har gjort i 25 år nu, tror jag. De har frågat 150 chefer på olika bankkontor runt om i landet, och 38 procent av de tillfrågade menade att utlåningen minskade redan under fjärde kvartalet 2008. 54 procent bedömer att utlåningen kommer att minska ytterligare under 2009, alltså under innevarande år. Över 40 procent säger att kreditvillkoren har skärpts helt enkelt. Det bekräftar precis den bild vi har. Det bekräftar också det som många småföretagare säger i dag. Också stora företag har problem i dag, men när de ställs mot de små tror jag att de små blir förlorarna i första hand.

I sitt svar pratar näringsministern om strategiska insatser, bland annat att företagshypotek har införts. Vid en utfrågning i finansutskottet ställde jag en fråga om det till en representant för banksektorn som menade att det inte har någon direkt påverkan på kreditmöjligheter just nu, kanske något på längre sikt men i det här kritiska läget skulle det inte ha någon effekt alls.

Jag ska ställa några frågor till Maud Olofsson eftersom jag ser att jag inte har så många sekunder på mig. Jag får ta mina andra argument så småningom.

Det har i debatten förts fram krav på en generell kreditgaranti för mindre företag. Vad säger regeringen och Maud Olofsson om det? Vad säger Maud Olofsson om det uppenbara att den totala kapaciteten för lån egentligen borde öka? Hur ser regeringen på det? Hur ser regeringen på möjligheten att korta betalningstiderna för företag? Det som vi kan fatta beslut om är den offentliga sektorn. Sedan tycker jag att näringslivet självt kan se över sina betalningstider.

Det finns en lång rad frågor som behöver diskuteras. Jag återkommer med några ytterligare i mitt nästa inlägg.

Anf. 45 BÖRJE VESTLUND (s):

Herr talman! Ibland kan man återanvända svaren, använda svaren flera gånger. Jag tycker att jag känner igen svaren på ungefär samma frågor, nämligen om kreditmöjligheten för framför allt små och medelstora företag. Detta har vi debatterat här ett antal gånger och ändå är det samma sak.

Jag skulle med anledning av det ställa en fråga. Regeringen säger att man har avskaffat förmögenhetsskatten, och det har man gjort ett stort nummer av. Det skulle ju bli bättre kreditmöjligheter. Framför allt skulle de pengarna kunna satsas i företag. Hur mycket av de hundratals miljoner kronor som man tog bort från skattebetalarna har använts till att återinvestera i företagen? Har regeringen gjort några sådana undersökningar?

När det gäller företagshypoteken vet vi att det här inte var något stort problem för bankerna tidigare. Jag kan bara hänvisa till vad Marie Engström sade, att när småföretagen i dag behöver låna borde ju detta ha gett ett genomslag när det gäller säkerheter och annat. Men det visar sig att det är precis tvärtom. Vad hade då denna reform för effekt med tanke på att det fanns en baksida av reformen?

En fråga som jag tycker är viktig i sammanhanget är arbetsgivaravgifterna. När regeringen tillträdde valde man att höja arbetsgivaravgifterna generellt sett, och det har drabbat framför allt de små företagen ganska ordentligt. Nu har regeringen förvisso sänkt arbetsgivaravgifterna för vissa grupper, men lång ifrån för alla. Det innebär att småföretagen måste ha särskilda grupper anställda för att de ska få någon effekt av avgifts-sänkningen.

Jag vill ta upp en annan fråga som jag tycker är viktig. Här säger man att man vill utreda om skatteincitament ökar finansieringsmöjligheterna. Ja, det är naturligtvis intressant, men samtidigt tog man bort möjligheten till uppskjuten skatt när man gjorde upp om fastighetsskatten. I stället ska nu ränta betalas på reavinstskatten, och så var det inte tidigare.

De åtgärder som man har vidtagit med anledning av finanskrisen har i ett avseende varit bra. Men på vilket sätt, statsrådet, har de påverkat de små företagen? Har de fått en bättre möjlighet på grund av dessa?

Trots allt är möjligheten att finansiera till 80 procent i stället för 50 procent bra. Men hur kan man påstå att detta är en kraftfull åtgärd när bankerna själva säger att de har svårigheter i dag att låna ut till de flesta småföretag, att de upplever att de inte har tillräckligt mycket säkerhet.

I sin utredning har Jan-Olle Folkesson lämnat ett antal förslag. Brådskar det då inte att det kommer en proposition om detta? Jag kan i alla fall inte se i propositionslistan att det skulle vara någon sådan proposition på gång.

Slutligen ställer jag samma fråga som Marie Engström ställer när det gäller betaltider för företagen. Det vore väl en enkel åtgärd att se till att i varje fall myndigheterna skulle ha 10, 20 eller möjligen 30 dagar som betalningstid i stället för att envisas med att säga att det här inte är intressant. Vi borde kunna ta varandra i hand och säga att det vore bra för småföretagen.

Anf. 46 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Vi kan inte förminska den här frågan, för den är mycket större än det som vi pratar om här. När hela världens globala finansiella system rasar samman är det klart att det får effekter, och det är klart att det kommer att ta tid innan banksystemen fungerar. Men låt mig säga en sak. Det är inte förrän vi får det blodomloppet att fungera som hela det här systemet kommer att fungera väl, och det kommer att ta sin tid. Det är därför som regeringen har varit så noga med att jobba också på europeisk nivå.

Det som händer nu är att när de europeiska systemen inte fungerar kommer storföretagen tillbaka hem hit och behöver låna pengar. Då finns det inte tillräcklig kapacitet för att klara både de stora företagen och de små och medelstora.

Våra finansiella instrument är att se till att rusta vårt eget banksystem. Men bankerna bygger upp en kapitalbas för att möta de behov som nu finns. Vi försöker möta det här med att ge Almi en utökad ram. De har fått 2 miljarder ytterligare. Och på Almi säger de själva att de klarar sig med de resurser som de har som det ser ut här och nu. Men alla företag känner inte till Almi, de vet inte att de ska vända sig dit. Där har vi ett gemensamt ansvar att försöka hjälpa till med det.

Grunden för att vi ska få detta att fungera är att vi får ett banksystem som funkar, att det blodomlopp som banksystemen är verkligen kommer i gång.

Vi har ett gemensamt ansvar att lära från 90-talskrisen, i banksystemet och i politiken, att inte vara för försiktiga. I förra bankkrisen blev bankerna alldeles för försiktiga och ströp en del företag som hade kunnat överleva. Nu har vi en dialog med våra banker för att inte hamna i det läget.

Man kan också se att utlåningen till företagssektorn har ökat i flera banker. De små och medelstora företagen har det dock bekymmersamt. Därför har vi tillfört resurser till Almi för att kunna möta just det.

Det som hände när man försämrade förmånsrätten förra gången var att bankerna ställde sådana säkerhetskrav att det nästan blev omöjligt för företag på landsbygden att låna pengar. Därför var reformen av förmånsrätten fel. Att återställa det i ett läge när hela banksystemet inte fungerar fullt ut har givetvis inte den största effekten, men det kommer, precis som bankerna säger, att ha det på sikt.

Det är ett restaureringsarbete vi måste hålla på med. I det läget tar samhället ett större ansvar via Almi och via Svensk Exportkredit som också har fått ökade resurser för att kunna hjälpa till i export av olika produkter. Det kommer givetvis att spela roll.

När det gäller förmögenhetsskatten har vi inte gjort någon utvärdering eftersom det är för tidigt. Det som dock hände när vi hade förmögenhetsskatten var att man flyttade pengarna utomlands och inte betalade någon skatt i Sverige. I de länder som har tagit bort förmögenhetsskatten har det inneburit ökade investeringar med de pengarna. Det är dock alldeles för tidigt för att säga något när det gäller förmögenhetsskatten i Sverige.

Till sist hoppas jag verkligen att de små företagen vänder sig till de organ vi faktiskt har och att banker och de institutioner vi bygger upp möter småföretagens behov kraftfullt. Jag förstår att många ligger vakna om nätterna och grubblar över hur de ska klara livhanken.

Det handlar om möjligheten att få tillgång till kapital men också om att mycket av marknaden har raserats på grund av finanskrisen. Vi har ett restaureringsarbete att göra; det är alldeles klart.

Anf. 47 MARIE ENGSTRÖM (v):

Herr talman! Maud Olofsson sade att storföretagen kommer hem för att låna pengar och tränger ut de små. Den bilden är vi nog överens om, även om det i grunden är lite för enkelt uttryckt.

Jag tänkte ställa ytterligare en fråga. I dag har bankerna rätt att ensidigt säga upp krediter utan att det utlöser någon typ av skadeståndsansvar för dem. Skulle näringsministern kunna tänka sig att se över den lagstiftningen? Bankkunden och banken ingår ett avtal om ett lån. Detta lån kan banken uppenbarligen helt plötsligt säga upp. Det är mycket besvärligt för mindre företag.

Jag noterade att Maud Olofsson inte svarade på frågan som har förts fram i debatten om att staten ska gå in och hjälpa till och ställa ut mer generella garantier för att företag ska kunna behålla sina lån och förhindras att gå i konkurs.

Maud Olofsson svarade inte heller på frågan om man kan begränsa betalningstiderna från myndigheter. Samtidigt skulle näringslivet och de stora företagen kunna kontra med att skärpa sig gentemot de små företagen. Det vore några viktiga åtgärder som man skulle kunna vidta.

Jag vet att regeringen har gett Almi ökad utlåningskapacitet med 2 miljarder kronor. Det är bra och nödvändigt. De pengarna kommer naturligtvis att användas. Syftet med Almi är dock att vara ett komplement till bankerna, att vara marknadskompletterande. Almi ställer krav på företag att de ska ha möjlighet att betala tillbaka. Meningen med Almis verksamhet är att respektive företag så småningom ska kunna gå tillbaka till banksfären för att kunna ha sina lån där. Men visst är Almis verksamhet mycket viktig.

I svaret skriver Maud Olofsson om en tillsatt utredning om skatteincitament för att till exempel få skjuta upp reavinstbeskattningen. Men efter vad jag förstår handlar det med EU:s regler om att det inte bara ska gälla i Sverige utan att det måste gälla inom hela EU-området, precis på samma sätt som gäller för reavinstbeskattningen knuten till fastighetsbeskattningen i dag. Det kan också vara en komplikation.

Jag hoppas att Maud Olofsson i denna debatt kan svara på någon av de frågor som vi har ställt. Precis som jag sade inledningsvis är detta en viktig fråga. Jag tror att problemet är oerhört akut. Det är många småföretag som de kommande dagarna måste ha pengar till att betala in sina skatter och avgifter till Skatteverket.

Anf. 48 BÖRJE VESTLUND (s):

Herr talman! Det är viktigt att man arbetar med frågan om det globala finansieringssystemet och bankkrisen, det vill säga blodomloppet. Vi har dock vidtagit åtgärder för det. Vi har varit överens om i kammaren hur viktigt detta har varit. Nu börjar effekterna komma. Trots dessa åtgärder finns det dock fortfarande problem.

För industrin är varsel ett allvarligt tecken. En annan allvarlig signal är antalet konkurser. Det är så att säga småföretagens varsel. Där får myndigheterna inte veta att man säger upp folk, utan där går man i konkurs. I bästa fall kommer det, när det handlar om arbetslösa, en förhandlingsframställan om att förhandla ned antalet anställda. Det syns alltså inte på samma sätt.

Almi är riktat till små företag; det är sant. Exportkrediterna är dock inte specifikt till för små företag. Alla är vi överens om att ju fler småföretag som kan exportera, desto bättre. Det är dock så att de flesta småföretag inte återfinns i exportbranscher.

Jag kan förstå att man inte har gjort någon utvärdering av förmögenhetsskatten. Någon gång kan väl Maud Olofsson berätta om den där företagaren som fått låna av sin moster som Maud Olofsson nämnt så många gånger här i kammaren. Berätta hur många som har fått låna av sin moster! Det skulle jag vilja veta eftersom Maud Olofsson har använt detta i debatten.

Slutligen skulle jag vilja veta: Vad är det för fel på det förslag om betalningstider som vi har tjuvat om här några gånger? Kan vi inte åtminstone för våra myndigheter göra en sådan åtgärd som skulle gynna småföretagen? Jag är övertygad om att det skulle ge omedelbar effekt.

Anf. 49 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Jag hinner inte svara på allt när det är två stycken som radar upp frågor. Jag hoppas att ni kan respektera det. Jag gör så gott jag kan för att ni ska få svar.

Jag glömde att svara på frågan om Jan-Olle Folkessons utredning. Den är ute på remiss. Så fort den kommer tillbaka kommer det en proposition.

När det gäller generella garantier har vi valt att säkra banksystemet. Vi har också valt de instrument vi har eftersom det är det snabbaste sättet att möta dessa företag. Vi har höjt deras möjlighet att gå in med lån, ända upp till hundra procent i särskilda fall, för att vi vill möta detta.

Marie Engström säger att det finns krav på att företagen ska betala tillbaka. Det är självklart. De måste betala tillbaka. Det gäller ju banksystemet, och det gäller Almi också.

Almi säger så här långt att de 2 miljarder som vi har tillfört räcker för att möta behoven.

Vi kommer att följa detta och se hur det är för de medelstora företagen. Vi är väldigt nogga med att det ska finnas ett system så att inte företagen går i konkurs bara för att banksystemet inte fungerar.

Börje Vestlund säger att vi ju har tagit beslut om banksektorn, så varför fungerar det inte?

Det är för att det är en global finanskris. Det är en bristande tilltro i hela det finansiella systemet. Underskatta inte det som händer globalt. Det är mitt råd. Vi har en jättestor utmaning framför oss. Vi har provat detta hos oss under den förra finanskrisen, så vi vet att det tar tid. Vi kan också berätta för andra att det är på det sättet.

När det gäller betalningstiderna förutsätter jag naturligtvis att myndigheterna håller sina betalningstider; allt annat är oacceptabelt – i synnerhet i dessa tider. Jag ser också att många av myndigheterna är aktiva i debatten.

När det gäller konkurser för småföretag är det som Börje Vestlund säger. De varslar inte. De lägger ned snyggt och stilla. Antingen blir det en konkurs, eller också lägger man ned. Det blir kanske inte ens en konkurs. Därför är det så viktigt att vi har ett väl utbyggt nät i landet med rådgivare från Almi och andra.

Utöver det använder vi strukturfonderna i EU för att öka finansieringsmöjligheterna. I fem av åtta strukturfondsregioner kommer man i början av 2009 att ha utlysningar för samtliga regioner. Då kommer vi att förstärka det även på det området. Det är bra om vi kan använda strukturfonderna för det.

Exportkrediterna kanske inte gäller de riktigt små företagen, men de är underleverantörer till storföretagen. Om Ericsson och andra stora företag i Sverige får sälja kommer underleverantörerna att ha nytta av det. Volvo Lastvagnar har haft nytta av detta.

När kommer man att berätta om mostern? Jag återkommer om det, Börje.

Grunden till det jag säger är att det finns en missunnsamhet mot människor som har pengar. Förmögenhetsskattediskussionen handlar ju bara om det. Det är missunnsamhet för att en massa rika personer skor sig. I grunden behöver vi kapital i samhället för att investera. I det ligger att en del människor är rikare än andra. Jag hoppas att de ska använda sina pengar för att investera i företagsverksamhet här i Sverige. Så har skett i andra länder. Vi tror att det kommer att vara samma utveckling i vårt land.

Eftersom förmögenhetsskatten hade ett drag av slumpmässighet i sig, eller vad det var Göran Persson sade, tror jag att det är helt rätt att vi avskaffar den för att säkra mer investeringar i vårt land.

Anf. 50 MARIE ENGSTRÖM (v):

Herr talman! När det gäller frågan om förmögenhetsskatten börjar vi bli lite otåliga. Vi väntar på bevisen för att avskaffandet av förmögenhetsskatten har haft verkan. Vi har länge hört att det innebär att tillgången till riskkapital kommer att öka ganska markant. Jag har alltid sagt att det kanske händer något på marginalen, men jag tror inte att det kommer att få den jättestora betydelse som jag vet att många alliansföreträdare har hävdad.

Reformering av 3:12-regler, ökade möjligheter till direktavskrivningar och annat som Maud Olofsson tar upp är ju sådant som vi är överens om. Det är bra åtgärder. Det var faktiskt vi som inledde en reformering av 3:12-reglerna för ett antal år sedan. Sedan har det rullat på.

Även om detta har gjorts står vi där vi står i dag. Det finns ett antal företag och företagare som jag tror är oerhört bekymrade i dag. De vet inte om de i morgon eller nästa vecka har lånet kvar på banken. De vet inte om de kan göra rätt för sig gentemot skattemyndigheten när det gäller inbetalning av skatter, avgifter och moms som man ska göra redan i början av nästa vecka.

Det handlar om att korta ned betalningstiderna från myndigheter till exempelvis tio dagar. Det var den frågan vi ställde. Det skulle kanske vara en ganska snabb och enkel åtgärd som vi skulle kunna göra som en liten del i en väldigt stor och besvärlig fråga.

Jag vet att näringsministern säger att hon ska följa utvecklingen. Det är ju bra, men frågan är hur illa det ska bli innan vi gör någonting utöver det som är gjort hittills.

Anf. 51 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Det finns inget enklare än att stå här och uttrycka bekymmer över hur småföretagen har det. Det är det enklaste i världen. Jag tror på ert engagemang. Det svåra är att lägga fram konkreta förslag.

Det är inte att man kräver mer förslag som gör att man är mer kraftfull. Det gäller att få förslagen att läggas fram som propositioner och få dem att gå igenom i riksdagen. Därför räknade jag upp den långa listan

över allt som vi, under de två år som vi har suttit vid makten, har gjort som kommer företagen till del.

Det tar naturligtvis ett tag innan man ser effekten av förmögenhets-skatten. Alla rusar inte till sina bankkonton utanför landet och plockar hem sina pengar. Det tar ett tag.

Det finns en ideologisk skillnad som gör att Vänsterpartiet inte vill avskaffa förmögenhetsskatten. Det har jag full respekt för. Vi har olika ingångar. Vi tror att det är bra för svensk företagsamhet att kapitalet stannar i Sverige och inte ligger på ett bankkonto i Liechtenstein eller någon annanstans.

Det är viktigt att säga att vi tack vare att det är 180 000 fler som jobbar har intäkter och marginaler att föreslå ytterligare åtgärder.

En regering måste naturligtvis följa utvecklingen. Vi ska inte rusa åstad och göra slut på alla pengar så att vi inte har reserver. Vi ska vara försiktiga och jobba med de organ vi har för att möta behoven.

Mitt råd till företagarna är: Vänd er till Almi och se om det inte finns hjälp att få där.

Vi kommer att använda våra påtryckningsmedel och vår dialog till att trycka på bankerna så att de börjar fungera igen. Om vi ska få fart på svensk ekonomi och säkra jobben framöver måste vi hjälpas åt med att åstadkomma det. Det är min övertygelse.

Jag tror att Sverige är starkt i grunden, men just nu är det väldigt stora bekymmer. Vi ska vara glada åt att vi har pengar och åt att vi har institutioner som i grunden fungerar rätt så väl.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2008/09:226 om styrelsearvoden för ordförande och ledamöter i SBAB

Anf. 52 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Eva-Lena Jansson har frågat mig om jag har för avsikt att ta initiativ till en korrigerig av arvoden till normalnivå för ordförande och ledamöter i SBAB:s styrelse. Bakgrunden till frågan är det extra arvode som utgår till styrelsen i SBAB med anledning av de särskilda arbetsinsatser som föranleds av försäljningsarbetet.

Den globala finansiella krisen har pågått i drygt ett och ett halvt år. Hur länge oron på de finansiella marknaderna kommer att fortsätta är svårt att bedöma, och regeringen analyserar marknadsläget fortlöpande.

Trots turbulensen har regeringen framgångsrikt genomfört försäljningar av bland annat Vasakronan och Vin & Sprit. Regeringens planer på att sälja SBAB ligger fast. Regeringen avser att genomföra en försäljning vid den tidpunkt då det utifrån en samlad bedömning bedöms ge det mest affärsmässiga utfallet. I nuläget är dock en försäljning inte aktuell.

Det är viktigt att understryka att staten uppträder ansvarsfullt både som ägare och som säljare av företag. Det visar också de försäljningar som hittills har genomförts och som har föregåtts av ett mycket noggrant arbete av såväl styrelse, ledning och rådgivare som av de anställda i företagen. Det har gjort att försäljningarna trots utmanande marknadsförut-

sättningar kunnat genomföras med gott resultat såväl för de enskilda företagen som för det svenska folkhushållet.

Det extra arvode som utgår till styrelseledamöterna i SBAB, och som även utgått till ledamöterna i Vasakronan och Vin & Sprit, föränleds av de extra arbetsinsatser som utförs i de helägda statliga företag som regeringen sökt och fått riksdagens mandat att sälja. Det handlar om ett ökat internt arbete i samband med att styrelsen aktivt involveras i förberedelsefasen och sedermera i den aktiva försäljningsprocessen. Förberedelsefasen pågår intill dess att en aktiv försäljningsprocess inleds eller försäljningen av något skäl avbryts. Som jag inledningsvis sade ligger regeringens planer rörande SBAB fast. Även det mandat från riksdagen på vilket försäljningsprocessen vilar står fast.

Mot den bakgrunden har jag ingen avsikt att ta initiativ till att ändra på arvoderingen för ledamöterna i SBAB:s styrelse.

Anf. 53 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Jag tackar Mats Odell för svaret. På två år har ordföranden och övriga ledamöter i SBAB:s styrelse fått ett fördubblat arvode i enlighet med regeringens direktiv. Det var en av de första åtgärderna som den här regeringen vidtog. Motivet för detta är enligt regeringen den extra arbetsinsats som en ägarförändring kan innebära för styrelsen. Jag ska då tillägga att arbetstagarrepresentanterna i SBAB inte har något arvode alls, medan statens representant, tjänstemannen från Näringsdepartementet, har detta dubbla arvode.

Vid en interpellationsdebatt den 20 april 2007 uttryckte statsrådet Mats Odell att en höjning av arvodena inte är en nivåhöjning utan ett engångsarvode under den transaktionsprocess som nu pågår. Av den interpellationsdebatten kunde man förstå att detta snart skulle vara avklarat.

Den 16 december presenterade finansminister Anders Borg regeringens senaste prognos för svensk ekonomi. Av uppgifterna framgår det att regeringen inte räknar med att sälja detta bolag under 2009. Det går inte att tolka uppgifterna på något annat sätt. Därför blir det märkligt att regeringen står fast vid att denna fördubbling av arvodena ska kvarstå.

Jag måste då ställa följande fråga till statsrådet. Om det nu handlar om ett ökat internt arbete i samband med att styrelsen aktivt involveras i förberedelsefasen och sedermera den aktiva försäljningsprocessen, hur kommer det sig då att arbetstagarrepresentanterna som sitter i denna styrelse inte har detta arvode?

Förberedelsefasen pågår till dess att en aktiv försäljningsprocess inleds. Då blir min fråga: Hur lång kan en förberedelsefas vara? Två år kan den uppenbarligen vara. Kan den vara tre år? Kan den vara fyra år? Kan den vara fem år? Jag skulle gärna vilja veta det.

Jag vill också tillägga att frågan om arvoden för tjänstemän som sitter i de statliga bolagens styrelser har varit uppe för diskussion tidigare.

För nästan fyra och ett halvt år sedan sade Maud Olofsson till Dagens Industri: Det här är helt fel. Tjänstemännen har redan fått betalt för att utföra arbetet. Därför finns det ingen vettig orsak till att betala ut dessa jättearvoden.

Sedan dess har man från regeringens sida svarat att man ska se över löner, arvoden, bonusar, riktlinjer och så vidare i statliga bolag. Men fortfarande har vi inte sett någon förändring i dessa frågor.

Regeringen vidhåller att det ska vara dubbla arvoden i ett bolag som man uppenbarligen inte ska sälja under 2009. Man vidhåller att de fackliga representanterna inte ska ha något arvode. Man vidhåller alltså att tjänstemännen ska ha detta dubbla arvode som en tidigare representant för ett borgerligt parti, som nu befinner sig i regeringsställning, har kritiserat starkt.

Min fråga till statsrådet blir: Finns det inga som helst avsikter att faktiskt förändra dessa arvoden i SBAB?

Anf. 54 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Jag ska börja med frågan om arbetstagarrepresentanterna. Det är en ordning som har gällt under mycket lång tid. Eva-Lena Janssons parti har haft tolv år på sig i regeringsställning nu senast att ändra på den principen. Några sådana initiativ har, såvitt jag vet, inte tagits.

Vad Maud Olofsson har sagt i olika sammanhang är någonting som Eva-Lena Jansson nog får tala med henne om. Jag kan inte bedöma eller recensera det.

Däremot tycker jag att det är viktigt att titta på vad som faktiskt har skett. Hur har styrelsearbetet sett ut? Jag har tittat lite grann på hur det har varit. Under 2004 hade styrelsen åtta möten. Under 2005 hade man sju möten. Under 2006 hade man elva möten, och då hade denna process kommit i gång. Under 2007 hade man elva möten. Men under förra året hade man 16 möten. Man hade alltså i stort sett dubbelt så många möten som man normalt har. Jag tycker att det är någonting som reflekterar att det var rimligt att genomföra den fördubbling som har skett.

Anf. 55 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Statsministern har tidigare sagt att det inte har så stor betydelse vem som svarar på dessa interpellationer eftersom man talar samfällt för regeringen. Det måste därför vara av intresse var man står i denna fråga om arvoden.

Arbetstagarrepresentanten i SBAB har inget arvode alls. Det är helt tydligt. Men vad den nuvarande regeringen gjorde 2007 när den kom till makten var att sänka ersättningarna för arbetstagarrepresentanterna i ett antal bolag. Men med den argumentation som framförs här borde det vara tydligt att denna regering tycker att alla i styrelserna faktiskt ska ha detta arvode och att det dessutom ska fördubblas. Då får man faktiskt svara på varför man inte tycker att de arbetstagarrepresentanter som enligt Mats Odell har deltagit i 16 möten under 2008 inte har haft en fördubblad arbetsinsats.

Fortfarande tycker jag inte att man kan tala om varför man tycker att det är viktigt att styrelseledamöterna ska ha dessa fördubblade arvoden om regeringen har gjort bedömningen att man inte ska sälja bolaget under 2009. Jag har inte fått svar på hur länge en förberedelsefas kan pågå. Förberedelsefasen kan inte ta hur lång tid som helst.

År 2006 hade styrelsen i SBAB elva sammanträden. Även 2007 hade man det. Vi lämnade över makten i oktober 2006. Såvitt jag vet var detta inte den första frågan som man hade mandat att börja arbeta med. Det har inte varit någon skillnad i arbetsbelastningen för SBAB:s styrelse under 2006 och 2007. Därmed kan man säga att det kanske inte var av intresse

att fördubbla arvoden. Men 2008 har det varit det. Kan man då garantera att det ska vara extra många möten 2009 också när man ändå inte har för avsikt att sälja bolaget? Det måste man kunna svara på.

Sedan är det viktigt att få veta hur man ser på frågan eftersom den nuvarande regeringens representant från Näringsdepartementet har uttalat att man skulle se över arvoden – det sade man också 2007 – för att se vad man skulle göra åt detta. Det har man lovat att återkomma med. Det är regeringens representant som har uttalat sig om detta, och allt som regeringen uttalar sig om står regeringen, såvitt jag har förstått, samfällt bakom. Det är därför viktigt att Mats Odell klargör vem i regeringen som jag ska lyssna på och vem det är som talar för regeringen i denna fråga.

Anf. 56 BÖRJE VESTLUND (s):

Herr talman! Jag tänker göra bara detta inlägg. Mats Odell, kan ni inte sluta med det infantila: Ni hade tolv år på er.

Vi har hört det några gånger nu, att vi hade tolv år på oss.

Vi hade faktiskt en annan uppfattning om just dessa ledamöter som var från departementen. Vi tyckte att alla ledamöter skulle ha samma arvode oavsett var de kom ifrån. Det var vårt ingångsläge i just denna fråga, vill jag erinra om.

Det kan finnas anledning att se över detta. Det kan jag villigt hålla med om. Men vi hade en klart uttalad uppfattning när vi var i regeringsställning. Detta blir en ganska tråkig debatt om ni ska säga: Ni hade tolv år på er.

Men konstatera då, Mats Odell, att vi under tolv år har haft den mest inkompetenta och mest korkade regering som någonsin har funnits på hela detta jordklot.

Men varför försöker man då inte att rätta till detta, i synnerhet när man säger att man till och med är överens med oss om att man kanske borde rätta till detta? Men man har fortfarande inte gjort det under dessa två och ett halvt åren. Men förslagen kommer inte från den här regeringen. Tvärtom talar man bara om att man eventuellt kommer att göra någonting och att den socialdemokratiska regeringen under sina tolv år har varit den sämsta regeringen som någonsin har funnits. Men det håller inte som regeringspolitik. Man måste ha lite egna förslag, och det har man inte, i synnerhet inte när det gäller svaret på denna interpellation.

Jag tänker inte göra några fler inlägg.

Anf. 57 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Jag beklagar att Börje Vestlund inte vill ha fler inlägg, för det är väldigt spännande och trevligt och utmanande att debattera med Börje Vestlund.

Jag tycker också att det är väldigt intressant att det nu har gått två och ett halvt år, och nu vill Börje Vestlund inte längre höra att man regerade i tolv år. Men jag kan berätta för Börje Vestlund att vi i tolv år fick stå ut med att i stort sett varje anförande började med ”det moras vi fick ta över”. Vi får vänja oss vid den delen av politiken. Politik är ett spännande hantverk, och det här är ett exempel på det.

Jag har gett ett svar. Jag ser ingen anledning att nu ändra på det här systemet. Det svaret står fast.

Sedan gällde det vad Maud Olofsson sade 2004. Det kan mycket väl vara så att hon då sade så, men hon var då inte näringsminister, och vi samordnade inte olika allianspartiers företrädares uttalanden på den tiden. Det gör vi inte till fullo nu heller, men jag har svårt att ta ansvar för vad olika allianskamrater sade i början av 2000-talet.

Vad jag tycker är intressant är då kanske att titta lite grann på de arvoden som är i de statliga bolagen.

Eva-Lena Jansson vill inte sälja statliga bolag, men om de ska säljas ska det vara korta förberedelsestider, förstod jag. Det är då framför allt för att spara kostnader för styrelsearvoden, antar jag.

Vi har en annan uppfattning. Vi tror att man måste förbereda sig väldigt noggrant, och man måste se till att man har ledamöter som är motiverade för detta.

I dag får ledamöterna i SBAB:s styrelse 87 000 kronor om året, och ordföranden får 174 000 kronor. Det här extra arvodet ger lika mycket till.

Det här styrelsearvodet är knutet till det ansvar och den arbetsinsats som det här uppdraget kräver. SBAB har haft stora utmaningar och har stora utmaningar också framöver.

Jag vill också påpeka att när vi jämför arvodesnivåerna mellan statliga företag och exempelvis motsvarande företag som finns på börsen visar det sig att en ledamot i ett statligt företag i genomsnitt har 43 procent av ett motsvarande arvode i ett börsföretag.

Nej, jag tycker alltså inte att det här är en anmärkningsvärt hög nivå, inte ens med det extra arvodet, om man jämför med vad man får om man gör motsvarande insats i ett bolag på den privata marknaden.

Anf. 58 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Man kan jämföra äpplen och päron och säga att de ser olika ut, men nu håller vi oss till de statliga bolagen. Det är där vi är ansvariga. Har man synpunkter på de privata bolagen får man gå på deras bolagsstämmor.

När jag citerade Maud Olofsson talade jag också om att hon hade uttryckt även under 2007 att hon hade ärvt den här frågan av Socialdemokraterna. Hon sade: Jag går igenom alla de här regelverken om vd:arnas löner, styrelsearvoden, ägandedirektiv, hur vi ska sköta och återrapporera till de här bolagen, och vi har bara suttit ett år.

Nu har ni suttit i två år. Det är lite för länge, tycker jag. Men det är svenska folket som ska avgöra det.

Man pratar om att man ska förbereda sig noggrant. Ja, men då kanske ni inte skulle ha sålt något av de bolag som ni sålde under föregående år, om man nu säger att man ska förbereda sig noggrant.

Mats Odell! Du svarar inte på frågan, men jag tycker att det framgick av Anders Borgs redovisning att man inte ska sälja SBAB under 2009. Därmed pågår det ingen förberedelsefas under 2009. I så fall måste du tala om att ni ska sälja SBAB under 2009, och det har jag inte hört någonting om.

Du har fortfarande inte heller svarat på frågan: Tycker du att det är rimligt att de arbetstagarrepresentanter som sitter i samma styrelse och deltar i exakt lika många möten inte har det här arvodet? För den här

regeringen företräder en åsikt att det är extra jobbigt att sitta i de här styrelserna vid de tillfällena.

Jag har framfört i den här talarstolen tidigare att jag inte tycker att det är lämpligt att man har dubbla arvoden för att de här bolagen ska säljas. Jag tycker att det är orimligt.

Sedan kan man diskutera nivåerna på de olika bolagen. Det kan vi ta vid en annan interpellationsdebatt, men nu diskuterar vi de dubbla arvodena för SBAB, som inte ska säljas under 2009, enligt Anders Borg.

Anf. 59 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Regeringens planer på att sälja SBAB ligger fast. Vi tror nämligen att det här företaget har bättre förutsättningar att utvecklas i privata händer än i statens händer.

Jag vet inte hur Eva-Lena Jansson ser på det här, om det är en prioriterad uppgift för staten att driva bankverksamhet. Vi har ju också ett ägande, 19,9 procent, i en annan stor bank. Och Riksgälden förvaltar en bank som var i behov av att få ett så kallat likviditetsstöd av Riksbanken för att det är en systemviktig bank. Det är en tillfällig åtgärd som en del av hanteringen av den finansiella kris som vi nu befinner oss i.

Men våra planer på att sälja SBAB ligger fast. Och vi tänker genomföra en försäljning vid den tidpunkt då det utifrån en samlad bedömning, när vi har bedömt alla tänkbara faktorer, ger det mest affärsmässiga utfallet. Men jag upprepar: I nuläget är en försäljning inte aktuell, och jag har inga planer på att ta några initiativ till att ändra på arvoderingen av styrelsen.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2008/09:230 om minskade skatteintäkter för kommuner och landsting

Anf. 60 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Eva-Lena Jansson har frågat finansministern om han avser att vidta ekonomiska åtgärder i syfte att motverka uppsägningar i kommuner och landsting.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Låt mig först påpeka att regeringen bedriver en ekonomisk politik baserad på sunda offentliga finanser med fokus på stärkta tillväxtpöjligheter, en varaktigt ökad sysselsättning och minskat utanförskap. Den här inriktningen på den ekonomiska politiken är giltig oavsett konjunkturläge.

Reformerna som presenterades i budgetpropositionen rustar Sverige för framtiden samtidigt som de bidrar till att dämpa effekterna av den internationella konjunkturedgången. Dessa reformpaket kommer kommunsektorn till del bland annat genom satsningar på jobb och företagande, en generell sänkning av arbetsgivaravgiften, sänkta arbetsgivaravgifter för unga och insatser inom välfärdsområdet. Till detta kan läggas att reformeringen av fastighetsskatten innebär att kommunerna får ökade

intäkter från den kommunala fastighetsavgiften. Sammantaget ger detta ett tillskott till kommuner och landsting på i storleksordningen 30 miljarder kronor under åren 2009–2011.

Det har nu gått ett tag sedan budgetpropositionen presenterades. Vi kan konstatera att den ekonomiska utvecklingen har försämrats betydligt snabbare än vad alla bedömare då trodde. Detta påverkar även förutsättningarna för kommuner och landsting genom att ökningen av skatteintäkterna blir svagare än tidigare beräknat. Det är dock inte en fråga om att skatteintäkterna kommer att minska.

Regeringen följer utvecklingen noga. Finansministern presenterade i december en reviderad prognos för den svenska ekonomin. Nya bedömningar av den ekonomiska utvecklingen kommer att presenteras i den ekonomiska vårpropositionen. Jag kan dock inte föregripa detta arbete och kan därför inte nu ge något besked i denna fråga.

Anf. 61 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Tack för svaret, Mats Odell!

Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, den gemensamma organisationen, redovisar i en prognos för 2009–2010 att skatteintäkterna minskar.

De minskade skatteintäkterna är 3 miljarder lägre för 2009 och 8 miljarder lägre för 2010, jämfört med oktoberprognosen. Och enligt Sveriges Kommuner och Landsting motsvarar de minskade skatteintäkterna närmare 20 000 jobb i kommuner och i landsting 2010.

Sveriges Kommuner och Landsting har upprepade gånger påtalat vikten av resurstillskott till sektorn. Bland annat har förbundet nyligen skrivit till finansministern och gett förslag om ökade statsbidrag.

Jag ska citera ordföranden i Sveriges Kommuner och Landsting:

”De stimulanspaket som regeringen föreslagit räcker inte för att stävja krisen. Vi måste se till att konjunkturedgången inte blir längre och djupare än nödvändigt. Att ge kommuner och landsting extra pengar är ett effektivt sätt att motverka lågkonjunktorens effekter på sysselsättningen.”

Sysselsättningen får väl sammanfattas som en arbetslinje, antar jag.

Sedan skriver han: ”Och pengarna behövs nu.” Detta är undertecknat av Anders Knappe, ordförande i Sveriges Kommuner och Landsting, tillika moderat politiker.

I Örebro läns landsting uttrycker landstingsstyrelsens ordförande Marie-Louise Forsberg-Fransson något liknande. De har vidtagit åtgärder, säger hon, för att kunna hålla budgeten i balans. Men man måste faktiskt minska personal med ca 300 tjänster redan under 2009.

Det handlar om att man inte får de extra tillskotten. Får man inte extra tillskott kan man inte bidra till att hålla sysselsättning och köpkraft uppe.

Då blir det obegripligt med det här svaret från regeringen. Även om det inte är finansministern som svarar utan kommunministern – det antar jag Mats Odell är i det här fallet – förstår inte jag att man poängterar att det handlar om en arbetslinje. Allting man gör företräder en arbetslinje. Kommuner talar gång på gång om att de har stora problem.

Karlskoga kommun som är en mellanstor kommun med 30 000 invånare har stora problem nu i den offentliga sektorn. Man behöver minska pengarna till den sociala välfärden. Man får dra ned på barnomsorgen,

man får lägga ned skolor, och man pekar på att de kommunala intäkterna minskar.

Karlskoga kommun har haft många varsel under den här hösten, och det här året har börjat på samma sätt. Likadant är det i Örebro kommun. Så ser det ut i många av Örebro läns kommuner.

Det påverkar naturligtvis skatteintäkterna i de kommunerna och möjligheten att upprätthålla välfärden. Den här regeringen väljer i det läget att säga som man sade i går i partiledardebatten: Vi avvaktar. Vi avvaktar för att se vad som händer.

Det går inte att avvakta nu om man vill säkerställa att vi har en väl fungerande vård, skola och omsorg. Då måste man agera.

Jag tycker att det är jättetydligt. Ordföranden för Sveriges Kommuner och Landsting säger: Pengarna behövs nu. Det är underskrivet i slutet av förra året. Det publicerades i december. Man kan inte vara så mycket tydligare. Man kan inte vara så mycket mer uppkäftig. Man är faktiskt också ganska bekymrad när man skriver ett sådant brev och tar till de orden: Pengarna behövs nu.

Jag tycker att det är anmärkningsvärt att den här regeringen inte vill agera. Jag skulle gärna vilja veta vad man har för ansvar och varför man inte är beredd att agera nu.

Anf. 62 LENNART AXELSSON (s):

Herr talman! Jag är till yrket vårdare. Jag har jobbat med utvecklingsstörda i många år. Jag kommer från en liten ort, också den i Örebro län, som heter Nora.

Jag träffar relativt ofta arbetskamrater sedan tidigare och även fackliga kamrater som berättar om hur situationen är nu runt omkring i landet på deras arbetsplatser. Där tvingades man redan tidigare slita för två ibland, och nu ökar pressen ständigt.

Timanställda och vikarier har redan fått sluta. Det är inget som syns i de siffror som presenteras från Arbetsförmedlingen.

Men nu börjar också de många varslena komma. Vi kunde läsa i går i Stockholmstidningen City om att 900 jobb eventuellt kommer att försvinna på Karolinska. I dagens Nerikes Allehanda kunde vi läsa om att varsel hotar inom vården nästa år i Örebro läns landsting.

Kritiken mot att regeringen inte gör någonting för att lindra den här situationen är stark inte bara från oss i oppositionen utan även från borgerliga politiker runt om i landet. Svenska Dagbladet skriver i dag att alliansen får intern kritik för passivitet. Krisdrabbade kommuner kräver hjälp.

Karl-Evert Olsson som är kommunalråd i Sandviken säger att om man tittar på landstings- och kommunekonomin över landet syns det tydligt att det behövs mer pengar. Det borde vilken ansvarsfull regering som helst se, säger han.

Vi kan också se i Dagens Samhälle i dag att många kommuner tvingas riva upp, göra om och justera ned de budgetar som man nyligen har fastställt. De enda som inte verkar förstå att förutsättningarna är anorlunda än när man lade fram budgetarna tidigare är den borgerliga regeringen.

Jag tycker att det är ofattbart när Mats Odell säger i svaret att man har sänkt arbetsgivaravgifterna och att det har gett kommunerna pengar.

Visst, så är det ju. Men vad han inte talar om är att de församringar som har gjorts i sjukförsäkringar och a-kassan har gjort att kommunernas socialbidragskostnader har ökat. Det finns både plus och minus i de saker som regeringen har gjort när det gäller kommunerna.

Framför allt måste ni öppna ögonen och se vad det är som har hänt sedan ni lade fram er budget förra året. Att bara stå och vänta och låta det ske det som händer just nu är verkligen ett slag i ansiktet på alla anställda.

Jag kan också konstatera att det finns ett antal kommuner som redan sett sig tvingade att höja skatten. Min kommun är en av dem. Visserligen är det en ganska låg nivå på höjningen, men det kommer förmodligen inte att räcka för att undvika uppsägningar under nästa år.

Vad vill kommunministern säga till alla de anställda runt om i landet som nu tvingas gå på knäna på grund av regeringens passivitet?

Anf. 63 FINN BENGTTSSON (m):

Herr talman! Jag vill också tacka statsrådet för svaret som belyser tillkortakommandet med resurser. Det är inte något som bara drabbar kommuner och landsting utan även staten i en finansiell global kris. Statsrådet ger i sitt svar tydligt besked att man har gjort saker som gynnar ekonomin i kommuner och landsting och även att man arbetar aktivt just för att möta den finansiella krisen. Det är kanske det viktigaste incitamentet för att skapa resurser. Interpellanten Eva-Lena Jansson och Lennart Axelsson tycks ha en guldgruva att ösa ur. Ingen annan statsbärande regering kan rimligtvis ha mer än den ansvarsfulla regering vi nu har.

Jag vill ta upp en annan diskussion här i anslutning till önskemålet om att lägga ut resurser på kommuner och landsting. Nu när Socialdemokraterna har förenats med Vänstern som också påstår sig ta ett statsfinansiellt ansvar löser man helt enkelt sysselsättningsproblematiken genom att gå Vänstern till mötes och lägga ut 200 000 nya jobb i den offentliga sektorn. Därmed har man löst sysselsättningspolitiken.

Jag ser inte att man har täckning för den kostnaden. Men nu ska ni samregera, påstår ni. Då får ni väl hitta en lösning. Det här hade varit att lösa det på ett elegant sätt när det gäller sysselsättningspolitiken.

Men vad sysslar de människorna med? Vad gör de för skattemedlen? Vad bedriver de för servicetjänster i kommuner och landsting med de villkor som de arbetar under? Det är apparater som kanske inte fullt ut är effektiva.

Jag känner inte så väl till kommunverksamheten. Jag tycker att den har fungerat bra, men inte där den interagerar med landstingen. Jag känner däremot väl till landstingsverksamheten. Jag kan försäkra att när den är driven i offentlig regi är den långt ifrån så effektiv som den borde vara.

Det handlar inte om dem som arbetar i vården eller omsorgen. Det handlar om de nivåer av onödig administration som denna apparat har skaffat sig i sin närmast monopolliknande ställning att få bedriva vård utan att ha andra entreprenörer och konkurrenter.

Jag vill därför också spela in i den här diskussionen att vi måste förstå att redan den 1 januari 2009 trädde en ny lag i kraft som heter lagen om

valfrihet. Den är framtagen för att möta en större mångfald av utförare för att effektivisera skattecronan i kommuner och landsting.

Detta är ett annat parallellt spår som Socialdemokraterna närmast har motverkat i alla sina regeringsår och därmed skapat denna ineffektivitet i den offentligdrivna välfärden som behöver en sund konkurrens av andra entreprenörer. Det är både för att ge en större mångfald arbetsgivare till arbetstagarna och för att konkurrensutsätta skattecronan för att få mest vård och omsorg för pengarna.

Det är en lag som nu kommer att verka i kommuner och landsting och skapa just ett större utbyte av skattecronan i form av effekt. Det kommer också att leda till, är jag säker på, att olika medborgare kommer att få mer makt att välja den vård och omsorg de själva vill. Därmed kommer kraften i att behöva anställa folk att öka för att tillmötesgå de här kraven.

Det här är strukturella förändringar som denna regering kan göra trots att vi går in i en av de allvarligaste globala finansiella kriserna som denna värld har sett under modern tid. Jag tycker inte att man ska underskatta värdet av denna palett av olika åtgärder vid sidan av att komma med ett enkelt budskap, att ta statskassan – som också har ansvar för att försörja andra områden än just det viktiga område vi diskuterar i dag – och vräka ut utan att ställa frågan: Kan ni effektivisera er själva? Behöver ni alla dessa onödiga nivåer av byråkrati? Inom sjukvården finns siffror som säger att man i offentligdriven vård har högst 25–30 procent patientrelaterad tid medan andra alternativ inte klarar ekonomin om man inte har minst 60, kanske 70 procent patient- och klientrelaterad tid.

Denna typ av reformer är välkomna i ett läge där vi måste vända på varje skattecrona. Jag för gärna in det i debatten och tackar återigen alliansregeringen för att initiativen tas på många olika plan i stället för det enfaldiga i att bara vräka ut pengar på verksamheter där vi inte vet hur de effektivt kan användas.

Anf. 64 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Den globala finanskrisen är den här gången inte hemlagad. Den kommer utifrån och har tagit ett järngrepp över ekonomierna runt om på det här klotet och också drabbat Sverige, trots att vi har ett antal mycket goda år bakom oss. Det gäller också Sveriges kommuner och Sveriges landsting och den svenska staten. En klok hantering av statsfinanserna har lett till att vi har ett starkt utgångsläge.

Det som nu händer är inte att skatteintäkterna minskar, utan det som händer är faktiskt att skatteunderlaget växer långsammare än kostnaderna. Skatteunderlaget ökar fortfarande. Det ökade under 2007 med 5,6 procent och 2008 med 5,3 procent. Det som nu förutspås är att det ska öka med 2,8 procent, men kostnaderna ökar som sagt fortare. Det är där problemet finns.

Som kristdemokrat känner jag oerhört starkt, precis som interpellanten och alla andra, för att välfärden ute i våra kommuner och landsting ska fungera. Jag är inte beredd att medverka till att den hotas, och jag menar att den budget som regeringen lade fram i höstas är oerhört expansiv. Den allokerar nya resurser till kommuner och landsting. Det handlar alltså om sammantaget ytterligare resurser på ca 30 miljarder kronor 2009, 2010 och 2011.

Nu kan det naturligtvis vara alldeles riktigt, vilket ofta framhålls, att kommunerna och landstingen är på väg in i ökande problem – precis som hela samhället. Företag varslar, företag säger upp på samma sätt som man har gjort i varje lågkonjunktur.

Jag kan inte säga att vi har sett slutet på detta. Riskerna finns faktiskt på nedåtsidan. Risken är att det blir ännu värre framöver. Regeringen följer utvecklingen väldigt noggrant, och vi har också en beredskap att vidta åtgärder om vi anser att det behövs framöver.

Anf. 65 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! När det gäller Finn Bengtssons synpunkter om vårdapparaten får han väl ta det med Anders Knape som företrädare Sveriges Kommuner och Landsting. Om Anders Knape hade ansett att det bara handlade om att effektivisera verksamheten hade han nog sagt det. Men det har han inte gjort.

Det är därför jag ställer frågan vad regeringen tänker göra. Jag trodde jag skulle få ett annat svar, men det fick jag inte. Svaret från regeringen är att man sitter still, man inväntar, man gör ingenting.

Det man måste förstå är att det finns en tröghet i kommuner och landsting. De måste vidta åtgärder nu! I dag, i morgon, i nästa vecka måste man vidta åtgärder för att hålla sin budget. Får man inte pengar från staten så får man inte, och då hjälper det inte att Mats Odell och övriga regeringen sitter och tittar på och säger att de är oroliga och bekymrade och det är världsekonomin och hej och hå. Man har ett regeringsansvar här hemma i Sverige, och då gäller det att agera.

Man kan, om man vill, prioritera och välja vad pengarna ska användas till. Mats Odell och övriga regeringen har valt att prioritera skattesänkningar för sådana som jag som tjänar 54 500 kronor i månaden. Det är en prioritering. Det finns många andra prioriteringar som vi skulle kunna diskutera.

I regeringens eget finanspolitiska råd med Lars Calmfors i spetsen är man oerhört kritiska och säger att regeringen måste agera. Det är viktigt att agera nu och att göra saker, för görs inte saker nu får det negativa effekter. Den kris som redan finns i Sverige späs på. De varsel som pågår redan nu späs på.

Som jag beskrev: I Örebro läns landsting har det lagts 2 671 varsel sedan september. Jag är inte uppdaterad i dag, men jag tror att det i dag har kommit ytterligare varsel. Det är klart att det får effekter på skatteintäkterna i hela länet och till slut i övriga Sverige. Nu får vi lägga till de varsel som kommuner och landsting får förbereda sig på.

Jag tycker att det är mycket anmärkningsvärt att vi har en regering som säger att de sitter och tittar på och väntar och kanske agerar – kanske nästa år. Inte vet jag, men det är märkligt att man inte är beredd att göra något nu.

Man pratar om åtgärdspletter. I går nämnde, tror jag, näringsministern en åtgärds katalog. Men vi pratar om stimulanspaket och att det behövs mer pengar till kommuner och landsting. Det behövs inga kataloger; det behövs faktiskt pengar och resurser nu.

Jag tycker inte att jag får någon tydlig beskrivning av vad det är regeringen gör som är så bra för kommuner och landsting, mer än att man inte gör någonting.

Anf. 66 LENNART AXELSSON (s):

Herr talman! Ja, vad säger man om Finn Bengtssons inlägg? På något vis uppfattar jag det som att vårdpersonalen som nu har det jättetufft ute på våra offentliga arbetsplatser runt om i Sverige alltså ska nöja sig med att vänta på att alla deras arbetsplatser blir privatiserade. Det ska nämligen lösa allting. Det var ungefär det budskap Finn Bengtsson gav, enligt min mening.

Jag har jättesvårt att se varför det skulle vara någon lösning över huvud taget. Det är ju personalkostnaderna som är de absolut högsta inom vården. Tittar man på andra kostnader kan man nog inte skära speciellt mycket. Det handlar alltså om personal, och ska man då lägga på en vinst ovanpå lönekostnaden lär inte situationen för de anställda bli bättre. Det är jag fullständigt övertygad om.

Mats Odell pratade om att det här inte är en hemlagad kris. Nej – vi kan inte beskylla regeringen för hela den internationella finanskrisen. Men vad vi kan beskylla regeringen för är att inte göra någonting för att underlätta och lindra den kris som slår så hårt mot kommuner och landsting med de medel som man själv har.

Han säger också att man har en beredskap för att vidta åtgärder om det behövs. Det jag hänvisade till i mitt förra inlägg är att nästan varenda en runt om i Sverige utom regeringen anser att den punkten nu är nådd. Det är nu det behövs. Vi kan inte sitta med armarna i kors och vänta på att verksamhet efter verksamhet ska tvingas dra ned på sådant som rimligen behövs, till exempel alla äldre runt omkring i landet som behöver ha hjälp varje dag. Det behövs!

Anf. 67 FINN BENGTSSON (m):

Herr talman! Jag är glad att det är fler debattörer som har anmält sig. Jag vill bara notera till protokollet att detta är mitt sista inlägg, och därför ska jag försöka svara på de frågor som har ställts av Eva-Lena Jansson och Lennart Axelsson.

Om man nu ska betala ut pengar till kommuner och landsting, som Eva-Lena Jansson och Lennart Axelsson så gärna vill och som jag är säker på att Mats Odell och jag också verkligen vill, är det väl bra att börja med att ha något att dela ut när intäkterna sjunker. Men de sjunker ju inte, säger vår minister. De ökar. Varför ökar de? Jo, tack vare att vi har en jobblinje som ser till att låg- och medelinkomsttagare får mer i plånboken när de arbetar och också att fler arbetar och betalar skatt. Den ekvationen har aldrig Socialdemokraterna kunnat lösa ut – att man har ökade skatteintäkter samtidigt som fler kommer i arbete. Det här är gynnsamt på minst tre plan. Det är därför man gör skattesänkningar, Eva-Lena Jansson. Det har ni aldrig förstått, och därför skulle ni ha ännu mindre att dela ut och i stället få göra skattehöjningar om ni skulle fördela detta till kommuner och landsting. Det tycker jag att våra medborgare ska känna till.

När det gäller frågan om Anders Knappe kan jag säga att kommun- och landstingsföreträdare naturligtvis ska äska medel, på samma sätt som

departementen äskar medel gentemot Finansdepartementet. Det måste också ske med rimlighet så att statsfinanserna inte ruineras.

Nu måste man vidta åtgärder, säger Eva-Lena Jansson. Då är min fråga: Varför har Socialdemokraterna med stöd i en vänsterkartell under alla år negligerat att effektivisera kommunal- och landstingsserviceverksamhet genom att motsätta sig den typ av lagändringar som lagen om valfrihetssystem innebär? Vi får en större mångfald och ett konkurrerande serviceutbud som kommer att ge större effektivitet för den skattekrona som ges ut.

Detta är ju ett sätt att samtidigt skapa arbeten som också ger mer effektivitet när det gäller det de egentligen syftar till, nämligen att medborgarna får vård och omsorg av en kvalitet och en omfattning som de ännu inte har och som i mycket är en reminiscens av Socialdemokraternas tidigare tid vid makten. Det vill säga att man ger möjlighet att faktiskt effektuera bra arbeten och bra sysselsättning, men det betyder också att de som betalar pengarna får ut någonting för dem.

Anf. 68 BERIT HÖGMAN (s):

Herr talman! Det som skulle kunna vara relativt enkelt och verkligen träffsäkert för att minska effekterna av jobbkrisen är för denna regering oerhört svårt. Först 80 miljarder i skattesänkningar och sedan säger man: Sorry, det finns inga pengar till att klara sysselsättningen i kommuner och landsting. Ett rejält överskott i fjolårets räkenskaper för staten, men när det gäller att klara jobben i kommuner och landsting finns det inga pengar.

Vi vet att arbetslösheten ökar bland kvinnor och ungdomar i vård och omsorg i mycket högre utsträckning än varselstatistiken visar. Mats Odells argument är att det inte finns pengar, medan Finn Bengtssons argument är att det behövs mer effektivitet. Vad är effektivitet vid vård i livets slutskede, är det dödshjälp? Vad är effektivitet i cancervården, i äldre vården, i barnsjukvården och så vidare? Det är ett oerhört cyniskt sätt att se på vård och omsorg att resonera i effektiviseringsstermer. Alla vi som någonsin har varit verksamma i kommuner och landsting vet att det pågår ett effektiviseringsarbete varje dag, varje vecka i både kommuner och landsting.

Det finns kommuner som har drabbats oerhört hårt av jobbkrisen. Arvika är en sådan. Arvika har räknat ned sina ekonomiska prognoser motsvarande en skattekrona. Man försöker att klara verksamheten, och kom inte och säg att man gör det utan att eftersträva effektivisering!

Det som kunde vara enkelt och träffsäkert för att klara jobb när så många blir av med dem låter regeringen bli att göra. Jag kan bistå Mats Odell med flera tips om vad regeringen skulle kunna göra om viljan fanns.

Man skulle kunna inrätta utbildningsvikariat så att fler fick möjlighet att skaffa sig formell kompetens, så att fler fick möjlighet att utbilda sig och andra kunde ta deras jobb under tiden. Man skulle kunna öka de generella statsbidragen så att kommuner och landsting kunde se en långsiktighet och slippa att säga upp vikarier och timanställda i en tid när jobben behövs som mest. Man skulle kunna rikta resurser till de kommuner som har drabbats hårdast av varsel och uppsägningar genom exempelvis riktade arbetsmarknadsutbildningar. Det skulle hjälpa Sandviken.

Det skulle hjälpa Arvika, Olofström, Vindeln, Norsjö, Umeå och de andra kommunerna som ligger på tio-i-topp-listan och som också har borgerliga politiker som efterlyser en regering som agerar.

Det enda vi nu ser är passivitet. Visa, Mats Odell, att det finns en arbetslinje hos regeringen! Sluta använda den globala ekonomin som en ursäkt för en helt obegriplig passivitet från regeringens sida!

Anf. 69 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Jag har vid ett antal tillfällen tagit upp frågan om kommunernas ekonomi med Mats Odell. I augusti ställde jag en interpellation, och sedan har vi vid ett antal tillfällen under hösten pratat om kommunernas ekonomi. Vid första tillfället var Mats Odell helt ovetande om att det över huvud taget skulle kunna bli någon försämrad ekonomi för kommunerna. För varje tillfälle som vi har debatterat har Mats Odell mjuknat något: Det kanske kan bli något sämre ekonomi. Han har till och med raljerat med mig och sagt att Monica Green ju har en kristallkula och kan se in i framtiden, men det kan inte jag. Kommunerna kommer inte att få sämre ekonomi. Sådana utfästelser har jag fått höra i den här kammaren.

Nu har inte Mats Odell lyssnat på mig, men det skulle vara käckt om Mats Odell åtminstone tog till sig Lars Calmfors ord. Han säger att det är mycket bra att satsa på kommuner och landsting. Det är en mycket god investering eftersom kommuner och landsting använder pengarna rätt.

Han kan också lyssna på SKL, som flera talare redan har påpekat, och Anders Knappe. Han kan lyssna på hela Sveriges Kommuner och Landsting som säger att det behövs pengar nu. Han kan lyssna på Konjunkturinstitutets Mats Dillén som säger att det behöver satsas 7 miljarder omedelbart i kommuner och landsting. Inför nästa år behövs det 40 miljarder extra.

Statsrådet kan lyssna på fackförbunden eller på de moderata kommunalråden, om det inte räcker med socialdemokratiska kommunalråd. Jan-Erik Wallin från Vara är en av dem i min valkrets som kräver extra anslag till kommunerna för att de över huvud taget ska klara sin kärnverksamhet. Varför lyssnar inte Mats Odell på ett samlat samhälle som ställer krav på resurser nu till kommunerna?

Regeringen vägrar att ge långsiktiga besked. Utöver att inte vilja satsa i år med något extra paket vill man heller inte ge besked för 2010. Jag drar mig till minnes när Mats Odell var i opposition. Jag drar mig till minnes hur det lät från den dåvarande oppositionen om hur viktigt det var för kommunerna att kunna göra budgetar för en längre tid och inte bara få veta från år till år hur man skulle kunna planera sin verksamhet.

Nu låter det annorlunda. Varför låter det annorlunda nu? Jag förstår inte varför Mats Odell inte kan tänka sig att se till att mildra lågkonjunktorens effekter med att satsa på en sådan viktig service som man ger till kommuninvånarna och landstingsinvånarna. Det behövs resurser nu för att klara välfärdens kärna.

Varför satsar inte Mats Odell? Det kan hända att det är Anders Borg som stoppar. Men då får Mats Odell försöka att gaska upp sig och stå på sig mot Anders Borg och säga att det behövs satsning på kommuner och landsting nu. Moderaterna har ju hittills sett till att de hellre satsar på

skattesänkningar. Den blå alliansen satsar 80 miljarder på skattesänkningar.

Vi vet att det inte är regeringens fel att det är en internationell lågkonjunktur. Det har vi ju hört många gånger: Det är absolut inte vårt fel. Nej, men det är inte den internationella lågkonjunkturen som har drivit ut människor från a-kassan, som har stoppat investeringsstöden, som har slaktat komvux och som vägrar att ge kommunerna långsiktiga spelregler. Det är regeringen som har gjort det.

Anf. 70 BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Mats Odell och regeringen har fått frågan vad regeringen kan göra för att förhindra att många kommuner och landsting tvingas skicka i väg personal och göra dem arbetslösa. Om man anstränger sig kan man se något positivt i Mats Odells svar. Det gäller den sista meningen i hans svar där han säger att han inte kan ge besked. Det är väl ganska positivt, trots allt. Det hade varit värre om Mats Odell hade sagt att kommuner och landsting inte ska ha några pengar. Men det säger han inte. Han säger att han inte kan ge besked. Det uppfattar jag som positivt.

Den här regeringen har hittills sagt att de inte kan göra särskilt mycket åt den internationella lågkonjunkturen och därmed slagit ifrån sig frågan. Men de har tvingats och släpats fram för att göra någonting, först åt den internationella finanskrisen, och sedan har de tvingats att göra någon form av insats, som ännu inte har redovisats inför riksdagen men som offentliggjordes i december månad. De har tvingats och släpats fram för att göra någonting.

Tanken är väl att vi i riksdagen ska hjälpa till att släpa fram regeringen till ytterligare en insats. Jag tolkar Mats Odell på ett positivt sätt. Han säger inte nej utan han säger att han inte kan ge besked. Det är klart att Mats Odell, regeringen, Anders Borg och Fredrik Reinfeldt inte vill. Men de kommer om inte annat av sina egna att släpas fram till någon form av insats för kommuner och landsting.

Det finns en logik som även den borgerliga regeringen kan ta till sig som säger att de inte kan göra någonting, inte skylla på världskonjunkturen, internationella faktorer och annat. Svenska kommuners och landstings ekonomi kan inte längre skyllas på den internationella kreditorn eller något annat. Vi kan konstatera att om svenska kommuner och landsting, som är oerhört arbetsintensiva, får mindre pengar i form av lägre skatteintäkter blir fler arbetslösa. Där kan regeringen inte skylla ifrån sig på någon annan när det gäller kommuner och landsting. Regeringen kan faktiskt på ett mycket bestämt område, just den kommunala sysselsättningen, vara med och påverka om det är fler eller färre. Om regeringen inte gör någonting har ju flera räknat ut att det blir minst 20 000 arbetslösa. Det är ½ procent av arbetskraften. Vem ska ha ansvaret för den halva procenten av arbetskraften som kunde ha sluppit arbetslöshet? Det är regeringens ansvar. Det kan Mats Odell inte prata bort och ta in någon internationell finansör eller något annat och säga att det inte är regeringens fel.

½ procent är ½ procent. Men det kan bli 1 procent. De 20 000 kan bli 40 000. Hittills har det visat sig att Sveriges Kommuner och Landsting – de som beskrivs som stora kravställare – har tagit till i underkant. Om man jämför alla prognoser som gjordes under hösten var Sveriges Kom-

Prot. 2008/09:57
15 januari

Svar på
interpellationer

muner och Landsting ganska försiktiga. De är fortfarande ganska försiktiga. Det är inte utan att det är så att deras prognoser kanske visar sig är långt ifrån den verklighet som sedan kommer att inträffa, det vill säga att den halva procenten kan bli 1 procent. Det kan bli 40 000 som tvingas lämna sina jobb i kommuner och landsting.

Då står regeringen där och säger att de inte kan ge besked. Men ni kommer att släpas fram till någon form av besked. Det är jag övertygad om. Sent och lite är regeringens bästa gren. Inga besked. Det är bra att ni inte säger nej, och ni kan åstadkomma någonting. När det väl åstadkommes något kommer vi att säga att det tyvärr är för sent och för lite, men det är någonting i varje fall.

Anf. 71 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Det är tilltalande att höra en positiv ton från Bosse Ringholm i dagens debatt.

Denna globala finanskris slår blint över hela världen i dag. Företag drabbas liksom medborgare, familjer, kommuner och landsting. Det kommer inte att gå att kompensera för alla effekter av krisen. Det är omöjligt. Det som drabbas värst för närvarande är faktiskt statsfinanserna. Det är där vi ser den största effekten. Inkomsterna från höga bolagskatter, höga reavinstskatter från försäljning av värdepapper, fastigheter och allt sådant minskar dramatiskt. De har avtagit och vänts till sin motsats i underskottsavdrag. Samtidigt exploderar kostnaderna. Självklart måste regeringen göra noggranna avvägningar och överblicka hela krisperioden innan vi satsar stora resurser.

Vi har gjort stora insatser. Vi gjorde det redan i budgeten. Det är sammantaget ca 30 miljarder i nya resurser till kommuner och landsting fram till 2011.

Nu har den nya vänsteralliansen – eller vad vi ska kalla den – en debattartikel i Dagens Nyheter. Det är där de presenterar sina budgetalternativ. Finansieringen är ökad upplåning. Det är fråga om 10 miljarder. Nu står Eva-Lena Jansson och säger att det talas om 40 miljarder.

Det lättaste som finns är att begära nya miljarder. Vår uppgift är att ta ansvar för statens finanser, ansvar för kommunernas finanser, ansvar för landstingens finanser och ansvar för de enskilda medborgarna som finns i den verkliga välfärden, nämligen i kommuner och landsting. De står närmast människorna.

Jag kommer inte att medverka till att vi utlämnar de svagaste, våra gamla, långvarigt sjuka, barnens skolgång och sådant. Vi kommer att slå vakt om dem. Ni kan vara helt övertygade om det.

Anf. 72 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Det är lätt att stå i talarstolen och säga mycket. Det som Mats Odell gav uttryck för syns inte i handling. Det går inte att stå här och säga att man älskar skola, vård och omsorg. Man måste göra något som betyder någonting konkret.

Samtidigt kan jag tycka synd om Mats Odell. Jag tycker att det egentligen borde vara finansminister Anders Borg som står här och förklarar varför han är så snål mot Sveriges Kommuner och Landsting. Det är där man har bestämt att de pengar som vi förfogar över tillsammans via staten ska fördelas så att man sänker skatterna med många miljarder kronor.

I stället ska de läggas ut på vävlönade människor som faktiskt har det ganska bra ställt, i stället för att tillsammans ta in skatterna och omfördela dem till välfärd.

När regeringen gång på gång pratar om finanskrisen får man det att låta som att man inte kan göra någonting. Om man känner att man inte kan göra någonting är det väl bara att lämna över regeringsmakten till någon annan som är beredd att göra någonting.

Det är klart att man kan agera kraftfullt. Jag tycker i alla fall att det borde vara viktigt att få reda på varför denna regering tycker att det är viktigare att kommun- och landstingsanställda ska gå på a-kassa i stället för att vara med och bidra till att göra nytta i vården. Varför är det viktigare? Vad är det för arbetslinje? Jag kan inte se någon arbetslinje i det.

Pengarna behövs nu. Det är både jag och Anders Knape, moderat, helt överens om. Jag är överens med ganska många kommunpolitiker, och jag är överens med Vänsterpartiet. Jag tror att Miljöpartiet också är överens med oss. De enda som inte har förstått att Sveriges Kommuner och Landsting behöver pengar är den här regeringen. Det är otroligt märkligt.

Anf. 73 BERIT HÖGMAN (s):

Herr talman! Det går inte att kompensera för alla effekter, säger Mats Odell. Nej, men gör ändå det som går!

I mitt tidigare inlägg gav jag tre konkreta tips på något som är oerhört enkelt och som kan genomföras nästa vecka. Inrätta utbildningsvikariat så att fler får möjlighet till en formell utbildning och andra kan ta deras jobb under tiden! Öka de generella statsbidragen till kommuner och landsting så att man slipper säga upp folk under denna period! Och rikta resurser till de kommuner som råkar allra värst ut i denna jobbkris!

Vilka medborgare har den här regeringen tagit mest hänsyn till? Inte är det de arbetslösa eller kvinnorna och ungdomarna som jobbar i vård och omsorg på timtid eller deltid. Nej, det är vita relativt välbeställda heltidsarbetande män i välbärgade kommuner i storstäder.

Vilka medborgare har den här regeringen tagit minst hänsyn till under den här perioden? Jo, de som allra bäst behöver samhällets stöd och samhällets solidaritet.

Nu är ju samstämmigheten stor, som flera av talarna här i kväll har beskrivit. Från såväl regeringen och Globaliseringsrådets egna ekonomiska experter som fackliga organisationer och kraftfulla starka intresseorganisationer som Sveriges Kommuner och Landsting är man väldigt entydig i beskedet: Det behövs pengar för att klara sysselsättningen. Det skulle regeringen absolut kunna påverka om viljan fanns. Vi som sitter här i kväll konstaterar att regeringen inte har den viljan, och det är oerhört beklagligt.

Anf. 74 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Det handlar om välfärdens kärna. Det handlar om att våra barn ska ha en bra förskoleplats, att våra barn ska ha en bra skola, att det ska finnas lärare i skolan som kan ge en bra undervisning, att det ska finnas människor som kan ta hand om de äldre och att det ska finnas personal i vården som kan ta hand om sjuka människor. Det är välfärdens kärna det handlar om.

Ska vi sätta välfärdens kärna på ruinens brant för att Mats Odell vägrar att ge besked till kommunerna? Det är tragiskt att höra en kommunminister som inte står upp för välfärdens kärna och att höra att det är viktigare med de skattesänkningar som man redan har valt att göra, som är 80 miljarder.

Nu står Mats Odell här och säger: Ja, men det är så synd om staten, för vi drabbas värst i den internationella lågkonjunkturen och finanskrisen. Vi får minskade skatteintäkter.

Ja, men ni har ju själva valt att sänka skatterna med 80 miljarder, att sänka inkomsterna till staten med 80 miljarder. Det är ert eget val. Det är inte regeringens fel att det är internationell finanskris, men ni har valt att dra ned på välfärdens kärna på det här sättet eftersom ni har låtit människor försvinna från a-kassan, låtit bli att avsätta extra stöd till att bygga, låtit bli att satsa på komvux och låtit bli att satsa på kommuner och landsting.

Därför blir det nu neddragningar i välfärdens kärna. Det säger Sveriges Kommuner och Landsting. Det säger kommunalråd. Det säger de människor som är i behov av den service som de får. Det säger också de anställda – de vill inte bli av med sina jobb. Det gäller att ställa upp för kommuner och landsting nu, kommunministern.

Anf. 75 BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Nej, Mats Odell, det är inte staten som drabbas mest och värst i dagens lågkonjunktur. Det är de arbetslösa, de enskilda människorna, som drabbas.

Det är undersköterskan som kommer att få lämna sitt jobb i äldreomsorgen. Det är hennes medmänniskor, hennes patienter, hennes äldre på vårdhemmet som kommer att drabbas mest. Det är barnskötaren som får lämna sitt jobb på förskolan. Barngrupperna är lika stora eller blir ännu större, och det blir färre personal. Det är barnen som drabbas, och det är de arbetslösa som drabbas, Mats Odell.

Detta vet regeringen naturligtvis, och ändå går regeringen in med öppna ögon och säger: Vi kan inte ge något besked till kommuner och landsting.

Kommuner och landsting kan naturligtvis höja skatten, kan regeringen säga. Men jag har inte sett någon önskan om att höja skatten i majoriteten av Sveriges kommuner som är borgerligt styrda. Ett antal borgerligt styrda kommuner har tvingats höja skatten, och ännu fler kommer att tvingas höja skatten om det besked som regeringen har lämnat, att de inte kan lämna något besked, kommer att gälla i fortsättningen.

Om det finns mer ansvarsfulla borgerliga politiker än de som finns i regeringen och i riksdagsmajoriteten här i kammaren kanske en och annan borgerlig kommun tvingas höja skatten till hösten för att i sina kommuner mildra effekterna av den ökade arbetslöshet som annars kommer som ett brev på posten i kommuner och landsting. Men regeringen vill väl inte att deras partivänner ute i landet ska höja skatten. Det är ju det som är regeringens råd till de borgerliga kommunalpolitikerna: Höj skatten, men något stöd från regeringen kommer ni inte att få under hösten i varje fall.

Anf. 76 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Det här med skatt är lite förbryllande. Här talas det om att vi har sänkt skatten så mycket, och det är hemskt. Det talas om att skatterna nu ska höjas, och då är det också hemskt. Vad har Socialdemokraterna för filosofi på det här området?

Av de ca 61 miljarder som vi har sänkt inkomstskatterna med har ju Socialdemokraterna köpt hela sänkningen med ett års fördröjning, och det är 11 miljarder kvar i det sista steget. Det är tydligen inte kommunal-skatterna som ska höjas, utan ni ska höja inkomstskatterna för låg- och medelinkomsttagare.

Man får inte riktigt klart för sig vad som gäller. Jag är medveten om att det kanske är svårt att svara på det här just nu, men det är lite förbryllande att man å ena sidan går emot inkomstskattesänkningar som har gjorts och å andra sidan är rädd för att det ska bli höjningar av inkomstskatten som går till kommunerna. Det är lite svårt att få ihop den ekvationen.

Herr talman! Det har varit en intressant debatt. Jag ska inte gå in på de budgetalternativ som kan vänta om vänsteralliansen skulle få möjlighet att genomföra sin politik, men vi har räknat på Socialdemokraternas alternativ. Jag kan säga att det inte blir bättre, i alla fall med det som hittills har lagts fram, inklusive den budgethantering som det innebär att skriva en debattartikel på Dagens Nyheters debattsida. Den är inte finansierad. Den kommer i stort sett i kapp, kan man säga, de resurser som regeringen har lagt genom sina olika åtgärder. Ni är i stort sett i kapp med de nya 10 miljarderna. Så mycket kan vi konstatera.

Det kommer fler debatter och fler diskussioner runt detta, och jag ser fram mot dem.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2008/09:202 om turtätheten för tåg i Söderhamnsregionen

Anf. 77 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Åsa Lindestam har frågat mig om jag kommer att verka för att åtgärder sätts in så att inte nedskärningar inom tågtrafiken ska drabba Söderhamnsregionen i så stor utsträckning.

Den 11 november besvarade jag en interpellation från Åsa Lindestams partikamrat Hans Stenberg med en snarlik frågeställning. Jag håller därför detta svar kort.

Det är viktigt att det finns en väl fungerande persontrafik på järnväg på Ostkustbanan till och från Söderhamnsregionen. Det är dock inte regeringens uppgift att uttala sig om vad som är det rätta utbudet på en viss sträcka där kommersiell trafik bedrivs. SJ AB ska bedriva sin verksamhet på affärsmässiga grunder.

Däremot finns det tydliga skäl att ändra den reglering som bestämmer marknadsstillträdet för persontrafik på järnväg. SJ:s monopol har spelat ut sin roll och bör tas bort för att öka konkurrensen på spåren. Regeringen har för avsikt att under detta år föreslå riksdagen hur detta bör ske. När marknaden för kommersiell persontrafik öppnas för alla tågoperatörer är

regeringens bedömning att lyhörddheten för resenärernas behov kommer att öka.

Staten har också en viktig uppgift i att se till att Ostkustbanan har en bra standard och att den klarar av den ökade efterfrågan på kapacitet som redan ägt rum och den som kommer att bli en följd av att Botnia- och Ådalsbanorna öppnas för trafik. Där kommer regeringens närtidssatsning att ha stor betydelse. Denna satsning innebär att angelägna projekt kan påbörjas 2009–2010 för att sedan slutföras efter 2010. Att regeringen nu påskyndar arbetet med att förbättra infrastrukturen ökar naturligtvis inte utbudet omedelbart, men det ger förutsättningar för ett större utbud i framtiden.

Anf. 78 ÅSA LINDESTAM (s):

Herr talman! Ministern hänvisar till Hans Stenberg. När jag tittar i protokollet, som jag nu har läst väldigt noggrant, ser jag att nio stycken var uppe i den frågan, såväl Socialdemokraterna som Centern och Folkpartiet. Man debatterade mest räls och kanske inte det jag skriver om, men visst kan det gå ihop.

Jag är en person som ofta åker tåg och som trivs väldigt bra på tåg. Ibland känns det som att jag bor på tåget eller på stationen där jag väntar. Vi är många som åker tåg, och jag tror att både ministern och jag tycker väldigt mycket om det – den uppfattningen delar vi. Det gäller nog för hela södra Norrland att vi håller på att svänga om – vi vill gärna åka tåg numera.

I svaret sade ministern att regeringen för en aktiv regional tillväxtpolitik som ger alla delar av landet möjligheter att utvecklas. Det stämmer ju inte riktigt med vad jag har tänkt.

När jag var kommunpolitiker för drygt sju eller kanske tio år sedan räknade vi hur många som åkte tåg i min stad, Söderhamn. Det var över 100 personer. Vi var mycket förvånade över att så många åkte.

Jag har inte sett någon räkning för i dag, men jag lovar att det har ökat enormt både i min stad och i de närliggande städerna. Jag har också pratat med kommunalrådet i Söderhamn, och jag har hört från kommunalrådet i Hudiksvall, även om jag inte har pratat med honom själv. Man har inte blivit tillfrågad om hur det är med tågresandet när man nu tar bort ett helt tågsätt. Det är ju detta det handlar om. Vi ligger inte lika i antalet tågsätt, utan ett helt tågsätt har försvunnit från oss. Sista tåget är försvunnet. Det ryktas om att det har gått till Skåne, men det vet jag inte.

Är det att vara lyhörd när man inte ens har pratat med kommunerna utmed sträckan om vad detta kommer att innebära? Regeringen säger ju dessutom att man ska söka jobb i hela landet. När man anammar det – människor från våra områden söker jobb i hela landet och till och med får jobb – visar det sig att man inte kan ta sig dit och hem på vissa tider. Det går inte ihop för mig alls.

Detta måste man ta ansvar för i politiken. Det är nu det är kris. Det är nu vi behöver åka, och vi vill inte att människor ska få vanan att sätta sig i bilen, speciellt inte alldeles ensamma i bilen. Det är jättebra med tågen där vi sitter tillsammans. Det är betydligt bättre för miljön. Så ska det vara hela tiden. Då ska vi utöka tågsätten på något vis, inte minska dem.

Det byggs ut norröver, och vi kommer att öka sedan, säger ministern. Men det sker just nu en neddragning av antalet möjligheter för oss. Vi

måste få tåg. De är livsnödvändiga. Arbetslösheten i Söderhamn är hög. Det är den efter hela Norrlandskusten. Då måste man gå en annan väg, så att man kan få sitt tåg på morgonen. Detta är jätteviktigt.

Jag skulle vilja veta hur ministern tänker hantera situationen när vi i kommunen efterfrågar tåg, när det människor som har behov av dem också efterfrågar tåg och antalet resenärer hela tiden ökar. Trots det tar man bort vår möjlighet till det sista tåget. Det skulle jag vilja ha ett svar på i kväll.

Anf. 79 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Det är positivt att vi för den här debatten om modern järnvägsinfrastruktur just i syfte att stärka regionernas möjlighet att stötta större arbetsmarknadsregioner även med bra transportförutsättningar. Det är också det som är inriktningen på min och regeringens politik. Det är därför vi lägger så stora resurser på att just stärka järnvägsinfrastrukturen i närtidssatsningen, som i högsta grad kommer att förstärka kapaciteten på Ostkustbanan. För övrigt är det insatser som stärker alla andra delar av landet också.

Jag tror att det är viktigt, som jag sade i den förra interpellationsdebatten, att SJ har ett kommersiellt uppdrag med avkastningskrav. Det är inte regeringens uppgift att uttala vad som ska vara det specifika utbudet för SJ eller om vilket utbud man erbjuder på en speciell tåglinje. Det är inte regeringen eller riksdagen som fastställer tidtabeller. Men naturligtvis ska vi vara uppmärksamma på att SJ självt, som ska driva kommersiell trafik, säger att man är ett modernt, lönsamt och kundnära reseföretag och ha det som fokus. Det ställer naturligtvis höga krav på bolagets ledning att just möta kunden och den efterfrågan som Åsa Lindestam beskriver.

SJ självt har sagt att anledningen till att man stoppar det sista tåget vid Gävle är att det är relativt få som reser norr om Gävle med kvällsturenerna och att man vill optimera resurserna på annat sätt. Det är SJ:s egen bedömning här.

Jag själv tror, som jag sade i svaret, att det finns stora möjligheter att förstärka resandet och ha tydligare fokus på resenären genom att vi öppnar upp och skapar konkurrens i persontrafiken på järnväg just i syfte att möta de nya resenärerna och de resenärer som önskar resa med modern järnväg. Det är en del av det arbete som vi bereder i regeringen och återkommer till riksdagen med under detta år.

Anf. 80 ÅSA LINDESTAM (s):

Fru talman! Ministern har också sagt att det ska vara bra och effektiv konkurrens för att kraftigt öka transporter genom hela landet. Det måste väl även betyda att om industrin eller andra sektorer behöver människor med utbildning måste de kunna ta sig dit där de ska arbeta och ta sig hem. Som det är nu måste människor åka hem tidigare på dagen, och det gör att man inte kan arbeta senare på kvällen.

För min egen del kan det innebära antingen att jag måste sova över här i Stockholm eller att jag måste inställa det kvällsmöte som jag skulle ha kunnat gå på. Jag tror absolut inte att jag är ensam i detta.

Det är fullt på våra tåg. Det har hänt att jag har stått mellan Söderhamn och Gävle därför att det inte har funnits en enda sittplats. Är man

52 år, kvinna och har lite värk här och där är det inte så bra att stå, men så är livet ibland. Därför förstår jag inte att man tar bort tågen för oss. De är fulla.

Botniabanan ska vara klar 2010, har jag förstått. Det är något som vi tillsammans har tyckt vara väldigt bra för miljön. Jag hoppas verkligen att den kommer att öka transporterna av både gods och människor. Varför börjar man då med att dra ned? Det är väldigt underligt.

Vi vill ha en väl fungerande persontrafik, säger ministern. Det står i förhållande till människors önskan att åka kollektivt. Men det kan ju inte vara bara den kommersiella trafiken som ska bestämma: Bara för att det just nu behövs ett tågsätt i Skåne – om det nu är sant; det är ett rykte – får man ju inte ta bort ett tågsätt någon annanstans utan vidare.

Det måste även finnas ett ansvar i en regering för att se till att vi i en sådan kris som vi nu lever i, med en arbetslöshet som kommer, måste kunna ta oss till andra ställen. Annars kan vi inte uppfylla villkoret. Då kastar man ut människor med badvattnet.

Att stärka Ostkustbanan är helt nödvändigt. Ja, det är bra med de investeringar som är på väg. Men investeringar måste också betyda tåg. Det kan inte bara betyda räls. Det måste betyda tåg. Därför måste vi ha detta kvar.

Regeringen säger att en tillväxtpolitik ska vara för alla delar av landet. Jamen Norrland då, räknas inte vi som en del? Vi är egentligen en större del av landet, och ibland har vi svårare med jobben. Just nu är det oerhört tufft i mina hemtrakter.

Vi behöver kunna åka någonstans, och jag vill att det ska finnas resenärer och att de ska åka på tåget. Jag vill att kommuner och landsting ska få vara med och tycka. Man ska bli tillfrågad om sådana här saker. Det ska vara ett samspel som gör att det här blir bra. Det ska inte vara någon hemlig överenskommelse som viskas i öronen på vissa av oss resenärer att det är på gång att ett tågsätt ska försvinna. Det här ska göras öppet och tillsammans, så att det blir så bra som möjligt för invånarna.

Anf. 81 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Jag håller fullständigt med Åsa Lindestam om att allt bör ske i öppna processer och med öppen och bra information. Som jag sade har SJ ålagt sig självt att vara ett modernt, lönsamt och kundnära reseföretag, och då ställer det krav på att SJ, som har ett kommersiellt uppdrag, också möter kunden, resenären.

Det är inte jag som har hänvisat till att det är för få resenärer i tågsättet. Det är SJ:s information om varför man vill förändra sin struktur.

Dessutom kan jag inte bekräfta om SJ:s ledning har sagt att man ska använda fordonen någon annanstans i Sverige. Trots allt bedömer SJ självständigt hur man använder sina resurser.

Låt oss komma ihåg att vi har lämnat den gamla modellen innebärande att det gamla affärsverket Statens järnvägar hade dubbla roller. Förut bedrev SJ all persontrafik, såväl företagsekonomiskt lönsam som företagsekonomiskt olönsam sådan. Där har vi gjort en åtskillnad eftersom konkurrensen gentemot väg var väldigt svag och det behövdes en ändrad struktur. Järnvägen har förbättrat sin konkurrenskraft. Många har liksom Åsa Lindestam valt att resa med tåg.

Men nu är det, tror jag, dags att gå vidare med nästa led och konkurrensutsätta SJ just därför att det verkligen är dags att gå vidare och att skapa ytterligare förutsättningar och ha ett starkt fokus på resenärens och på de olika trafikanternas olika behov. Det är så vi skapar ett modernt sätt att resa för människor som väljer att resa med tåg. Men det då krävs det naturligtvis att vi också har en modern järnvägsinfrastruktur. I dagsläget är vi inte där. Men som en närtidssatsning har vi vidtagit åtgärder som innebär förbättringar på just Ostkustbanan och i andra delar av norra Sverige i syfte att förbättra järnvägsinfrastrukturen så att vi både möter näringslivets behov av en effektiv järnvägsinfrastruktur och ökar möjligheterna till arbetspendling. Vi har alltså i allra högsta grad mött det som Åsa Lindestam efterfrågar, just i syfte att stärka alla delar av landet.

På sträckan Gävle–Sundsvall lägger vi resurser för att öka kapaciteten och framkomligheten.

På sträckan Skutskär–Furuviik – en problematik i sig – byggs det ut till dubbelspår.

På sträckan Söderhamn–Kilafors lägger vi ökade resurser just för att öka framkomligheten. Här förbinds ju Ostkustbanan med Norra stambanan. Sträckan trafikeras inte i dag, så den rustas upp i sin helhet, från scratch.

I allra högsta grad gör vi alltså de insatser som Åsa Lindestam efterfrågar och som jag bara kan bekräfta är oerhört viktiga för att möta människors vilja att göra klimatsmarta val.

Anf. 82 ÅSA LINDESTAM (s):

Fru talman! Jag förstår inte det som sägs här. Det är bara fina ord. Vad jag ser framför mig är försämringar.

Förbättring talar ministern om. I vilket hänseende?

Kapacitet och framkomlighet talar ministern också om.

Kapacitet – nej, det har ju blivit färre vagnar att kliva på. Då är det inte bättre, utan då är det sämre.

Framkomlighet – ja, det där tänker jag ta upp en annan gång.

Underhåll, ett litet stickspår om man får vara lite rolig – ja, också detta ska vi prata om en annan gång. Just nu är det väldigt illa. Det har varit betydligt bättre. Men på sistone har någonting hänt. Det har dragits ned väldigt mycket.

I ministerns alla inlägg i en tidigare debatt med Hans Stenberg med flera hette det att regeringen satsar på jobb och infrastruktur för hela landet. Nej, det tycker inte jag. Jag kan inte se det med mina ögon så att säga, vare sig i min region eller för övrigt uppåt Norrland. Det har skett en neddragning av tågsätt. Vi har ingen möjlighet att ta oss bort på samma sätt som tidigare för att kunna få de jobb som vi så otroligt gärna vill ha i andra delar av Sverige. Den möjligheten behöver vi. Söderhamnarna och de som bor längs banan vill bo kvar. Kommunen är vacker, och det är en härlig befolkning. Jag är stolt över att få bo där uppe. Men jag måste också kunna ta mig därifrån för att jobba någon annanstans, med möjlighet att komma hem på kvällen.

Det jag vill ha ett svar på är varför man gör som man gör när man lovar att hela Sverige ska få ta del av sådana här möjligheter. Varför tas då detta bort uppe hos mig? Det där kan en regering styra om den så vill eller låta detta med lönsamhet vara.

Beträffande lönsamheten undrar jag: Är lönsamhet bara ekonomi? Eller skulle också miljö och människor och deras möjligheter att ta sig till jobb kunna vara lönsamhet?

Anf. 83 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! För det första har den här regeringen avsatt 10 miljarder i nya resurser för åren 2009 och 2010 till att förbättra underhållet och därmed skapa en bättre kapacitet, till att bygga ut och få en ny järnvägsstruktur och till att byta ut gamla signalsystem. Syftet därmed är just att skapa en bättre kapacitet, för det är trångt när det gäller vissa delar av järnvägsinfrastrukturen i vårt land. Människor som pendlar vill komma fram i tid och vill kunna känna en tillit till att järnvägsinfrastrukturen fungerar.

För det andra återkommer jag till SJ. SJ självt har att självständigt fatta beslut om sina prioriteringar och sina tågtidtabeller. Jag utgår från att Åsa Lindestam inte menar att riksdagen ska fatta beslut om tidtabellerna. Det är varken mitt eller Åsa Lindestams ansvar att fatta beslut om tidtabellerna. Däremot ser jag ett stort behov av att möta de nya resenärerna, den nya efterfrågan på en bra järnväg, på moderna transporter med tåg.

Jag och regeringen har redan i budgetpropositionen 2008 uttalat att vi har syftet att konkurrensutsätta SJ för att därmed skapa förutsättningar för fler operatörer att verka på järnvägssidan just för att kunna möta de resenärer som liksom Åsa Lindestam pekar på någonting helt annat än det som SJ i det här sammanhanget har mött Åsa Lindestam och andra resenärer med när det gäller den delen av Ostkustbanan. Jag tror att vi därmed på ett modernt sätt möter de nya resenärerna just så öppet som Åsa Lindestam efterlyser.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2008/09:206 om tidigareläggning av Förbifart Stockholm

Anf. 84 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Bosse Ringholm har ställt följande tre frågor till mig:

1. om jag kommer att verka för ett antagande av det erbjudande som Stockholms stad lämnat i fråga om finansiering av Förbifart Stockholm,
2. vilka åtgärder jag kommer att vidta för att i övrigt säkerställa finansieringen av Förbifart Stockholm och
3. på vilket sätt jag kommer att påskynda planprocessen för att kunna tidigarelägga byggstarten av Förbifart Stockholm.

Bosse Ringholm inleder sin interpellation med att påstå att regeringen trots den pågående finanskrisen inte vidtagit några åtgärder för att tidigarelägga större infrastrukturprojekt. Detta är inte sant.

Redan i den budget som började gälla den 1 januari 2009 har regeringen förstärkt infrastrukturen med en särskild närtidssatsning. Under åren 2009 och 2010 satsar regeringen årligen 3,8 miljarder extra på infrastruktur; tyngdpunkten ligger på investeringar. Förstärkningen genom närtidssatsningen innebär en ökning av investeringsanslagen för år 2009 med 27 procent. Detta är den enskilt största satsningen på infrastruktur som någonsin har gjorts i en budgetproposition.

Tillsammans med den förstärkning på 1,2 miljarder kronor per år, då med tyngdpunkt på drift och underhåll, som inleddes i och med budgeten för 2008 innebär det en förstärkning med sammanlagt 10 miljarder kronor avseende infrastrukturen under de kommande två åren.

Inom ramen för regeringens satsning på jobb och omställning har regeringen nyligen aviserat att sammantaget ytterligare 1 miljard kronor ska tillföras under åren 2009–2011 för drift och underhåll av vägar och järnvägar.

Förstärkta satsningar på just drift och underhåll innebär insatser som kan ge jobb redan under 2009. De är därtill viktiga tillskott för ökad tillgänglighet i transportsystemet.

Förhandlingsmannen för Stockholms infrastruktur redovisade sitt resultat den 19 december 2007 i form av en överenskommelse mellan staten och Stockholmsregionen. Förhandlingsmannens uppdrag var att genomföra en förhandling om Stockholmsregionens infrastruktur med syfte att ta fram en samlad trafiklösning för bättre miljö och tillväxt i landet och Stockholmsregionen.

Trafiksystemet i Stockholmsregionen är ansträngt till bristningsgränsen, och kapacitetstaket är redan nått i stora delar av systemet under högtrafik. Samtidigt väntas trafiken öka med upp till 80 procent fram till 2030. Utan stora satsningar på infrastrukturen och på miljön blir situationen på sikt ohållbar.

Förhandlingens trafiklösning ökar kapaciteten i Saltsjö-Mälarsnittet, spårkapaciteten i regionen och mot Mälardalen, kapaciteten på Europavägarna samt tillgängligheten till kärnor och knutpunkter. De allra viktigaste infrastrukturåtgärderna är Citybanan, Förbifart Stockholm och övriga kollektivtrafiksatsningar.

Förhandlingsresultatet visar att Stockholmsregionen är beredd att bidra till finansieringen av angelägna infrastrukturåtgärder med hjälp av bland annat överskottet från trängselskatten och medfinansiering i andra former. Beträffande resultatet av Stockholmsförhandlingen är Förbifart Stockholm ett av flera projekt som regeringen särskilt vill framhålla. Fortsatta diskussioner kring detta förs i uppföljningsgruppen för Stockholmsförhandlingen och infrastruktur.

En del av överskottet från trängselskatten har dock redan använts till finansieringen av Förbifart Stockholm. För 2008 har överskottet från trängselskatten beräknats till 222 miljoner kronor. Av dessa avsattes 92 miljoner kronor till Förbifart Stockholm.

Den 18 december förra året fattade riksdagen beslut om transportinfrastrukturen utifrån regeringens infrastrukturproposition *Framtidens resor och transporter*. Riksdagens beslut satte punkt för den första delen av den långa process som ska utmynna i planer för de kommande åren fram till 2021.

Samtidigt som riksdagen fattade sitt beslut tog regeringen beslut om de direktiv som ska vägleda trafikverken och länen i den kommande åtgärdsplaneringen. Förbifart Stockholm har pekats ut som ett prioriterat projekt i denna åtgärdsplanering. Regeringen avser sedan att fatta beslut om åtgärdsplaneringen i början av 2010.

Det bör dock nämnas att det för närvarande pågår en tillåtlighetsprövning av Förbifart Stockholm. Vägverket inkom under våren 2008 med en ansökan om tillåtlighet till regeringen. Ärendet bereds för närvarande av Miljödepartementet.

Förskottering är avslutningsvis ett sätt att tidigarelägga byggandet av olika projekt. Vägverket, Banverket och i vissa fall regeringen har prövat ett antal förskotteringsärenden, och intresset är stort hos framför allt kommunerna. Det ekonomiska utrymmet är dock begränsat. Det är i första hand Banverket och Vägverket som bereder förskotteringsärenden och gör en bedömning av om det finns utrymme för ytterligare förskottering. I de fall förskotteringen avser ett objekt vars byggkostnad överstiger 20 miljoner kronor ska ärendet underställas regeringens prövning. Något ärende gällande förskottering av Förbifart Stockholm har inte inkommit till regeringen.

Anf. 85 BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Jag tackar för svaret, även om det var magert.

Förbifart Stockholm är en central fråga, inte bara för Stockholmsregionen utan för hela landet, eftersom Mälarsnittet när det gäller både väg och järnväg är centralt för att få hela rikstrafiken att fungera, såväl den spårbundna som vägtrafiken.

De tre frågor som jag har ställt har inte via svaret förts en enda millimeter framåt, om jag kan läsa rätt i svaret.

Jag har först uppmärksammat att det moderata finansborgarrådet i Stockholm, Sten Nordin, gjorde ett politiskt utspel, som det heter, i början av december månad där han föreslog en rad insatser för att kunna höja jobbaktiviteterna i regionen och därmed bidra till att försöka minska arbetslösheten i landet. Han skrev i sitt förslag: "Staden är beredd att medverka till att arbetet med Förbifarten bedrivs med högsta prioritet, så att byggnationen kan komma igång fortast möjligt. Staten bör, särskilt i rådande konjunkturläge, fatta alla nödvändiga beslut och anvisa finansiering i övrigt. Staden är beredd att förskottera medel för den första sträckan av vägen, så att bygget kan komma igång."

Något är fel i kommunikationen, Åsa Torstensson, mellan den borgerliga majoriteten i Stockholms stadshus och den borgerliga regeringen. Antingen talar inte den borgerliga regeringen med den borgerliga majoriteten i Stockholms stadshus eller vice versa om denna signal uppenbarligen inte har nått fram till Regeringskansliet eftersom Åsa Torstensson säger att någon ansökan eller framställan inte har kommit från Stockholm stad. Jag vet inte om inte det här ska uppfattas som en invit från Stockholm stad eller om det bara är någonting som Sten Nordin, det moderata borgarrådet, gjorde för pressens skull, att det var ett utspel för att ge intryck av handlingskraft men som i realiteten inte var någonting. Åsa Torstensson och regeringen sitter och väntar och säger: De har inte skickat någon formell begäran. Alltså finns det inget värde i det, och vi gör ingenting. Ja, det är borgerlig passivitetspolitik som vi känner den. Det är

det som den borgerliga regeringen är bäst på, att göra ingenting. Och uppenbarligen väljer man nu dessutom i maskopi med Stockholms stads-
hus borgerliga majoritet att göra ingenting. Jag får väl tolka det så att
Sten Nordins löfte inte var värt någonting, eftersom Åsa Torstensson
säger att det inte ens har kommit fram de där två hundra meterna som det
är mellan Stadshuset och Kommunikationsdepartementet.

Min andra fråga handlar om vilka åtgärder statsrådet kommer att
vidta för att säkerställa finansiering av Förbifart Stockholm. Och svaret
är att regeringen inte tänker göra någonting. Det är som vanligt regering-
ens bästa gren att göra ingenting.

Regeringen hänvisar till förhandlingsmannen, och förhandlingsman-
nen har ju presenterat en finansiell kalkyl som redan har spruckit flera
gångar om. I kalkylen skulle intäkterna från trängselskatterna bidra med
merparten av pengarna för Förbifart Stockholm. Om man räknar på en
normal ränta behövs det minst ½ miljard kronor i intäkter för att den här
historien ska kunna gå ihop. Då har jag ännu inte räknat med att man får
några ökade byggnadskostnader under en mycket lång period. Åsa Tor-
stensson redovisar att man får in ungefär lite drygt 200 miljoner kronor,
varav mindre än hälften används för Förbifart Stockholm. Det vill säga:
Det finns ingen finansiell kalkyl som håller. Den borgerliga regeringen
har helt enkelt ingen lösning på problemet.

Min tredje och sista fråga var: Vad ska statsrådet göra för att på-
skynda planprocessen? Hon svarar inte. Hon hänvisar till att det finns ett
ärende i Miljödepartementet. Det visste vi förut. Men min fråga var:
Kommer statsrådet att påskynda processen? Nej, inget svar där heller.
Det var ett torftigt, fattigt och ganska klen svar.

Anf. 86 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Jag känner igen Bosse Ringholms svartmålningar. Bosse
Ringholm lider av samma sjuka nu som tidigare och vägrar att se svaren i
det skriftliga interpellationssvaret.

För det första, Bosse Ringholm, tänker jag inte i riksdagen gå in i en
debatt som hör hemma i stadsfullmäktige i Stockholm. Det trodde jag att
Bosse Ringholm med sin bakgrund förstod att jag inte tänker göra. Men
jag har svarat på frågan. Det finns ingen framställan vad gäller Förbifart
Stockholm.

För det andra har jag svarat att ärendet ligger hos Miljödepartementet
att hanteras som sig bör i den typen av ärenden som kräver tillåtighets-
prövning. Miljödepartementet har krävt att Vägverket ska lämna kom-
pletteringar senast den 28 februari till Miljödepartementet.

För det tredje kan jag försäkra Bosse Ringholm att den här regeringen
har lagt fram en budget med en närtidssatsning på infrastruktur, något
som Bosse Ringholm själv tidigare aldrig har mäktat med att ha fokus på,
samtidigt som vi mycket allvarsamt tar oss an situationen i Stockholm.
Vi pekar mycket tydligt ut vikten av Förbifart Stockholm som ett priori-
terat projekt i kommande åtgärdsplanering. I dagsläget arbetar också lä-
net, som sig bör, konkret med åtgärdsplanen innan vi från regeringens
sida i början på 2010 formellt fastställer åtgärdsplanen fram till 2021.

Det är intressant att Bosse Ringholm tar upp Förbifart Stockholm. Jag
hade kanske väntat mig att den samlade socialistiska oppositionen skulle

ha varit lika engagerade i Förbifart Stockholm som Bosse Ringholm uppenbarligen verkar vara.

Det skulle också vara intressant om de som läser protokollet kunde få svar på om Förbifart Stockholm är just ett sådant ärende som den eniga oppositionen ska driva i valrörelsen för att kunna riva upp vid en eventuell majoritet – precis som Yvonne Ruwaida har angett i artiklar att den gemensamma rödgröna ambitionen kommer att vara. Det vore intressant om Bosse Ringholms egen ambition för Förbifart Stockholm framgick tydligt här.

Anf. 87 BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Detta är en interpellationsdebatt mellan mig som interpellant och statsrådet. Det är ingen valdebatt. Statsrådet ägnar sig åt att angripa personer som inte ens är närvarande och inte har möjlighet att yttra sig. Det kan man göra i valdebatter. Detta är en interpellationsdebatt. Jag tolkar svaret som ett uttryck för att statsrådet har klint på fötterna.

Jag har ställt tre enkla frågor till statsrådet. När det gäller den första frågan, om det finns något intresse från regeringens sida att medverka till den borgerliga majoriteten i Stockholms erbjudande att förskottera pengar för Förbifart Stockholm, säger statsrådet att det inte finns någon sådan ansökan. Jag konstaterar då att det uppenbarligen inte finns någon som helst kontakt mellan den borgerliga regeringen och borgerliga ledningen i Stockholms stadshus.

Eller är det så att statsrådet säger att den borgerliga majoriteten i Stockholms stadshus bluffar när jag läser innantill ur det dokument som man har antagit i stadshuset där man erbjuder sig att förskottera pengar till Förbifart Stockholm? Vill statsrådet ge sken av att den borgerliga majoriteten i stadshuset bluffar? Jag läser innantill ur majoritetens eget dokument. Har man skrivit fel när man har lämnat detta erbjudande? Det får väl kontrolleras med borgarrådet Sten Nordin om han har lämnat felaktiga uppgifter i det dokument som han har offentliggjort om att han är beredd att förskottera.

Det är märkligt att statsrådet uppenbarligen inte har någon som helst kontakt och kommunikation med den borgerliga majoriteten i stadshuset. Man befinner sig 200 meter från varandra men vet inget om varandra. Regeringen vet inget om något erbjudande. Hade ett erbjudande lämnats skulle statsrådet förmodligen ändå inte ha varit intresserad.

Min andra fråga gällde om statsrådet kan medverka till att man kan säkerställa finansieringen av Förbifart Stockholm. Jag har pekat på att den kalkyl som statsrådet hänvisar till i sitt svar har spruckit för länge sedan.

Statsrådet har i sin egen kalkyl och i den förhandlingsmall som hon har lämnat till underlaget konstaterat att det behövs minst ½ miljard kronor per år bara från trängselskatten som är en del av finansieringen. Det visar sig att intäkterna är 200 miljoner, och då har ändå statsrådet och regeringen i övrigt brutit mot den överenskommelse som fanns i folkomröstningen om att pengarna skulle gå till både Förbifart Stockholm och kollektivtrafiken.

Trots att statsrådet bryter mot överenskommelsen i folkomröstningen lyckas statsrådet inte åstadkomma en kalkyl där det finns några pengar

till Förbifart Stockholm. Det finns bara ett luftslott från regeringens sida när det gäller finansieringen av Förbifart Stockholm.

Jag kan förstå hur man kan tänka sig att påskynda planprocessen för att regeringen ska få fram beslut. I en lågkonjunktur som denna vore det intressant om regeringen kunde medverka till ett och ett annat jobb som skulle kunna bli följderna av en tidigare lagd Förbifart Stockholm. Jag förstår att Åsa Torstensson inte är ett dugg intresserad av att påskynda någon process. Eftersom regeringen inte har några pengar är det meningslöst att påskynda processen. Regeringen har inte någon intention att genomföra projektet inom rimlig tid. Åsa Torstensson och regeringen bygger luftslott. Ett sådant kan man varken åka bil, buss eller köra tåg på.

Regeringen har ett utomordentligt gott tillfälle i den arbetslöshetssituation vi är nu att förstärka insatserna inom infrastrukturen. Men regeringen gör ingenting, inte ens på detta område.

Anf. 88 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Hur var det nu med valdebatter och att inte involvera personer som inte är närvarande i kammaren, Bosse Ringholm? Jag tänker på Sten Nordin.

Jag förstår att Bosse Ringholm inte här och nu vill gå in i diskussionen om Förbifart Stockholm. Det är lite synd att inte den samlade socialistiska oppositionen är med i debatten om Förbifart Stockholm. Då hade det blivit tydligare vad det är för ambition den samlade oppositionen har för Förbifart Stockholm.

Bosse Ringholm behöver inte tvivla på regeringens ambition för Förbifart Stockholm. Hade Bosse Ringholm studerat de direktiv som har gått ut till verk, län och regioner hade han sett att det mycket tydligt står om prioritet för Förbifart Stockholm.

Trängselskatten är en mycket viktig finansiering av Förbifart Stockholm. Det tydliggjorde regeringen tidigt under denna mandatperiod.

Apropå luftslott så är det de luftslott som Bosse Ringholm har varit med och byggt upp som jag nu undan för undan försöker riva. Det gör jag bland annat genom att göra rejäla satsningar på infrastruktur, både på väg- och järnvägssidan i och kring Stockholm och i andra delar av landet. Undan för undan river vi alltså de luftslott som Bosse Ringholm har byggt upp.

Var inte orolig, Bosse Ringholm! Vi har starkt fokus på väginfrastrukturen i och kring Stockholm. Vi har lagt resurser på närtidssatsning som kommer att märkas. Vi har en beredning som pågår i Miljödepartementet.

Det vore dock intressant att höra vilka ambitioner Bosse Ringholm som ledamot av denna kammare har för Förbifart Stockholm.

Anf. 89 BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Nu har frågan uppenbarligen lämnat regeringen eftersom regeringen via Åsa Torstensson begär besked av oppositionen om hjälp med finansieringen av Förbifart Stockholm. Jag har pekat på att den kalkyl som Åsa Torstensson har lämnat i sitt interpellationssvar har spruckit för länge sedan.

Jag vill att Åsa Torstensson lyssnar noga. Kalkylen förutsätter att det krävs minst 600 miljoner kronor varje år från trängselskatten för att den

ska gå ihop. Förra året redovisade Åsa Torstensson själv i sitt interpellationssvar att man fick in 200 miljoner. Då har ändå Åsa Torstensson brutit mot överenskommelsen att man ska använda pengarna till både kollektivtrafik och väganslag. Det innebär att det inte finns någon finansieringslösning.

Jag drar den enkla slutsatsen att Åsa Torstensson inte vill påskynda beredningen av ärendet i Regeringskansliet, för om ärendet skulle påskyndas och man fick fram ett beslut skulle regeringen stå där naken utan pengar att verkställa beslutet. Det bästa är väl därför att sega och sega och låta ärendet dra ut på tiden ett antal månader eller ett år till eftersom man saknar finansiering för verksamheten.

Jag försökte vara hygglig och säga att det var ett gentilt erbjudande som den borgerliga majoriteten i Stockholms stadshus och det moderata finansborgarrådet Sten Nordin lämnade genom att säga att man var beredd att förskottera pengar till detta. Då säger Åsa Torstensson att hon inte har fått någon framställan från Sten Nordin. Jag tror inte att Sten Nordin bluffar när han säger att han är beredd att förskottera. Men uppenbarligen är det så att några kontakter mellan den borgerliga majoriteten i Stockholms stadshus samt Regeringskansliet och den borgerliga regeringen inte tycks finnas. De där 200 meterna mellan Regeringskansliet och den borgerliga regeringen och den borgerliga majoriteten i Stockholms stadshus tycks vara miljarder meter.

Anf. 90 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Till skillnad från interpellanten lyssnar jag på interpellanterna. Jag hör ju att Bosse Ringholm hänvisar till hur han själv hanterade viktiga väg- och järnvägsprojekt genom att sega på dem. Jag förstår att det är av egen erfarenhet han ger detta svar.

Vi har konkret arbetat med Stockholm och Stockholmsregionen i syfte att hitta bra, långsiktiga och ekonomiskt hållbara lösningar, inte bara för stockholmarna, utan det är, som Bosse Ringholm sade inledningsvis, viktigt för andra delar av landet att infrastrukturen kring och i Stockholm fungerar annars blir det lätt en propp i systemet.

Lyssna nu, Bosse Ringholm: Jag har svarat att den här regeringen mycket tydligt har prioriterat Förbifart Stockholm.

Bosse Ringholm har valt att inte svara på hur oppositionen ser på Förbifart Stockholm. Det kan vi kanske ta i en annan debatt.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 2008/09:222 om Rikstrafiken och tolkningen av interregional trafik

Anf. 91 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Kent Persson har frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder som tydliggör och möjliggör Rikstrafikens ansvar för interregional arbets- och skolpendling på Uven.

Rikstrafikens uppdrag är att ingå och ansvara för statens avtal om transportpolitiskt motiverad interregional kollektiv persontrafik som inte

upprätthålls i annan regi och där det saknas förutsättningar för kommersiell drift. Avtalen är ett verktyg för att öka den interregionala tillgängligheten med kollektivtrafik. Rikstrafiken tar självständigt beslut om vilken trafik myndigheten ska engagera sig i.

Det finns ingen av riksdag eller regering fastställd definition på vad som är interregional kollektivtrafik. För att skapa riktlinjer för när det är befogat för Rikstrafiken att teckna avtal i syfte att stödja en viss trafik har myndigheten tagit fram ett antal kriterier som ska vara uppfyllda. Ett av kriterierna är att resandet inte ska vara av karaktären daglig pendling till och från arbete eller utbildning. Det är alltså inte tillräckligt att en linje går över en länsgräns för att myndigheten ska kunna ingripa med statliga pengar.

Rikstrafiken har analyserat hur den interregionala tillgängligheten påverkas om den så kallade Uventrafiken mellan Uppsala och Norrköping skulle upphöra. Resultaten visar att den interregionala tillgängligheten inte märkbart skulle försämrats. Av naturliga skäl finns de största bristerna i interregional tillgänglighet i de delar av landet som är glest befolkat. Det är där som Rikstrafiken menar att de resurser som riksdagen anslagit för interregional kollektivtrafik i allmänhet gör störst nytta.

Kent Persson hävdar att regeringen vill skära ned anslaget till Rikstrafiken. Detta påstående är kraftigt missvisande. Riksdagen beslutade att anslaget till Rikstrafiken tillfälligt skulle höjas med 100 miljoner kronor per år 2007 och 2008. I syfte att klara effekterna av att marknadspriset på olja blivit högre – något som gjort Gotlandstrafiken dyrare – har regeringen i budgetpropositionen för 2009 föreslagit att anslaget för trafikavtal ska öka för både 2008 och 2009. På så sätt visar regeringen sin ambition att inte låta de senaste årens variationer i världsmarknadspriset på olja påverka Rikstrafikens åtaganden i övrigt, till exempel i interregional tågtrafik.

Anf. 92 KENT PERSSON (v):

Fru talman! Tack, statsrådet för svaret på min interpellation!

Bakgrunden till interpellationen om Uven, det vill säga trafiken mellan Uppsala, Västerås, Eskilstuna och Norrköping, är att det avtal som i dag finns mellan Rikstrafiken och de fyra huvudmännen löper ut den 1 juni 2009.

För att förstå problematiken kring det som vi i dag kallar Uven måste man gå tillbaka ända till 2001 då Rikstrafiken kontaktade Mälardalen för att diskutera avtalet om köp av olönsam interregional trafik mellan Västerås och Katrineholm.

Avtalet skrevs om och på initiativ från Rikstrafiken utökades avtalet att innefatta stråket Uppsala, Sala, Västerås, Eskilstuna och Norrköping. Resultatet blev alltså en större arbetsmarknads- och studieregion. Jag hörde tidigare i dag att statsrådet bejakar en sådan utveckling och stöder den.

Rikstrafikens stora ekonomiska problem 2004–2005 innebar att de ville avveckla sitt åtagande från juni 2005.

Tack vare ett stort engagemang från trafikhuvudmännen och med hjälp av Östergötland och Uppsala kommer man att kunna teckna ett nytt avtal som sträcker sig fram till 2009, vilket är det jag pratar om nu. Det innebar att trafikhuvudmännen tillsammans med staten och Rikstrafiken

gick in och täckte det krav, alltså lite drygt 43 miljoner, som SJ hade för att bedriva den här trafiken.

Trafiken är nu än en gång hotad. Motivet denna gång är att Rikstrafiken säger sig inte ha något ansvar för arbets- och studiependling om inte deras uppdrag förändras.

I Rikstrafikens nyligen reviderade utredning om Uven sägs följande: Det finns även en diskussion om huruvida Rikstrafikens ansvar bör utvidgas till att även omfatta långväga frekvent arbets- och skolpendling, vilket inte är fallet i dag.

Det är den springande punkten. Det är Rikstrafiken själv som har tolkat att arbets- och skolpendling inte ska ingå i statens ansvar, även om den är långväga och berör flera län. Det innebär faktiskt att ingen har ansvar för den trafiken, varken Rikstrafiken eller trafikhuvudmännen vars ansvar ligger just i länen.

Frågorna staplas på varandra. Man kan ju fråga sig vilken status denna diskussion har. Är det Rikstrafiken och Näringsdepartementet som diskuterar är det kanske rimligt att bidraget till Uventrafiken finns kvar till dess att riksdagens uppdrag är klarlagt.

Fru talman! Min fråga till statsrådet kvarstår. Är statsrådet beredd att vidta åtgärder som tydliggör och möjliggör Rikstrafikens ansvar för interregional arbets- och studiependling?

Det är det min fråga handlar om, ingenting annat. Den är egentligen inte så svår att svara på. Ja eller nej?

Anf. 93 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Den historieberövning som Kent Persson gör stämmer. Under den tiden arbetade Rikstrafiken själv fram ett antal kriterier. Redan 2005 togs detta beslut. Där är det skillnad mellan Kent Perssons och min åsikt.

Rikstrafikens beslut togs alltså 2005, men man förstod att det behövdes en övergång för regionen. Därför sade man att det skulle vara en övergångstid på tre år. Därefter skulle det upphöra. Det beslutet togs alltså redan 2005. Det är inte något nytt ärende som jag har hanterat eller som beror på mig. Det är ett ärende som har en historia från 2005 och den styrelse som då satt i Rikstrafiken.

Det är viktigt att se att det är en gränsdragning mellan staten och kommunens sektor för kollektivtrafik. Den gränsdragningen är naturligtvis inte lätt. Jag tror att man återkommande ska se över den. Det var en av Rikstrafikens uppgifter när man åtog sig att ta fram ett antal kriterier. Ett av de kriterier man tog fram var att resandet inte ska ha karaktären av daglig pendling till och från arbete eller utbildning.

Det är inte Rikstrafiken som ska gå in och ta ansvar i ett sådant skede även om trafiken går över en länsgräns, utan det ansvaret tillfaller trafikhuvudmännen.

I det sammanhanget tror jag att det är viktigt att Kent Persson ändå tar till sig svaret att man har gjort en utvärdering av hur detta påverkar den regionala trafiken och att detta inte nämnvärt påverkar i negativ riktning. Därför har Rikstrafiken valt att fullfölja det som man redan 2005 beslutade om.

Anf. 94 KENT PERSSON (v):

Fru talman! Jag tackar för det. Men jag är inte så intresserad av vad Rikstrafiken tycker om detta. Det vet jag eftersom jag har läst den utredning som de har gjort om Uven och den reviderade upplagan. Jag vet alltså exakt vad de tycker.

Jag är mer intresserad av vad regeringens inställning till studie- och arbetspendling är och vem som bör ha detta uppdrag. I dag ligger det inte på trafikhuvudmännen att serva en trafik som går över länsgränserna, där det är långväga studie- och arbetspendling.

När man läser vidare föreslår Järnvägsutredningen 2 att Rikstrafiken får ett utökat ansvar för de långväga resorna. Om detta går i hamn och ligger i linje sägs det i utredningen att det också är rimligt att se över riktlinjerna om någon säger att vi ska göra det. Denna någon bör vara regeringen som kommer med direktiv till Rikstrafiken.

Enligt Rikstrafiken finns det förutsättningar för denna trafik att fortsätta. Dessa kriterier skulle uppfyllas om förändringarna sker. Det är det som jag vill diskutera. Vem ska ha ansvaret för det hela? Man kan knappast begära att länstrafikhuvudmännen ska ha detta ansvar. Då lägger vi ju över denna kostnad på kommunerna. Och vi vet redan i dag vilka besvärligheter som kommunerna har.

Min fråga kvarstår: Är statsrådet beredd att se över riktlinjerna när det gäller den interregionala trafiken i fråga om arbetspendling och långväga skolpendling?

Anf. 95 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Frågeställningen från Kent Persson har naturligtvis till syfte att man ska hitta någon ny gränsdragning där Rikstrafiken och staten tar det övergripande ekonomiska ansvaret. Men i dagsläget, utifrån det beslut som fattades 2005 och som nu verkställs, är det trafikhuvudmännens ansvar.

Men inte desto mindre lever vi i dag i en sådan struktur att vi i samband med infrastrukturpropositionen nu ålägger regionerna att tänka mycket tydligt i syfte att möta större arbetsmarknadsregioner. I detta sammanhang kan vi aldrig säga att allt är hugget i sten eftersom det handlar om att skapa förutsättningar för ett, ur mitt perspektiv, starkt decentraliserat samhälle så att man kan bo på ett ställe och arbeta och verka någon annanstans. Då är det just transportstrukturen som är avgörande för att bejaka den typen av resande.

Regeringen har gett Rikstrafiken i uppdrag att se på sin verksamhet när det gäller olika näringars behov av olika resemönster. Vid jul lämnade Rikstrafiken ett underlag till regeringen där man redovisar att man kan skönja att resemönstren har ändrats på ett sådant sätt att den ökade långväga arbetspendlingen kan väcka nya frågor som man vill och kanske har behov av att studera ytterligare. Det underlag som regeringen har efterfrågat har vi alltså nyligen fått in, och det är detta underlag som regeringen nu bereder och arbetar med. Vi får se vad det konkret innehåller och vad det kan resultera i.

Anf. 96 KENT PERSSON (v):

Fru talman! Jag tackar för svaren. Men jag får inte något svar på den direkta frågan.

Men om jag nu ska vara lite välvillig så här en torsdagskväll kan jag i alla fall tolka det som att frågan om arbets- och skolpendlingen, den interregionala pendlingen, inte är huggen i sten. Och om Rikstrafiken får ett förändrat uppdrag är det också möjligt att se över detta. Detta förändrade uppdrag måste komma från regeringen.

Järnvägsutredningen 2 har påvisat möjligheterna för den här aktuella sträckan. Det gäller inte bara arbets- och skolpendlingen, utan trafiken är också en länk för den långväga trafiken mellan Dalabanan och Södra stambanan. Utifrån det bör det också finnas ett intresse från Rikstrafiken, åtminstone enligt utredningen, som motiverar att man går in här och stöttar Uven.

Frågan kvarstår. I dag har länstrafikhuvudmännen inte ansvar för den interregionala arbets- och skolpendlingen. Det har man inte. Det är ingen som har det. Den här frågan måste klargöras. Och det måste vara regeringen som kommer med direktiv till Rikstrafiken när det gäller hur man ser på den typen av trafik.

Alternativet är att den läggs ned eller att man lägger över kostnaderna på kommunerna, och jag tror att Åsa Torstenssons partikollega i Sala, Carola Gunnarsson, skulle vrida sig om hon fick det svaret.

Anf. 97 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Jag ska gå tillbaka till Kent Perssons frågeställning. Det som han är ute efter är alltså en annan ekonomisk fördelning. Men enligt gällande ansvarsfördelning och det beslut som Rikstrafiken har fattat vad gäller den typ av resande som Kent Persson här utgår från när det gäller Uventrafiken är det trafikhuvudmännen som har ekonomiskt ansvar att täcka eventuellt underskott i detta sammanhang. Det är svar på Kent Perssons fråga.

Men inte desto mindre pågår det en utveckling i transportstrukturen genom att vi stärker infrastrukturen just för att stärka större arbetsmarknadsregioner. Det i sig skapar ökad långväga arbetspendling och resande på ett sådant sätt att det i nästa led kan få effekter på annan lagstiftning, andra styrmedel och så vidare. Det är detta underlag som Rikstrafiken lämnade tillbaka till regeringen vid årsskiftet.

Men när det gäller Uven i detta sammanhang är det trafikhuvudmännens ansvar i samband med att Rikstrafiken här frånträder sitt ekonomiska ansvar.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellation 2008/09:170 om rätt till dödshjälp

Anf. 98 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Staffan Danielsson har frågat mig vilken åtgärd jag avser att vidta för att den mycket allvarliga frågan om rätt till dödshjälp under noga specificerade förutsättningar ska utredas.

Situationen i livets slutskede kan se väldigt olika ut. Det finns undersökningar som visar att gemensamt för många är att det inte är döden i

sig som skrämmar människor utan att det är döendet med smärtor och andra svåra symtom som är skrämmande.

När man talar om livets slutskede och döendet är det viktigt att hålla isär olika faser och olika frågeställningar och begrepp. Detta är nödvändigt för att nyansera bilden.

Statens medicinsk-etiska råd, Smer, som är ett rådgivande organ till regeringen, har i en skrivelse som nyligen överlämnats till regeringen tagit upp frågor kring överväganden i livets slutskede. Det kan finnas anledning att i det här sammanhanget närmare redovisa vilka olika frågeställningar som Smer tagit upp i sitt yttrande.

Smer har urskilt ett antal livssituationer i livets slut som medför svåra avgöranden. Några ryms inom gällande regelverk. Hit hör frågan om att avstå från att inleda livsuppehållande behandling, att avbryta livsuppehållande behandling, att erbjuda palliativ behandling och så kallad palliativ sedering.

Palliativ vård sätts in när läkaren i samråd med övrig vårdpersonal och i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet finner att botande behandling inte längre är meningsfull. Den palliativa vården kan bestå av behandling mot smärta, ångest, yrsel, illamående, andnöd och kramper.

Enligt en rapport från Socialstyrelsen år 2006 har den palliativa vården utvecklats och förbättrats under senare år, men det finns fortsatt behov av kompetensutveckling för den personal som arbetar med palliativ vård. I rapporten konstateras också att likvärdig palliativ vård inte kan erbjudas i hela landet.

Målet att kunna erbjuda alla döende en god palliativ vård är således fortfarande långt ifrån uppnått. För att kunna förverkliga målet krävs väl utbildad personal och uppbyggnad av kunskap genom forskning och utvecklingsarbete. Detta är frågor som hör till huvudmännens ansvar.

Palliativ sedering innebär att patientens medvetandegrad sänks med hjälp av läkemedel till en nivå där patienten inte besväras av symtom. Det här är en sista utväg för symtomlindring hos en döende patient. Smer konstaterar att praxis varierar över landet och att det ännu på sina håll råder osäkerhet inom hälso- och sjukvården om vad som egentligen gäller.

Jag har erfårit att det ingår i Socialstyrelsens verksamhetsplan för nästa år att utarbeta en så kallad vägledning till hälso- och sjukvården om den palliativa vården. Denna vägledning är tänkt att ersätta de allmänna råden om livsuppehållande åtgärder i livets slutskede från 1992 och kommer även att innehålla vägledning kring palliativ sedering.

När det gäller frågor kring det som kallas läkarassisterat självmord samt aktiv dödshjälp är min bestämda uppfattning att detta är någonting vi inte ska ge oss in på. Vårdens uppgift är att stå i livets tjänst. Jag tror att det finns betydande risker om man inför element som handlar om någonting annat. Jag är orolig för en sådan utveckling, eftersom det hotar att undergräva förtroendet för sjukvården och skapa tvivel om vad som är sjukvårdens uppgift.

Prot. 2008/09:57
15 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 99 STAFFAN DANIELSSON (c):

Fru talman! Jag har stor respekt för Göran Hägglund som politiker och som statsråd, och jag tackar för ett tydligt och bra svar på min interpellation.

Min gemensamma utgångspunkt med socialministern är en oerhörd respekt för livet, och vi är båda rotade i den kristna värdetraditionen.

Den här frågan är mycket känslig och grannlaga. Det blir ofta starka reaktioner när den diskuteras. Jag var i går på ett bra seminarium ordnat av kristdemokrater här i riksdagen. Temat var: Livshjälp – inte döds-hjälp. Den kunniga panelen landade i att det nog inte fanns något behov alls eller endast ett mycket litet behov av att reda ut dagens gråzoner där läkare tvingas fatta beslut eller när det gäller att i mycket enstaka fall kunna tillmötesgå en svårt lidande människas yttersta vilja att somna in och dö något i förtid. Men vi vet också att det finns andra uppfattningar bland läkare, sjukvårdspolitiker och medborgare.

I en sådan här mycket allvarlig fråga måste man bottna djupt i sig själv. Jag ska ärligt redovisa de fyra skälen till att jag tycker att det här kunde må väl av en utredning.

För det första är det uppenbart, vilket även statsrådet redovisar i sitt svar, att det i dag finns en betydande gråzon mellan olika sjukhus och läkarlag när det gäller hur man tillämpar olika beslut om att avbryta behandlingar och sätta in till exempel smärtlindrande och därmed ofta livs-förkortande insatser. Det är bra att Socialstyrelsen avser att utarbeta en ny vägledning om detta, men jag tycker att frågan är så pass viktig att även dess principiella aspekter bör genomlysas i en parlamentarisk utredning.

För det andra är vi alla självfallet enstämmigt för livet och för livs-hjälp. Det känns en aning provocerande att få det ifrågasatt. Låt oss vara överens om att de situationer där självbestämmande i livets slutskede skulle kunna aktualiseras säkert är mycket få. Men låt oss diskutera just dessa få situationer. Som cancerläkaren Georg Engel uttryckte det i går: ”Nästan inga lider så svårt att de vill ha dödshjälp.”

Det är nästan inga. Men jag tänker på just dessa fall, som bevisligen finns. Det har funnits enstaka exempel genom åren i olika länder. En svårt lidande människa vill då som sin yttersta vilja ha självbestämmande i livets slutskede, vill ha hjälp att få somna in och dö något i förtid. Han eller hon uttrycker uthålligt och enträget detta. Då undrar jag om statens, landstingets och läkarkårens besked verkligen endast ska vara: Det bestämmer inte du. Det bestämmer vi för din räkning. Du inser inte ditt eget bästa. Det gör vi.

Min liberala utgångspunkt är faktiskt att individens uttalade vilja och integritet måste kunna respekteras i dessa lägen, inom ramen för ett strängt och tydligt regelverk.

För det tredje kan de mycket få lidande människor som entydigt vill ha självbestämmande i ett mycket svårt läge men som förvägras detta i Sverige i stället i sin desperation åka utomlands, till exempel till Schweiz. Vad tycker socialministern om detta? Borde det kanske kriminaliseras och förbjudas? Jag tycker inte det, men det skulle kunna vara logiskt utifrån synsättet att den svenska staten ska äga denna fråga och inte alls den enskilde.

För det fjärde kan man drabbas av en mycket svår sjukdom, av mycket svår demens, så att man i praktiken är okontaktbar år efter år. Skulle jag själv som till exempel 95-åring befinna mig i en sådan situation tycker jag att det är en intressant tanke att jag långt innan skulle kunna skriva ett livstestamente där min yttersta vilja framgår, som läkare och anhöriga har vetskap om och kan beakta inom gällande regelverk. Även det här tycker jag är värt att överväga djupare.

Anf. 100 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Det här är en viktig debatt vi för i dag med svåra etiska ställningstaganden, där olika synsätt bryts mot varandra.

I Folkpartiet ser vi olika på saken. Så är säkert fallet också i andra partier. Folkpartiets landsmöte 2007 ställde sig bakom det som hälso- och sjukvårdslagen säger, nämligen att människors självbestämmande ska respekteras också vid livets slut. Däremot stödde man då inte det som brukar benämnas läkarassisterat självmord. I den frågan har därefter ny kunskap kommit fram i samband med Smers arbete som ställer frågan i ny belysning och som måste diskuteras.

Smer inledde våren 2006 ett arbete om patientens möjlighet att bestämma över sin död. Det resulterade hösten 2008 i en skrivelse till regeringen om vissa åtgärder som behöver vidtas.

Bakgrunden till att Smer tog upp frågan var att två totalförklarade män efter många år i respirator inte ville leva längre och ville avsluta sin respiratorbehandling. Socialstyrelsens chefsjurist ansåg att avslutande av behandlingen kunde betraktas som dråp. Den ene mannen reste till Schweiz och avslutade sitt liv där. Den andre mannen dog av skottskada under omständigheter som gjorde att polisen lade ned förundersökningen.

Vid överläggningen med företrädare för Socialstyrelsens etiska råd framkom att det var att se som ett brott mot hälso- och sjukvårdslagen att inte tillmötesgå de båda männens önskan om att få slippa respiratorbehandlingen och få ett skonsamt livsslut. Vi får inte tvångsbehandla patienter utom i psykiatri och då under lagreglerade former.

Smer har besökt Nederländerna där deras etikråd ordnade ett tvådagarsseminarium där alla olika parter och uppfattningar presenterades i fråga om den holländska lagstiftningen.

Smer ordnade därefter ett seminarium där företrädare för olika medicinska specialiteter bland annat redovisade att de i enstaka fall då döden varit ofrånkomlig och döendet varit förenat med svårt lidande skrivit ut läkemedel som patienterna kunnat avsluta sina liv med. Det är dock sällan patienterna använder läkemedlen, men de upplever en trygghet i att ha dem till hands.

Som en röd tråd i Smers skrivelse går patientens rätt till självbestämmande när det gäller att påbörja eller avsluta en behandling. För patienter som inte är beslutskapabla kan livstestamente eller vårddirektiv vara till hjälp för vårdpersonal och anhöriga att komma fram till hur man ska ställa sig till behandling eller inte.

Smer tog också upp behovet av utveckling av och tillgång till palliativ vård samt hur så kallad terminal sedering ska erbjudas och genomföras på ett säkert sätt.

Det är bra att Socialstyrelsen nu har tagit initiativ till att utreda det här vidare. Det är viktigt att det sker på ett säkert sätt, för det är till-

gången till palliativ vård och terminal sedering som gör att vi i Sverige inte behöver den nederländska eutanasilagstiftningen.

Smers majoritet kom fram till att man också med regeringen måste ta upp behovet av utredning av juridiken och konsekvenserna kring läkarassisterat självmord. Socialministern säger nej till det här under motivering att förtroendet för sjukvården skulle minska om en sådan möjlighet blev införd under strikt reglerade former.

Anf. 101 EVA JOHANSSON (kd):

Fru talman! Även jag vill tacka socialministern för ett mycket innehållsrikt och välformulerat svar. Vi är alla väldigt ödmjuka inför den här mycket svåra frågan som vi nu diskuterar och samtar om i kväll.

Även jag var på gårdagens seminarium med rubriken Livshjälp – inte dödshjälp. Det var ett mycket intressant seminarium där olika professioner var representerade som hospisansvariga och läkare med ansvar för palliativ verksamhet och regeringens egen utredare Anders Milton.

Under seminariet framkom viktig information kring den här svåra och komplicerade frågan. Jag vill lyfta fram några perspektiv.

Som argument för eutanasi hänvisas oftast till att det är något mellan 70 och 80 procent av alla vuxna människor som är positiva till eutanasi. Om man nagelfar frågeställningarna som formuleras i de allmänna enkäterna som hänvisar till de här procentsatserna ser man att de ofta är väldigt vinklade.

Fokus ligger på smärta och en obotlig sjukdom. Dessutom ställs frågorna oftast till fullt friska vuxna människor. En annan typ av formulering av frågan till en annan grupp av människor skulle förmodligen ge ett helt annat resultat i de här enkäterna.

Som argument mot eutanasi framförs ofta argumentet att vi då befinner oss på ett slags sluttande plan. Vi får en process som innebär en devalvering av människovärdet. Att detta inte bara är ett hjärnspeke för en och annan eutanasi motståndare bekräftas av den utveckling som vi faktiskt har sett och kunnat följa i bland annat Holland. Där är läkarassisterad dödshjälp en realitet.

Genom att studera utvecklingen i Holland kan vi konstatera bland annat att ungefär 0,4 procent eller ungefär 600 individer som fått hjälp att avsluta sina liv inte har tillfrågats och godkänt detta. Det handlar om ett antal gamla, dementa, svårt handikappade eller mycket sjuka personer. Läkaren avslutade deras liv utan individens medgivande. För mig är det en mycket kraftig bekräftelse på att diskussionen kring det sluttande planet är ett högst reellt scenario och inte någon obefogad skrämselfpropaganda.

Mitt sista argument handlar om en väl utbyggd och fungerande palliativ vård, där behovet av eutanasi minskas radikalt. Tidigare frågeställare har också berört det.

Läkare med lång erfarenhet från den palliativa vården vittnar enhälligt om att de aldrig någonsin möter frågan om att få hjälp att avsluta livet tidigare. Det handlar då om mycket sjuka människor som bara har några få dagar eller veckor kvar att leva men som gläder sig över varje ny extra dag som de kan få. De erfarna läkarna bekräftar just att en väl fungerande palliativ vård med stark smärtlindring hjälper patienterna att njuta av varje enskild dag som de har kvar.

Jag hörde en företrädare för Ersta uttrycka sig ungefär så här: Livet är en gåva. Livet är okränkbart och behöver inte utredas. Livets okränkbarhet står över den demokratiska processen och behöver inte utredas. Den ska värnas och inte voteras om i kammaren.

Hur ser socialministern på det synsättet?

Anf. 102 FINN BENGTSSON (m):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka socialministern för det tydliga och glädjande beskedet att det inte är statens uppgift att utveckla koncept för att ta livet av sina medborgare, allra minst inom ramen för den solidariskt finansierade hälso- och sjukvården som vi värnar om och som värnar livet. Det korta friska svaret i slutet på det långa utförliga svaret från socialministern rensar den unkna luften som en politikeraktiverad aktiv dödshjälpsdebatt tyvärr alltid skapar.

Regering och riksdag kan knappast lagstifta om liv och död, inte heller om kärlek och hat. Vi kan lagstifta i akt och mening att ge stöd för kärleken och livet och för principer som motverkar hat och död. Knappast börjar denna process genom att regeringen och riksdagen försöker sig på att definiera gränsdragningen för det första för vilka dödshjälpen ska gälla, för det andra för vem som ska bestämma vem som får ta sin medmänniska av daga och för det tredje vad som händer när det går fel och någon oåterkalleligt avlivats med lagstöd och detta visar sig vara ett misstag.

För där hamnar vi slutligen: En skala för människovärdet att ställa i relation till människans värde i förhållande till samhällsvärdet att vara människa.

Att politiker försöker sig på att leka Gud har i alla tider visat sig ge ett förskräckande resultat. Eftersom jag hyser den största respekt för mina kolleger Staffan Danielsson och Barbro Westerholm undviker jag att ge historiska exempel på detta.

Jag skulle dock vilja referera en insändare i Svenska Dagbladet den 14 december förra året, där de två ryggmärghälsförklarade medborgarna Claes Hultling och Martin Engqvist bland annat skriver: Argumenten för dödshjälp vore logiska om de handlar om att erbjuda alla tillräkneliga människor över 18 år hjälp att dö om de vill. Man skulle kunna tänka sig något receptfritt på apoteket eller speciella drop in-kliniker när man inte står ut längre och vill få hjälp att ta livet av sig. Inget slafsande med hagelgevär eller rakblad utan rent, snyggt och prydligt. Betalning sker i förskott. Naturligtvis gäller högkostnadsskyddet.

Men det är just problemet att det inte är på det här som de som förespråkar dödshjälp riktar in sig. Det är inte i det resonemanget som man om man ska utreda detta hamnar, utan det är att definiera svårt lidande sjuka människor.

Fru talman! Låt mig då säga: Vad innebär livets slut? Om man får en diagnos – som Barbro Westerholm och jag väl känner till – är det då en diagnos som är oåterkallelig för livet om en månad, om tre månader, om tio månader, om tio år? När ska den aktiva processen inledas?

Den andra frågan är: När blir en människas liv outhärdligt? Man förespråkar tyvärr ofta att det outhärdliga är något som upplevs av omgivningen speglat i att någon säger detta själv. Man tar inte hänsyn till att

den som presenteras för en mycket svår problematik är i ett underläge och mycket lätt kan konstatera ”jag vill ta livet av mig”.

Vi har själva säkert flera gånger sagt: Det var lika bra att jag hade dött. Men kanske redan en dag efter, för att inte säga timmen efter, för att inte säga fem minuter senare hör vi fågelsång och musik, ser solen gå upp och slutar tänka på den trista processen.

När i denna process ska man komma in med detta livstestamente? Interpellanten lyfte fram att det gärna skulle ske långt tidigare i livet för att gälla när man blir, enligt interpellantens exempel, 95 år.

Fru talman! Det är många svåra frågor. Jag tror att det här tyvärr handlar om, om jag uttrycker mig lite rakt på, en pseudoliberal tolkning av någonting som inte är politikerns ansvar att ta ställning till, nämligen livet och döden.

Anf. 103 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag tycker att det är bra att vi för den här diskussionen. Därför tackar jag Staffan Danielsson för att han har väckt den här i kammaren och att vi får möjlighet att samtala omkring den.

Jag tänkte börja med att resonera kring de fyra argument som Staffan Danielsson framförde.

Det första argumentet handlar om att det uppenbarligen finns en gråzon, alltså att det kan skilja sig mellan sjukhus och mellan olika läkarlag. Slutsatsen av dessa skillnader skulle då bli att man tillåter olika typer av åtgärder för att få livet att upphöra.

Jag tycker att det finns andra möjliga lösningar, till exempel att hitta enhetliga regler, och jag har nämnt i mitt svar att Socialstyrelsen kommer att titta närmare på frågan. Det finns alltså andra sätt än att landa på dödshjälp i någon form när det gäller skillnader mellan sjukhus.

Det andra argumentet som Staffan Danielsson framförde var att det handlar om få situationer men i just dessa sammanhang och när enskilda personer har starka önskemål, varför då inte respektera individens vilja? Diskuterar man detta argument är det klart att det finns många människor som under sitt liv vid något tillfälle har en önskan om att sluta sitt liv. Men vi arbetar ändå väldigt aktivt för att människor inte ska ta livet av sig. Jag vet att också Centerpartiet driver på för att vi ska satsa resurser på förebyggande arbete, satsa inom skolan och inom sjukvården för att personalen ska vara välutbildad för att kunna förebygga självmord.

Man kan ju fråga sig om man landar på linjen, och det tangerar möjligen det resonemang som Finn Bengtsson var inne på, att vi respekterar individens beslut i det här sammanhanget, varför ska man då bara göra det när människor är allvarligt sjuka, kanske omtöcknade av läkemedel, kanske fyllda av ångest i livets slutskede? Varför ska man då inte säga att det är okej att människor som är friska och sunda också kan få ta livet av sig? Där har vi dock den gemensamma uppfattningen att vi ska verka för att förebygga självmord så långt vi någonsin mäktar med.

Det tredje argumentet handlade om att en del personer reser utomlands för att avsluta sitt liv. Vill jag kriminalisera detta? Självfallet inte, men frågan är om vi ska importera något, som åtminstone jag anser vara väldigt olyckligt, i vår lagstiftning. Den parallell jag nu drar menar jag ingenting mer med än att visa på att det inte är det sätt på vilket vi arbe-

tar: Andra länder har en mer liberal narkotikalagstiftning. Svenskar kan åka utomlands för att köpa narkotika, men detta innebär naturligtvis inte att vi förbjuder svenskar att resa utomlands. Vi ansvarar för lagstiftningen i vårt eget land.

Det fjärde argumentet som Staffan Danielsson anförde var möjligheten till ett livstestamente, och det tycker jag är i stort sett samma argument som tvåan – varför inte respektera den enskilda individens beslut? För mig är slutsatsen att vi behöver förstärka och förbättra, satsa på utbildning, information och forskning när det gäller palliativ vård för att undanröja det som gör att människor önskar att livet var över, i stället för att se till att livet blir över för deras del.

Anf. 104 STAFFAN DANIELSSON (c):

Fru talman! Göran Hägglund tog verkligen tag i mina argument. Gråzonen är, menar jag, att läkarna tvingas till beslut som ligger i utkanten, och det är ett ansvar för samhället att reglera så att medborgarna, läkarna och vi vet vad som gäller.

Jag tycker vidare att Göran Hägglund tog i lite när han drog debatten till att varför inte hjälpa alla till självmord. Det jag diskuterar är svårt lidande människor som själva aktivt vill. Det är det jag diskuterar – inget annat.

Jag välkomnar också att Göran Hägglund säger att den som vill resa utomlands har den möjligheten och att det inte ska kriminaliseras.

Vi är alla överens om livets välsignelse och värde och om samhällets och vår allas grundläggande inställning till livet och dess okränkbarhet. Men det går, tycker jag, att kombinera denna grundinställning med en ödmjukhet och en respekt för de svåra lidanden som vi diskuterar och för en människas yttersta vilja.

Jag tar starkt illa vid mig när det kan antydast att en vilja från mig och andra att överväga och diskutera ett självbestämmande för en lidande människa i livets slutskede eller med svåra plågor och där sjukvården tömt sina resurser skulle vittna om bristande känsla och respekt för människors integritet och värde. Jag säger inte att det möjligen skulle kunna vara tvärtom, men jag vill uppmana, inte främst Göran Hägglund för det blev också annan debatt, till respekt för oss som vill diskutera denna problematik och som vill utreda den djupare. Jag kände inte riktigt den respekten från Finn Bengtsson.

Det har rasat en annan intensiv debatt tidigare – om rätten till abort i livets verkliga inledningskede. Även detta är en mycket svår avvägningsfråga, där jag efter bekymmer står bakom slutsatsen att abort i noga reglerade former ändå bör vara laglig och möjlig.

Men om människan alltså i noga kontrollerade former kan avbryta ett liv långt innan det skulle ha fötts, finns det då möjligen inte en rimlighet i att efter ett långt liv kunna få sluta något i förtid om man drabbas av svåra plågor och själv starkt så önskar? Jag är mycket medveten om logiken i att motsätta sig både att livet kan avbrytas i ett inledningskede och att det kan avbrytas i ett slutskede. Men dessa frågor är så oerhört svåra att även den omvända logiken finns: att verkligheten gör att båda dessa möjligheter kanske kan accepteras under strängt reglerade former.

Jag vill också starkt understryka att det jag lyfter fram och argumenterar för är en djupgående utredning som analyserar och överväger denna

problematik. Skulle en öppning enligt mitt resonemang behöva ske måste självfallet detta omgärdas av stränga och precisa regelverk, och vi är självfallet fullständigt överens om att denna mycket noga reglerade ventil i så fall aldrig får bli någonting mer än just detta.

Jag vill visa på något exempel av dem jag lyfte fram i min motion i den här frågan från hösten 2007.

I ett Svenska Dagbladet-reportage av Gunilla von Hall berättas om fransmannen Vincent Humbert. Han totalförlamas och blir blind och stum efter en bilolycka. Han kan bara kommunicera med omvärlden via handtryckningar. Han är totalförlamad utan syn, hörsel och smak. Hans entydiga vilja är att få dö. Den franska staten förvägrar honom detta.

I Svenska Dagbladets prisbelönta reportage av Fredrik Karén finns berättelsen om Mats Persson som dog just i Schweiz. Han såg entydigt döden som en befrielse från sin mycket svåra sjukdom – från smärtan, från plågan, från att inte kunna göra sig förstådd eller kunna äta eller dricka själv. Han pratar stötvis, muskulaturen i tungan är delvis förtvinad av sjukdomen, och han får allt svårare att andas. Begick Mats Persson ett brott när han reste till Schweiz? Nej – och det välkomnar jag. Men svek staten honom i någon form när han såg sig tvingad att resa dit?

Anf. 105 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Det gäller detta om läkarassisterat självmord skulle sänka förtroendet för hälso- och sjukvården. Det kommer en studie i Scandinavian Journal of Public Health ganska snart som visar att 83 procent av ett slumpurval av befolkningen anser att förtroendet för sjukvården skulle vara oförändrat eller öka om läkarassisterat suicid skulle bli möjligt.

Jag vill i det här sammanhanget påminna om att en fjärdedel av de självmord som begås i Sverige i dag begås av personer som är 65 år eller äldre. Det är drastiska självmord. Här måste vi undersöka vad som har legat bakom. Kunde självmorden ha förhindrats, eller hade dessa äldre kunnat få ett skonsammare livsslut?

När det gäller livstestamenten har två statliga utredningar enhälligt föreslagit att vi ska lagstifta om sådana, och nu ligger frågan hos Justitiedepartementet sedan 2004. Under tiden breder användningen av hemmagjorda livstestamenten ut sig. Det finns i Sundsvall och Kristianstad, bland annat på initiativ av de lokala pensionärsorganisationerna. Alzheimer Europe har utarbetat ett som används i Finland och som man vid Ersta-Sköndal håller på att utveckla för svenska förhållanden.

Interpellationsdebatter är för korta för så här allvarliga ämnen. Jag vill avsluta med att citera den engelska 1700-talsläkaren och medicinetikern John Gregory som 1772 påpekade att det är läkarens plikt att vara mänsklig samt att ”det i lika hög grad är läkarens plikt att lindra smärta, att göra dödens väg lätt, när den är oundviklig som att bota sjukdomar”.

Detta tycker jag är viktigt att komma ihåg när vi diskuterar livets slut.

Anf. 106 EVA JOHNSON (kd):

Fru talman! Jag fortsätter att samtala om och fokusera lite på just läkarens roll.

Läkarens roll har alltid kännetecknats av de tre orden bota, lindra, trösta. Vi vet att läkarkåren är delad i den här frågan, alla är inte överens.

Det bekräftar bara komplexiteten i frågan. Det är ändå en övervägande majoritet av läkarkåren som inte kan tänka sig läkarassisterad aktiv dödshjälp. Men om vi tänker oss ett scenario där de här tre ledorden skulle kompletteras med assisterad dödshjälp inser vi att uppdraget som läkarna får egentligen blir fullständigt omöjligt.

Man kan också fundera över vilka läkare som ska tvingas genomföra den här handlingen, framför allt också vad som kommer att hända med dem. Det är inte alltför spekulativt att förmoda att det inte kommer att vara de äldsta professorerna och specialisterna som kommer att utföra den här handlingen utan förmodligen ganska unga underläkare, kanske småbarnsföräldrar.

Det finns också forskning som tydligt gör gällande att människor som dödar andra människor förändras i psyket. Är det rimligt att låta de här unga läkarna, som kanske är småbarnsföräldrar, utföra den här handlingen? Det kan man fundera kring.

De allra flesta läkare anser också att den här handlingen är helt oförenlig med deras uppdrag. Det går inte att både bota och döda. Läkarna skulle därför inte vara den grupp som är lämplig att utföra detta, menar många läkare. En helt annan yrkesgrupp skulle i så fall behövas, om nu detta genomförs, vilket vi absolut får hoppas inte sker.

Min sista fråga till socialministern är därför: Delar du uppfattningen att de nuvarande uppdragen som läkarkåren har inte är förenliga med ett eventuellt tilläggsuppdrag som skulle handla om att avsluta livet?

Anf. 107 FINN BENGTSSON (m):

Fru talman! Jag vill börja med att åter, som jag gjorde i mitt förra inlägg, säga att jag har den största respekt för Staffan Danielsson som politiker, även för hur han hanterar politiken i stort, men jag saknar respekt för de argument som dödshjälpsförespråkarna för fram. Det måste jag också vara tydlig med.

När man, som jag nämnde i mitt förra inlägg, pekar ut enskilda ömmande exempel som ett motiv för dödshjälp och ställer en barbarisk stat som vill förhindra deras sätt att korta sitt lidande mot dem är man ändå i grunden ute efter att definiera en slags rangordning för livets och dödens förutsättningar mellan människor. Det är det jag så starkt vänder mig mot.

När jag tar ordet pseudoliberal tolkning i min mun menar jag att det finns ett otäckt elitistiskt förhållningssätt i detta resonemang. De här ömmande fallen, där man kanske utom allt tvivel kan visa att just de mycket få fallen har tagit ställning på rätt sätt, för med sig att de som befinner sig i den gråzon, som kanske är mångdubbelt för att inte säga tiopotensfaldigt mycket större, som tvekar och vacklar puffas ut på detta sluttande plan, som har varit uppe i debatten, i och med att de i sin svaga ställning inte kan försvara sin position. Det är det som är faran med att gå in och tala om svårt sjuka enskilda människor i stället för att titta på problemet i sin helhet.

Avslutningsvis ska jag kommentera en av Staffan Danielssons fyra punkter, nämligen att olika sätt att bedriva passiv dödshjälp inom sjukvården skulle vara ett motiv för att utreda det här. Det är tyvärr fel, för den typ av passiv dödshjälp som vi har i dag bygger på att läkare och

sjukvård inte är lika. En del är mer kompetenta att hantera vissa sjukdomar. Då kan gränsen för passiv dödshjälp vara en helt annan än den är för en annan läkare som inte hanterar detta. Det här har sjukvården i alla tider kunnat hantera på ett mycket ansvarsfullt sätt, och kritik har inte riktats mot det. Om man däremot ska utreda det här och skapa strikta riktlinjer hamnar vi i ett moras.

Anf. 108 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Det finns, tycker jag, en rad starka argument för att bibehålla den ordning som vi har i dag. Jag kan hålla med om att det finns ett visst mått av gråzon, och kanske ett visst mått av gråzon måste finnas i den här typen av svåra frågor.

Några av de argument som för mig är väldigt viktiga – jag tror att Finn Bengtsson tangerade ett av dem i sitt första inlägg – är när det handlar om att det alltid finns utrymme för att människor gör fel. Man begår ett misstag vid diagnosen. Är det så att det leder till att en människa tar sitt liv är det naturligtvis irreversibelt, någonting som inte går att ordna i efterhand.

Vi har frågan om ett sluttande plan, som är ett argument som jag ofta värjer mig mot. Man måste naturligtvis pröva varje fråga för sig. Det är väldigt svårt att se framför sig att man försöker göra två saker samtidigt, alltså att samhället entydigt försöker motverka självmord med den ena handen och med den andra underlättar genomförandet. Jag tror kort sagt att det här leder till att människovärdet devalveras.

Jag tror också att det här är någonting som skulle skapa stora bekymmer inom sjukvården för sjukvårdspersonalen. Det är någon som ska utföra den här handlingen. Det är samma människor som i egenskap av läkare har erkänt sig till en läkaretik som har klargjort vad som är uppgiften, att bota, lindra och trösta. Det här är någonting helt annat.

För min del landar inte, som jag har sagt tidigare, slutsatsen av att människor som är svårt sjuka hamnar i en önskan att förkorta sina liv på att livet ska förkortas, utan snarare på att flera bättre åtgärder ska vidtas för att människor ska vilja leva även i en situation där de vet att det är kort tid kvar. Det finns väldigt mycket mer att utveckla när det gäller behandling mot smärta och när det gäller den personliga närvaron i livets slutskede som har väldigt stor betydelse för att lindra den ångest som människor av naturliga skäl ofta känner.

Eva Johnsson ställde en fråga som handlar om just förenligheten mellan å ena sidan de uppgifter som personal inom hälso- och sjukvården har i dag och å andra sidan en ny uppgift, om detta blir verklighet. Nej, jag tycker inte att det är förenligt. Jag tror att det skulle leda till bekymmer för personal inom hälso- och sjukvården och även naturligtvis skapa en osäkerhet omkring sjukvårdens roll. Jag tycker att den uppgiften ska vara entydig, att hälso- och sjukvården alltid står i livets tjänst för att hjälpa människor. Men vi behöver bli bättre på just de delar som jag nämnde alldeles nyss.

Anf. 109 STAFFAN DANIELSSON (c):

Fru talman! Jag tackar för en viktig debatt i en viktig fråga. Jag lyssnar och försöker lära. Jag är lekman, Finn är doktor.

Läkarna vidtar i dag olika åtgärder som leder till döden. Man avbryter insatser. Man sätter inte in insatser. Man sätter in narkos. Finn Bengtsson säger att det är lite olika praxis och olika gränsdragningar mellan olika läkare och sjukhus. Låt läkarkåren fortsätta att bestämma!

Jag vill nog som medborgare ha samhällsregler i botten som reglerar gränsdragningen mellan den mycket svåra verkligheten, med den oerhörda teknik som vi har i dag i läkarevetenskapen, och det som jag tar upp, nämligen när kroppen lider svårt men kan hänga i lite till. Men när man tar bort alla insatser och den enskilde uttrycker en vilja, med sin mänskliga integritet och sitt värde uthålligt säger sig vilja sluta – och det finns sådana fall – säger Finn Bengtsson och andra: Det tror inte jag att du vill. Jag bestämmer att du inte får det. Det är i de fallen jag menar att du trots allt har en knäckpunkt. Samhället bestämmer och vet bättre än den enskilde i dessa lägen, och det handlar självfallet inte om människor som är deppiga.

Frågans aspekter har kommit fram väl. Göran Hägglund har talat väl, och jag har talat så gott jag har kunnat. Diskussionen fortsätter. Smer är kunnigt och har tagit upp frågan. Debatten får fortsätta, och jag har stort förtroende för socialministern.

Anf. 110 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Staffan Danielsson ursäktade sig med att han är lekman, liksom jag. Men i den här frågan, som i så många andra, tycker jag att man kan säga att den är för viktig för att överlåta den till enbart experter. Det här är en fråga som ska diskuteras av många. Det här är verkligen inte vilken fråga som helst utan det här är en fråga som vi alla förr eller senare ställs inför att diskutera för vår egen del, för nära anhöriga och så vidare. Jag tror att det är positivt om man har diskuterat och tänkt igenom frågorna. De är ingalunda lätta. Jag tror, liksom Staffan Danielsson, att diskussionen kommer att fortsätta och att vi kommer att få skäl att komma tillbaka till den lite senare.

Jag lovar att jag ska följa debatten med stort intresse även fortsättningsvis. Det jag kan lova mer aktivt är att arbeta för att med olika medel förbättra den palliativa vården så att så få människor som möjligt ska känna en längtan efter att avsluta sitt liv.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på interpellation 2008/09:181 om Könstillhörighetsutredningen

Anf. 111 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! LiseLotte Olsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att situationen för transsexuella ska förbättras.

Könstillhörighetsutredningen överlämnade betänkandet *Ändrad könstillhörighet – förslag till ny lag* i mars 2007.

Som jag i november svarade LiseLotte Olsson har den sedvanliga beredningsprocessen inom Regeringskansliet påbörjats. Betänkandet har remissbehandlats, och remisstiden gick ut i november 2007.

Utredningen föreslår att 1972 års könstillhörighetslag ska upphävas och ersättas med en ny lag om ändrad könstillhörighet.

Utredningen föreslår bland annat att den som ansöker om ändrad könstillhörighet ska ha fyllt 18 år. Nuvarande åldersgräns ska alltså kvarstå oförändrad.

Kravet på att den som ansöker om ändrad könstillhörighet ska vara steriliserad eller på annat sätt sakna fortplantningsförmåga föreslås tas bort från lagstiftningen, men ett villkor för ändring av könstillhörigheten föreslås vara att sökanden får sina könskörtlar avlägsnade. Utredningen föreslår att det inte ska finnas något förbud mot att den som vill få könstillhörigheten ändrad har sparat könsceller i nedfryst skick.

Utredningen föreslår även att kravet att en sökande ska vara ogift för att kunna beviljas ändrad könstillhörighet i princip tas bort. Ett äktenskap ska omvandlas till ett registrerat partnerskap och ett registrerat partnerskap ska omvandlas till ett äktenskap om en make/registrerad partner får sin könstillhörighet ändrad.

Förslagen i betänkandet inbegriper således en rad komplexa frågeställningar där konsekvenser av olika slag behöver belysas. Jag kan i dagsläget inte ange någon närmare tidsplan för det fortsatta arbetet.

Det är ett relativt litet antal personer som berörs av lagstiftningen om ändring av könstillhörighet. Den rör emellertid en fråga som är av mycket stor vikt för de berörda och som på ett genomgripande sätt kan få stor betydelse för personens livskvalitet.

Anf. 112 LISELOTTE OLSSON (v):

Fru talman! Jag vill förstås börja med att tacka för svaret, trots att det inte gjorde mig vare sig klokare eller så mycket mer hoppfull i den här frågan.

Jag tänkte börja med att berätta lite grann om bakgrunden till varför jag driver frågan och varför jag tycker att den är så viktig.

I slutet av november, för ungefär två månader sedan, var det den internationella dagen för dem som har fallit offer för transfobiskt våld. Det är faktiskt många även här i Sverige. Ungefär samtidigt var jag på ett seminarium som Folkhälsoinstitutet anordnade. Det handlade om transpersoners psykosociala situation och psykiska hälsa. Man har tagit fram rapporten *Vem får man vara i vårt samhälle?* I den rapporten har man kommit fram till att många transpersoner upplever ett nedsatt psykiskt välbefinnande och att de har en social oro. Så många som drygt var femte har försökt att ta sitt liv. Nästan hälften har upplevt kränkande behandling eller bemötande under den tid undersökningen gjordes. Det i sin tur gör att människor riskerar att isolera sig, i princip dra sig undan kontakter med andra och leva ett fattigt liv.

Det vi vet från forskningen är att det finns ett samband mellan diskriminering och nedsatt hälsa. Det är något som jag tycker att en socialminister borde vara speciellt angelägen att göra något åt.

För transsexuella personer kan själva könsbytesprocessen vara påfrestande. Före könsbytesprocessen kan många transsexuella uppleva oro, ångest och depression. Även självmord förekommer. Efter att de har gjort operationen minskar problemen markant. Jag tycker att det är konstigt att socialministern inte tar det här på allvar. Socialministern hänvisade till ett svar på min tidigare fråga. Det svaret och svaret på dagens

interpellation visar, tyvärr, att ministern behandlar situationen för transsexuella med stor nonchalans.

I dagens svar räknar Göran Hägglund upp de förslag som Könstillhörighetsutredningen lade fram. Det kan i och för sig vara intressant. Men jag vill veta om och när regeringen och socialministern tänker göra någonting. Utredningen och förslagen finns. Sedan kan man diskutera dem i ett annat sammanhang.

Den nu gällande lagen har varit i princip oförändrad sedan den kom 1972. Det är alltså 37 år sedan. Väldigt mycket har hänt på området sedan dess. Vi har en föråldrad lag som gör att den gruppen människor mår sämre än de skulle behöva, och jag tycker att vi har ett ansvar som lagstiftare att åstadkomma lagar som både följer med tiden och ger människor möjlighet att leva ett bättre liv.

Könstillhörighetsutredningen, som tillsattes av förra regeringen, var klar i mars 2007, och utredningen har varit ute på remiss. Svaren kom in i november. Jag har fått till svar att den sedvanliga beredningsprocessen är påbörjad. Vad innebär det egentligen? Innebär det att utredningen har gömts eller glömts i någon byrålåda? Vi fick en propositionslista häromdagen, och där fanns det ingenting med om denna fråga.

Tyvärr misstänker jag att regeringens hantering av Könstillhörighetsutredningen är ett led i Kristdemokraternas vanliga strategi, nämligen att bromsa och motarbeta alla lagändringar som syftar till att förbättra situationen för HBT-personer. Jag menar att det är viktigt att regeringen tar frågan om transfobin, som jag började att prata om, på allvar. Ett sätt att göra det och öka transpersoners livskvalitet kan vara att sätta fart. Kom med ett förslag som förbättrar situationen för dessa människor. Ge oss en modernare lagstiftning.

Anf. 113 FINN BENGTSSON (m):

Fru talman! Jag vill tacka både interpellanten och sedan socialministern för svaret. Svaret är just så uttömmande och balanserat som jag själv uppfattar situationen.

Det LiseLotte Olsson sade sist tycker jag närmast var en oförskämhet. Hon stigmatiserar ett parti som vore det ett parti som inte står bakom diskrimineringslagar genom att bromsa en utveckling som kanske är något mer komplicerad.

Fru talman! Låt mig därför förklara min position i detta. I interpellationen tas två problem upp som blandas ihop. Det ena är transsexualismen som sådant, som egentligen säkert inte är ett problem. Jag kan säga att jag delar LiseLotte Olssons bedömning att det i framtiden inte kommer att vara ett problem som det är i dag. Jag hoppas i alla fall att vi landar där. Men att blanda ihop detta med transfobiskt våld blir en helt annan diskussion. Det gör att man kan projicera detta i att driva för egen ideologi en rationell utveckling till det bästa i sank. Jag ska försöka förklara lite vad jag menar.

Låt oss ta en avvikelse, vilken som helst. Jag vill inte peka ut någon grupp, men låt säga att vara låghalt. Är det så att låghalta utsätts för diskriminering? Ja, det gör de. Tycker vi därför att vi inte ska hantera låghalt? Jo, det gör vi medicinskt. Men när det handlar om det transsexuella behovet av vården, som just har belysts av socialministern, som jag är helt övertygad om att LiseLotte Olsson känner till, för att hjälpa den

som har könsidentifikationsproblem att byta kön, är det inte den medicinska kompetensen och expertisen lika enkel som att hjälpa en hel del andra åkommor som är så att säga avvikande.

Därtill måste vi lägga den psykologiska komponenten, nämligen att det här möjligen är en oåterkallelig förändring och att man därför måste ha en tidsfaktor inblandad för att kunna göra en noggrann bedömning. Vi utvecklas förhoppningsvis mot ett alltmer inkluderande samhälle och ser även transsexuella, självklart, som individer som inte vare sig ska undanhållas den rättighet de har att välja kön eller ska utsättas för diskriminering. Där har vi redan, hoppas jag, en diskrimineringslag som kommer att kunna vara ännu mer kraftig på den punkten. Men vi är inte ens i sjukvården alltid säkra på att det inte kommer personer som har dragits med och kanske feltolkat denna bedömning. Bland alla dem som borde få den snabba expeditiva process som interpellanten beskriver är det en risk att det finns personer som har dragits med kanske i en lite ogenomtänkt situation.

Parallellen med dödshjälpsdebatten med anledning av den förra interpellationen är faktiskt slående. Man kan inte alltid fullt ut vara säker på att beslutet är helt övervägt. Därför måste vissa mått och steg vidtas, och de är tyvärr tidsfaktorrelaterade.

Jag tror i grunden att det sunda är den ordning vi har i dag, där det finns en tidsuppfattning, där man bedömer och sedan kommer till slutsatsen att det är ett reellt problem och man tillmötesgår personen. Så måste det vara. Här ska vården verkligen vara lyhörd och tillmötesgå dem som har det behovet, men också hindra att detta sker i oträngt mål för dem som kanske hade andra behov.

Den andra punkten är naturligtvis det som socialministern beskriver, att här finns ett moment framåt. En utredning har problematiserat frågan, och förhoppningsvis kommer det förslag om hur man kan fortsätta utvecklingen framåt.

Sammanfattningsvis tycker jag att både interpellanten och socialministern har rätt. Problemet med interpellanten är att hon gärna vill ha en utveckling i dag som vi kanske ser 2025. Men socialministern har rätt – 2009.

Anf. 114 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! LiseLotte Olsson tycker att jag ska lägga fram ett förslag, och då är min fråga naturligtvis: Vilket förslag tycker hon att jag skulle lägga fram?

I utredningens förslag finns bland annat frågan om kastrering, och det är ju ett oerhört omfattande fysiskt ingrepp, som är oåterkalleligt. Det är vad utredningen föreslår att man ska kräva. Jag kan nämna för LiseLotte Olsson att väldigt många av de organisationer som är närmast berörda avstyrker utredningens förslag i den delen.

När det gäller frågan om sterilisering av personer och det förslag som utredningen lägger fram där säger Socialstyrelsen att barnperspektivet är otillräckligt belyst och att utredningen i den delen inte kan läggas till grund för en proposition.

När det gäller utredningens förslag om åldersgräns har många av de organisationer – här finns en stor flora av organisationer – som är närmast berörda avstyrkt förslaget.

När det gäller hur man ska hantera frågan om civilstånd har de flesta av de berörda organisationerna avstyrkt utredningens förslag.

Jag har som kristdemokrat och som socialminister verkligen inte någon anledning att hantera den här frågan nonchalant eller att inte ta den på allvar. Det är precis för att jag tar den på allvar och inte behandlar den nonchalant som jag tycker att det finns alla skäl att överväga den.

Jag vet inte om jag ska tolka det – LiseLotte Olsson kommer säkert att svara på det i nästa inlägg – som att hon tycker att jag ska lägga fram det förslag som utredningen har presenterat och därmed gå emot de organisationer som organiserar de personer som är de närmast berörda eller om det är andra förslag hon efterlyser.

LiseLotte Olsson ställer frågan: Vad innebär det att frågan bereds? Ja, det innebär vanligtvis, så också i det här fallet, att medarbetare på Socialdepartementet som är kunniga på det här området arbetar med frågan för att se hur man skulle kunna lösa den. Vi träffar och pratar med människor som är berörda av det här. Det finns naturligtvis enstaka röster som säger att utredningens förslag är jättebra, men väldigt många av de människor som är närmast berörda och som skulle kunna bli föremål för det som utredningen föreslår tycker att det är dåligt.

Min fråga blir då: Vilket förslag är det som LiseLotte Olsson efterlyser?

Anf. 115 LISELOTTE OLSSON (v):

Fru talman! Jag håller med er båda som har varit uppe om att det här är en väldigt svår fråga och att det finns mycket att diskutera. Jag och mitt parti tycker inte heller att utredningens förslag är jättebra, så jag säger inte att vi ska ta det och genomföra det fullt ut. Det säger jag inte.

Det jag menar är att det finns en utredning som man ändå kan ha som grund för att jobba vidare med frågan. Det jag då skulle vilja veta, och som min fråga handlar om, är: Vad händer egentligen? Man måste kunna utarbeta ett förslag ändå. Det är klart att jag skulle vilja tala om hur jag vill ha det om jag fick chansen, som jag tydligen har fått här. Mitt parti skulle kunna skriva det nya förslaget, och ni kan rösta med oss. Men så går det ju inte till.

Jag tycker att regeringen ska titta på det här och komma med ett förslag. Man kan ta delar av utredningen som man tycker är bra, och sedan kan man behandla det på vanligt sätt. Det är klart att vi ska göra det absolut bästa. En del saker i den här utredningen skulle tyvärr inte underlätta för den här gruppen människor – det är ministern och jag överens om. De förslagen vill vi inte ha. Men ingenting blir heller bättre av att vi glömmar bort att frågan är viktig att diskutera, att vi stoppar undan den och låtsas att den inte finns.

Att göra jämförelser med låghalta, som Finn Bengtsson gjorde, håller inte riktigt.

Det är många människor som är berörda av det här, och de mår dåligt. Många av dem tvingas tyvärr åka utomlands och göra operationen i USA eller i Thailand. Då handlar det återigen om: Har jag pengar kan jag greja det här någon annanstans, men har jag inte pengar får jag fortsätta att leva och må väldigt dåligt i Sverige. Det tar så väldigt lång tid. Det finns delar i det här som gör att dessa människor mår sämre än de skulle behöva göra.

Jag efterlyser fortfarande ett förslag från regeringen på hur vi ska kunna gå vidare med den här frågan. Vi kunde åtminstone börja en diskussion partierna emellan och tala om hur vi skulle vilja ha det.

Anf. 116 FINN BENGTSSON (m):

Fru talman! Jag vill återkomma till detta att den här viktiga interpellationen har två huvudproblem. Det ena är transfobin och det därtill kopplade våldet och diskrimineringen.

Jag kan börja med att säga att jag tycker att vi kan vara överens om en sak, som vi kanske borde göra nu. När vi har en lagstiftning på plats, en samlad diskrimineringslagstiftning, med två nya diskrimineringsgrunder – ålder och könsidentitet, inte minst det sista – ska vi utnyttja den lagen och försöka vidta mått och steg för att de som har könsidentitetsdiskussioner med sig själva inte ska utsättas för diskriminering. Det är en väldigt viktig punkt.

Där tycker jag att interpellanten blandar ihop det, och socialministern reder ut det på ett ansvarsfullt sätt i svaret. Därför kan alliansregeringen vara stolt över att vi har den åsikten att vår egen medicinska kompetens kan hantera detta. Sakkunskapen har bedömt att det är rimligt att man har tidsaspekter och att man funderar över vad detta egentligen betyder. Är det så att den som har könsidentitetsproblem måste genomgå radikala, icke-justerbara processer i efterhand, eller ska man just ha ett tidsförlopp som man tycker att man behöver inom professionen, som ofta är psykiatri, för att bedöma detta?

Om man har argumentet att vi ska införa det som gäller i andra länder underkänner man ju sakkunskapen på det här området i vårt eget land. Man har fastnat för att man inte vill bromsa någon som verkligen har motiv för och behov av detta, men samtidigt vill man inte riskera att någon i oträngt mål hamnar fel. Det är en patientsäkerhetsfråga vi hanterar då. Om vi där påskyndar verkligheten kan det bli så att vi tar in någonting från utlandet som inte är så genomtänkt, och då försämrar vi patientsäkerheten.

Det är den aspekten jag tycker att man ska balansera mot att vi samtidigt ska agera på alla plan för att transfobiska yttringar inte får förekomma i det här landet – det är nämligen förbjudet.

Anf. 117 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Självklart ska personer som är intersexuella, transsexuella eller transvestiter inte drabbas av diskriminering. Det är självklart, och det gäller självklart också trakasserier och våld i olika former mot människor till följd av deras läggning eller kroppskonstitution.

Det jag brottas med i den här frågan är vad vi kan göra. Det finns en lagstiftning i dag. Människor genomgår operationer i dag, men vad kan vi göra som underlättar och förbättrar? Utan att ta ställning i alla delar – vi behöver analysera detta ytterligare – upplever jag att en del av dessa förslag är oerhört långtgående och bekymmersamma att lägga fram. Jag tror att de skulle leda till något som var sämre för dessa grupper. Det anser ju också många av de organisationer som företräder dessa personer. Sådana förslag vill jag ju inte lägga fram.

Sedan finns det andra delar. När det gäller till exempel detta med åldersgräns håller utredningen fast vid den nuvarande åldersgränsen, som är 18 år. Det finns många organisationer – inte alla men många – som tycker att man inte borde ha någon åldersgräns över huvud taget. Det är svårt också ur en annan synpunkt. När kan man anse att personer är mogna att ta detta beslut, som många gånger är oåterkalleligt och som innebär något dramatiskt?

Hur möter man de problem som unga människor brottas med dagligen? För många finns naturligtvis en längtan efter att uppnå den här åldern, men vi vill ju inte att någon obetänksamt fattar beslut som man sedan ångrar. Detta är ju av den karaktär som det är.

Jag vill återigen understryka att min längtan inte är att fördröja eller att krångla till utan att hitta förslag som faktiskt underlättar och förbättrar. Den dag vi har kommit fram till sådana förslag ska de läggas på riksdagens bord.

En del av de personer som skulle beröras av lagstiftningen säger: Om ni har tänkt lägga fram utredningens förslag är det bättre att vi lever under nuvarande lagstiftning. Vissa vill plocka delar av förslaget, andra vill plocka andra delar och ser utredningen som en à la cartemeny.

Jag kan i dag inte säga någon tidpunkt, men vi tar frågan på stort allvar. Som jag nämnde i mitt inledande svar berör den här frågan relativt få personer, men för dem har den naturligtvis den allra största betydelse.

Anf. 118 LISELOTTE OLSSON (v):

Fru ålderspresident! Det finns många frågor som jag ska bemöta här. Att börja diskutera utredningsförslag skulle dra i väg alldeles för långt. Det finns ju många förslag, exempelvis åldersgränser, krav på sterilisering och på partners samtycke och så vidare, men det skulle dra i väg för långt att nu diskutera dem. Den diskussionen får vi ta när ni kommer med ett förslag.

Som parti tycker vi i Vänsterpartiet att åldergränsen ska tas bort helt och hållet. Är socialministern intresserad av bra synpunkter på utredningen rekommenderar jag RFSL:s remissvar på utredningen. Där finns väldigt många bra åsikter och tankar om detta. RFSL kan ju den här frågan.

Det jag skulle vilja veta är: Hur jobbar ni exakt för att komma fram till förslag? Det verkar som om socialministern ändå vill nå dit. Hur jobbar ni med frågan? Ligger den stilla, eller pågår något arbete hos er för att hitta den här lösningen? Det skulle jag vilja ha svar på.

Det handlar inte om att vi, som Finn Bengtsson säger, ska släppa över detta till andra länder. Fakta är att människor i dag tvingas söka sig till andra länder. De som har råd att söka sig till andra länder gör det och får operationer utförda där. Så är det.

Det har framkommit från både Finn Bengtssons och ministerns håll att det finns något slags risk för att man skulle dras med och göra detta ogenomtänkt, att man inte skulle veta vad man gör och att man ska värna om patienten. Jag tror verkligen inte att det finns någon enda som gör detta ogenomtänkt. Tänk själv vilket stort beslut det är! Visst vill man veta vad man gör och varför. Väldigt många som genomgår könsbytesoperationer har ju under hela sin barndom och ungdomstid känt att de är i

fel kropp. Att då behöva vänta tills man blir 18 år är en påfrestning som är helt ofattbar.

Anf. 119 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru ålderspresident! LiseLotte Olsson tycker att det leder för långt att diskutera förslaget från utredningen. Men det är just det som vi jobbar med när vi överväger hur förslaget ska se ut. Jag kan ju inte lägga fram ett förslag som jag inte tror på. Jag vill lägga fram ett förslag som är genomtänkt och där jag utifrån mina värderingar kan ta ansvar för att den lagstiftningen kommer på plats. Så tror jag att LiseLotte Olsson också skulle resonera om hon var i mina kläder – vilket var ett förstucket skämt med tanke på den fråga som vi diskuterar.

Jag tycker alltså att det är viktigt att man går igenom detta riktigt grundligt. Hur jobbar vi då? Jo, vi har medarbetare som jobbar med den här frågan, samtalar med personer som är berörda, med läkarvetenskapen, naturligtvis, och diskuterar hur man ska kunna hantera olika delar av det.

Det finns, som jag nämnde tidigare, delar av detta som jag, utan att ta definitiv ställning, känner mig ganska främmande för att lägga fram som förslag, medan andra delar kanske skulle kunna läggas fram. Jag tror att man behöver ha en genomtänkt helhet. Som LiseLotte Olsson sade har vi en lagstiftning som finns i dag och som är en helhet. En del är kritiska mot den. Den helhet som utredningen föreslår tillmötesgår verkligen inte alla synpunkter. När vi lägger fram förslag bör det vara en helhet som kan fungera i praktiken och som möter de problem som människor upplever i sin vardag.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på interpellation 2008/09:203 om situationen i skånsk sjukvård

Anf. 120 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru ålderspresident! Morgan Johansson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa likvärdig vård i hela landet och för att situationen i Skåne inte ska få nationella konsekvenser samt hur jag ser på den etiska frågeställning som uppkommer när, enligt uppgift, läkare kan tvingas överväga att låta patienter dö i förtid på grund av resursbrist.

Jag har i tidigare interpellationssvar framhållit att varje landsting inom ramen för det kommunala självstyret har rätt att besluta om hur landstinget vill organisera vården och hur det ska sköta sin ekonomi. Och jag är övertygad om att Morgan Johansson är väl medveten om att det är de folkvalda representanterna i landstinget som har fått medborgarnas förtroende att styra landstinget. Regeringen har inte för avsikt att nu börja inskränka det kommunala självstyret genom att gå in och detaljreglera hur ett landsting ska organisera sin verksamhet eller att överpröva de folkvalda representanternas beslut.

Statens roll är inte att ta över ansvaret för hur ett landsting organiserar eller finansierar sin verksamhet. Statens roll är däremot att sätta ramarna för verksamheten genom lagstiftning och att utöva tillsyn och följa upp verksamheten. För detta har vi myndigheter som Socialstyrelsen, som har rätt att ingripa om vården inte håller tillräcklig kvalitet eller på annat sätt brister. Jag har fullt förtroende för att våra myndigheter sköter tillsynen på ett tillfredsställande sätt och ingriper om det behövs.

Statens roll är också att stödja och stimulera till utveckling av hälso- och sjukvården. Till exempel genom att stödja arbetet med kvalitetsutveckling, tillgänglighet och öppna jämförelser. Dessutom bidrar staten med medel genom det kommunala utjämningsystemet samt med riktade medel till olika satsningar i landstingen. Huvudansvaret för att finansiera sin verksamhet vilar dock på landstingen som också har de verktyg som de behöver för att sköta sin ekonomi till exempel genom rätten att ta ut skatt.

Det är min övertygelse att öppen, lätt tillgänglig och kvalitetssäkrad information om vårdens organisering, kvalitet och prestationer är en förutsättning både för ett väl fungerande demokratiskt system och för utvecklingen av vården. Regeringen stöder därför på olika sätt sådant utvecklingsarbete till exempel genom den särskilda satsning om 1 miljard kronor per år från och med 2010 som syftar till att stimulera en snabb tillgänglighetsförbättring liksom ett långsiktigt hållbart effektiviserings- och kvalitetsarbete för att åstadkomma bestående förbättringar av tillgängligheten.

En annan viktig uppgift för regeringen är att skapa tydliga lagar och regler som möjliggör för vården att utvecklas, till exempel genom tydlighet om vilka skyldigheter och rättigheter som vårdgivare och patient har gentemot varandra och genom lagstiftning som möjliggör informationsutbyte och uppföljning. Här vill jag särskilt nämna propositionen där alla landsting föreslås införa vårdvalssystem. Därmed ges medborgarna rätt att välja mellan olika vårdgivare i primärvården. I december överlämnade även utredningen om patientens rätt ett delbetänkande som innehåller bland annat ett förslag om att lagreglera vårdgarantin. Avsikten med båda dessa förslag är att stärka patientens ställning i vården och att förbättra tillgängligheten.

En grundregel inom hälso- och sjukvården är att alla som söker vård ska få en medicinsk bedömning av sitt hälsotillstånd. Det är denna medicinska bedömning som sedan ska utgöra grunden för vårdgivarens prioritering och för vilken behandling patienten ska erbjudas. Det är sjukvårdshuvudmännens ansvar att se till att denna regel tillämpas i deras verksamhet.

Det handlar inte om att regeringen, som Morgan Johansson vill få det att framstå som, skulle undandra sig sitt ansvar. Vi har faktiskt en tydlig ansvarsfördelning mellan lokal, regional och statlig nivå och demokratiskt folkvalda företrädare på varje nivå. Det handlar i slutändan om att alla aktörer inom hälso- och sjukvårdssystemet måste ta ansvar för sin del av systemet.

Anf. 121 MORGAN JOHANSSON (s):

Fru ålderspresident! Sveriges offentliga sjukvård håller en internationellt sett mycket hög kvalitet. Varje dag utförs behandlingar och oper-

ationer som vi för bara 10–15 år sedan knappt hade kunna drömma om. Engagerade medarbetare gör allt för att bota och lindra och för att ta hand om oss människor under den tid då vi är som svagast, som skörast, som räddast och som mest ångestladdade – ja, kanske till och med när vi ligger för döden. Det är en sjukvård som vi ska vara stolta över. Vi ska vara tacksamma gentemot alla dem som jobbar i sjukvården och som outtröttligt arbetar för sina patienter.

I måndags var jag på hematologiska avdelningen på Lunds universitetssjukhus och mötte just svensk sjukvård när den är som bäst. Där utför man mycket komplicerade benmärgstransplantationer på människor som drabbats till exempel av leukemi. Jag mötte engagemang. Jag mötte arbetsglädje. Jag mötte en stolthet över att kunna bota människor från en sjukdom som annars med säkerhet skulle ha lett till döden. Jag mötte patienter som var oerhört nöjda med svensk sjukvård.

Men jag mötte också någonting annat. Jag mötte nämligen också en tilltagande frustration och en oro över vad som ändå håller på att hända i svensk sjukvård. Det har redan genomförts stora nedskärningar i sjukvården. Bara i Skåne har ungefär 600 tjänster försvunnit, och vårdköerna har växt med ungefär 50 procent sedan år 2006.

På hematologen fick jag möta ännu en absurd konsekvens. Man hade byggt en avdelning till, åtta platser till. De stod färdiga 2007. Men Sveriges modernaste avdelning för benmärgstransplantation har aldrig tagits i bruk. Lokalerna har stått tomma i ett och ett halvt år. Lamporna är släckta. Maskinerna är stängda. Sängarna är tomma.

Orsaken är att man inte har haft råd att bemanna framför allt med undersköterskor men också med sjuksköterskor. I höstas fick man beskedet: Den här avdelningen kommer sannolikt aldrig att öppnas. Det finns inga pengar. Chefen för hematologen lämnade då sitt jobb i protest. Detta är bara ett exempel.

Jag skulle vilja påstå att en stor oro nu sprider sig för vart sjukvården egentligen är på väg. Det gäller inte bara Skåne, utan det gäller hela landet.

Socialministern och jag har tidigare debatterat detta, senast för nästan ett år sedan. Jag kunde visa upp tidningar där det stod: ”Djup kris på alla Skånes akutsjukhus.” ”Situationen på sjukhuset värre än någonsin tidigare.” Det gällde Lunds universitetssjukhus igen.

Socialministern gjorde ingenting vid det tillfället. Jag vädjade då till ministern om att man skulle gå in med statliga pengar till kommunsektorn, till landstingen och till regionerna för att undvika den här typen av uppsägningar. Ministern gjorde ingenting. Sedan kommer det tillbaka.

Den 7 december kunde man läsa: Sparkrav riskerar förkorta sjukas liv. Då var det återigen cancersjukvården i Lund. Man sade: Om vi ska ta de här sparkraven kommer vi inte längre att kunna gå in med livsuppehållande åtgärder för de svårast sjuka. Man måste överväga att inte kunna göra det.

Man måste alltså överväga att låta patienter dö i förtid för att klara budgetarna. Då är det hårda tider, socialministern!

Det här gäller inte bara i Skåne. Samma typ av nedskärningar i sjukvården sker nu i hela Sverige. För några veckor sedan gällde det Sahlgrenska i Göteborg. I går stod det om Karolinska här i Stockholm: 900

tjänster bort. Personalen bävar inför bantning på Karolinska. 600 har varslats om uppsägning.

När det ser ut så här i svensk sjukvård – alltså växande köer, läkare som tvingas kompromissa med sin läkaretik och jättelika personalnedskärningar – ropar man på ett ledarskap från regeringen. Man ropar på att regeringen på något sätt ska ingripa för att försöka förebygga och undvika att de här nedskärningarna görs. Man ropar på ledarskap. Visa nu det ledarskapet, Göran Hägglund, och berätta för oss att ni tänker gå in med pengar till kommun- och landstingssektorn för att undvika de här nedskärningarna!

Anf. 122 FINN BENGTSSON (m):

Fru ålderspresident! Jag vill börja med att tacka socialministern för svaret som just belyser rollfördelningen mellan staten, regionerna och även kommunerna.

Interpellanten nämner om en högspecialiserad vård som han nyligen har besökt. Låt mig berätta för interpellanten att jag har besökt hematologiska avdelningen på mitt stora sjukhus i Östergötland, universitetssjukhuset i Linköping. Det har jag gjort nästan dagligen i mitt civila liv och kan säga att jag är mycket stolt över den verksamheten, precis som Morgan Johansson är stolt över Skåne. Jag skulle ändå inte be statsrådet skicka pengar till den här verksamheten av det skälet att det väl vore orättvist. Här har man hållit budgeten och skött sin verksamhet. Det har man uppenbarligen inte gjort i Skåne och inte heller vid Karolinska Institutet. Men på en rad andra högspecialiserade vårdenheter runt om i landet har man gjort det.

Är det så att de som inte har budgettäckning automatiskt ska få pengar från staten? Är det vad interpellanten menar?

Nej, jag tror att det finns ett annat problem här som Morgan Johansson lite för lätt undslipper. Det är alldeles riktigt att staten har ett ansvar för den högspecialiserade vården. Men samtidigt är det så att man under den socialdemokratiska regeringstiden inte hade fantasi och inte heller förståelse för att den mindre högspecialiserade vården minsann inte behövde drivas så ineffektivt i offentlig regi som i dag är fallet. Den skulle i mycket större omfattning ha släppts loss till krafter som bedrev den efter eget huvud.

Vi har, fru ålderspresident, haft ett stort behov av att låta den icke-specialiserade vården jobba efter egna betingelser och då öka sin patientrelaterade tid från de pinsamma 20–25 procent som det offentliga i dag presterar till kanske 50–60 procent eller ibland 70 procent och till och med däröver med entreprenörer som utför vården på uppdrag av landstingen. Hade man gjort så hade man kunnat behålla mer resurser till den högspecialiserade vården och kanske också varit beredd att ge mer statsunderstöd till de enheter som går med underskott.

Den här problematiken har Socialdemokraterna egentligen aldrig förstått, alltså att vården har olika nivåer. En del av de här nivåerna är mer lämpade för att inte drivas i offentlig regi, medan andra definitivt är lämpade för att drivas i offentlig regi. Interpellantens exempel var, som jag sagt, just ett sådant.

Tillkortakommanden ekonomiskt i den högspecialiserade vården lider ofta – jag upprepar det – av en ineffektiv vård, av en vård som kunde läg-

Prot. 2008/09:57
15 januari

Svar på
interpellationer

gas ut på entreprenad och skötas av andra och då med en mycket större effektivitet per skattekrona.

Därför välkomnar jag, precis som socialministern nämner i sitt svar, de reformer som nu har trätt i kraft i och med valfrihetssystem som gäller från och med den 1 januari i år och en stärkt vårdgaranti som kommer senare, något som den socialdemokratiska regeringen under sin tid under galgen tvingades inse att man måste inrätta men som så länge Socialdemokraterna hade regeringsmakten aldrig fungerade på grund av en oförståelse för att detta med dålig tillgänglighet blir ett problem för den, som interpellanten nämnde, mycket höga kvaliteten i svensk sjukvård. Finns det ingen tillgänglighet spelar det ingen roll hur bra kvaliteten än är. Man når inte fram.

Även den skärpta vårdgaranti som alliansregeringen nu kommer med är att vidta mått och steg för att komma till rätta med problemet.

Slutligen skulle jag vilja nämna en annan reform som socialministern inte nämnde i sitt svar men som han kanske kommer till, nämligen sjukvårdsmiljarden – att man också ställer kravet på landstingen att de som faktiskt presterar vård och satsar på att få människor friska har rätt till en större del av den statliga kakan.

Jag kan fantisera utifrån det som beskrivs även om jag inte kan substansiera det i de siffror som nämns här. Om man undanhåller människor från vård så att man till och med prioriterar att lämna dem att dö lär man inte få del av den statliga miljarden. Det innebär, precis som socialministern säger i sitt svar, att ansvaret ska fördelas mellan de olika enheterna och att man när det gäller det regionala ansvaret också bör satsa offensivt på att göra människor friska. Då kan man räkna med mer statligt stöd än annars.

Anf. 123 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru ålderspresident! Jag tror att grunden till den här interpellationen är en artikel i den stora skånska tidningen som de som jag har pratat med på sjukhuset i Lund har varit väldigt bekymrade över. De hävdar bestämt att stora delar av artikeln baseras på felaktig information. De som jag har pratat med har uttalat bekymmer över att man har oroat en grupp av patienter. Det finns inget godkännande av någon sparplan som skulle innebära att vissa patienter inte kan behandlas.

I Skåne har regionbidraget till hälso- och sjukvården höjts med 15 procent för perioden 2007–2009 jämfört med 2006, vilket innebär en förstärkning. Just cancerområdet är ett prioriterat område för Region Skåne. I dagarna har verksamhetsföreträdare för de onkologiska klinikererna i Malmö och Lund enats om ett gemensamt förslag till ökad samordning av sina verksamheter. Samtidigt sker det en konsolidering på flera områden när det gäller just cancer. Bland annat kommer mammografin att byggas ut i Skåne 2009, så att regionen kan erbjuda undersökningar till alla kvinnor i åldrarna 40–74 år. Behandlingen av bröstcancer kommer också att stärkas, då resurserna samlas i fyra regionala centrum som vart och ett kommer att ha ett tillräckligt underlag för att uppfylla normerna.

När Morgan Johansson efterlyser ledarskap är det i praktiken pengar han talar om. Nu vill man se ledarskap, och så säger man att det är pengar. Jag förnekar naturligtvis inte att man i Skåne säkert vill ha mer

pengar från staten. Det ligger i sakens natur, höll jag på att säga. Det är naturligtvis också så att en ansvarig regering följer utvecklingen hela tiden, och jag tror att det är klokt att titta på utvecklingen. Vi vet inte hur länge lågkonjunkturen kommer att hålla i sig. Vi vet inte djupet av de ekonomiska bekymmer som vi har importerat genom händelser i omvärlden och som också slår hårt mot Sverige. Men jag tror att det är viktigt att vi i förråden har möjligheter att göra insatser av olika slag beroende på hur lång tid det dramatiska fallet kommer att hålla i sig. Regeringen följer utvecklingen mycket väl när det gäller just ekonomin för Sveriges kommuner och landsting.

Det är intressant att man som socialminister förflyttas till olika landstingsfullmäktigesalar utan att behöva förflytta sig fysiskt. Man kan diskutera sjukvården i Skåne den ena gången, i Stockholm en annan gång och möjligen i Östergötland en tredje gång. Det är naturligtvis miljömässigt bra. Men jag tror att det är viktigt att påtala att den riktiga debatten, den viktigaste debatten, förs på den nivå där besluten fattas. Och i det här fallet är det en fråga för Region Skåne.

Staten har ett ansvar. I den budget som vi presenterade för några månader sedan får kommunsektorn, alltså Sveriges kommuner och landsting, sammantaget ungefär 24 miljarder kronor för de kommande tre åren utöver tidigare. Vad den ekonomiska nedgången får för effekter i form av minskade skatteintäkter för landstingen och kommunerna är oerhört svårt att sia om i dag. Det beror på djupet, på hur snabbt vi tillsammans med andra länder kan återhämta oss, hur väl vi i Sverige kan värja oss mot effekterna och vilka åtgärder vi kan vidta.

Det är självklart viktigt att vi hela tiden har välfärdssektorn, vård och omsorg, i centrum, för det tillhör det som är det allra viktigaste.

Anf. 124 MORGAN JOHANSSON (s):

Fru ålderspresident! Socialministern kom tomhänt den här gången också. Han tittar på utvecklingen. Han följer utvecklingen, säger han. Samtidigt rullar varslen på. På Karolinska ska som sagt 600 bort. Totalt sett ska 900 tjänster bort. I Skåne har det redan tagits bort 600 tjänster, och man ska ta bort 1 000 tjänster till för att klara sparbetet på kanske 800 miljoner kronor. Vårdköerna fortsätter att öka.

Jag läste en artikel i Dagens Nyheter i går för att se om det stod någonting om hälso- och sjukvården. Det står så här: "Många satsningar är här genomförda eller på väg för att förbättra tillgången till en väl fungerande och pålitlig vård." Samma dag är det ett enormt stort varsel på Karolinska sjukhuset.

Vårdköerna har bara i Skåne ökat med 50 procent på två år, så det är nog inte många som känner igen sig i bilden att tillgängligheten förbättras. Vad gör ni på Socialdepartementet egentligen? Ni är ju tre statsråd. Det är nästan som de tre aporna: ser inget, hör inget, säger inget.

Socialministern gömmer sig i den här debatten bakom det kommunala självstyret. Jag skulle vilja hävda att det finns åtminstone tre skäl att diskutera de här frågorna här i riksdagen.

Det första är nedskärningarna som genomförs på de stora sjukhusen. Inte bara på Karolinska, i Lund eller i Malmö utan nu också på Sahlgrenska är det samma typ av resonemang. Det drabbar inte bara Skåne, Västsverige och Stockholm, utan det drabbar hela landet.

Det andra är att man måste föra diskussionen kring den etiska frågan: Hur långt kan man gå när man skär ned i sjukvården? Den artikel som Göran Hägglund pekar på, och som är grunden för interpellationen men som nu också spåtts på genom de ytterligare besked som kommit om nedskärningar, grundar sig på en chef som försöker slå knut på sig själv, som försöker se till att klara det sparbetning som han har blivit ålagd att försöka göra. Han säger: Ska vi gå så här långt ned, måste vi till och med börja fundera över att ompröva livsuppehållande behandling av de allra svårast sjuka.

Det är inget felaktigt i det, utan det var den bild som han hade. Han försöker till varje pris slå knut på sig själv sedan sparbetningen kom.

Sedan blir det väldigt konstigt i socialministerns svar när det gäller det kommunala självstyret. Först säger han: Jag vill inte prata om den högkvalificerade vården på våra sjukhus och hur den drabbas av nedskärningarna, för det är en kommunal fråga, kommunalt självstyre. I nästa andetag skryter han i interpellationssvaret om att han har lagt fram en proposition som innebär att staten ska tvinga alla landsting att införa fri etableringsrätt för primärvården. På vårdcentralerna ska man in och detaljstyra hur sjukvården ska skötas. Staten ska tvinga alla att gå över till Stockholms vårdvalssystem. Det som håller på att slita sönder hela vårdcentralssystemet i Stockholm ska nu tvingas på alla sjukvårdshuvudmän. Och så står socialministern och pratar om kommunalt självstyre. Nej, det fungerar inte.

Ge nu besked, socialministern! Följ inte bara utvecklingen! Tänker du ta fram ytterligare statliga pengar till sjukvården i år eller nästa år eller tänker du låta varselvägen slå rakt in i sjukvården? Det tror jag att väldigt många väntar på ett besked om.

Anf. 125 FINN BENGTTSSON (m):

Fru ålderspresident! Tre punkter som interpellanten tog upp vill jag bemöta, först detta att dela ut pengar så generöst. I en tidigare debatt här med Mats Odell i dag hade vi en annan pojke med guldbyxor som ville dela ut pengar generöst till alla kommuner i Sverige för att upprätthålla sysselsättningen. Han ifrågasatte inte om de som betalar pengarna får en service som är värd namnet, utan det handlade om sysselsättningsfrågan.

Och nu ska vi dela ut pengar till regioner som inte har förmått att hålla sin budget. Det finns andra strukturella problem i det här. Men det finns uppenbarligen många andra sjukhus som bedriver högspecialiserad vård av just den typ som interpellanten tog som exempel där man har en budget i balans och där folk mig veterligen inte dör.

Den andra frågan som lyftes av interpellanten gällde den etiska diskussionen om hur långt man är beredd att gå.

Jag kan påminna interpellanten om att jag hamnade i riksdagen av *en* anledning. Jag ställde mig upp i mitt landsting och sade att det inte var acceptabelt att Socialdemokraterna i Östergötland ransonerade vårdutbudet och tog bort över 70 olika sjukvårdsinsatser för människor. Det fick en rungande applåd – så rungande att jag fick komma till riksdagen. Här driver jag tillsammans med alliansregeringen, inte minst Kristdemokraterna, en viktig diskussion om prioriteringar i det offentliga åtagandet i utbudet av vård. Här har Socialdemokraterna i mitt hemlän mer att skämmas för än att vara stolta över när det gäller etiken.

Interpellanten skriver i sin första fråga: Hur ska socialministern säkerställa en likvärdig vård i hela landet? Ja, vårdvalssystemet är väl en mycket pragmatisk lösning för att få den effektivitet i vården som jag nämnde i mitt förra inlägg, för att få fler entreprenörer som konkurrerar och effektiviserar vården och därmed ger mer effekt på varje skattekrona. Det är ett sätt att göra det likvärdigt i hela landet och knappast något som inkräktar på det kommunala självstyret utan snarare effektiviserar vården i hela landet. Den balansen är väl funnen av socialministern.

Anf. 126 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru ålderspresident! Jag har varit i denna kammare i ganska många år. Jag gissar att jag har hört många hundra inlägg sammantaget, men det är få som har varit så patetiska som dem jag har tvingats höra nu. Jag tål dock det.

Morgan Johansson vet ungefär hur politik fungerar. Ändå låter det så här: Här kommer socialministern ännu en gång tomhänt.

Det är som om politik enbart handlade om att över statsbudgeten fördela nya pengar och resurser. Politik är mycket mer. Vi genomför en reformering på hälso- och sjukvårdens område där reformtempot är högt. En del har svårt att hänga med i hastigheten. Vi gör det i syfte att förbättra tillgängligheten, höja kvaliteten och förstärka patientsäkerheten. Mycket annat behöver också förbättras.

Vad gör ni på departementet? undrar Morgan Johansson. Jag vet inte vilket utskott Morgan Johansson sitter i, men det är sannolikt inte socialutskottet eftersom det där låter lite annorlunda.

Anser Morgan Johansson att staten ska fylla ut alla hack och svackor som inträffar i prognoser när det gäller den kommunala eller landstingskommunala ekonomin? Är det statens roll i tillvaron? I så fall har Morgan Johansson infört ett nytt element i den socialdemokratiska politiken, för det har inte varit strategin tidigare. Man har gjort saker och ting, precis som vi gör saker och ting, men det har inte varit att fylla ut varje svacka när prognoserna inte uppfylls.

Jag ska påminna om att intäkterna i de prognoser som finns till i dag är sådana att vi får en lägre ökningstakt när det gäller skatteintäkterna än vad som var prognostiserat, men skatteintäkterna minskar inte för kommuner och landsting i de prognoser som vi kan se nu.

Morgan Johansson ondgör sig över vårdvalssystem. Jag antar att det också innebär att han är kritisk mot sina partikolleger i till exempel Halland och Västra Götaland som är på väg att införa detta. Vårdvalssystem är ett sätt att överföra beslutsmyndighet till patienterna, medborgarna, och öka deras möjligheter. Det utvecklar också vården genom öppna jämförelser och andra instrument som vi har.

Politik är pengar, men politik är väldigt mycket mer än pengar. Det är viktigt att påminna sig om i detta sammanhang.

Situationen för svensk hälso- och sjukvård är mycket bra. Vi har en hög kvalitet och en tillgänglighet som förbättras. Vi ska återkomma senare till att diskutera tillgängligheten, och det som Finn Bengtsson strök under som handlar om den tillgänglighetsmiljard som skjuts till kommer ytterligare att sätta fart på den utvecklingen.

Jag läste så sent som för någon dag sedan – nu förflyttar vi oss till landstingshuset i Östersund – om en ögonklinik där man tidigare hade

långa köer. Nu har man jobbat intensivt med fokus på tillgängligheten och har arbetat bort köerna. Det berodde inte på nya anslag utan nya sätt att arbeta där man bättre kunde tillmötesgå önskemålen från patienter. Personalen var nöjd och kände en större tillfredsställelse i sitt arbete.

Pengar är viktiga, men politik är väldigt mycket mer än pengar, Morgan Johansson.

Anf. 127 MORGAN JOHANSSON (s):

Fru ålderspresident! Vad ska man säga? Socialdepartementet måste ha utvecklats till en bunker sedan vi lämnade det. Hör inte Göran Hägglund vad det är som håller på att hända? Läser han inte i tidningarna om nedskärningarna på Karolinska sjukhuset och Sahlgrenska sjukhuset? 600 tjänster ska bort i skånsk sjukvård, och ytterligare 1 000 är hotade. Det ska dras ned för 800 miljoner. Människor är oroliga.

Vi har en bra sjukvård. Internationellt sätt håller den mycket hög kvalitet. Men nu är man oroad över att de stora nedskärningar som var planerade redan före finanskrisen ska spädas på ytterligare när skatteintäkterna minskar.

Det är inte bara socialdemokratiska politiker som är oroad. Sveriges Kommuner och Landsting driver sedan lång tid tillbaka en kampanj för att staten måste skjuta till mer pengar så att man inte ska behöva göra dessa stora nedskärningar. SKL vill ha 3 miljarder i år och 8 miljarder 2010.

I vårt budgetförslag är vi beredda att skjuta till 10 miljarder extra till kommun- och landstingssektorn för att undvika nedskärningarna. Vi gör det i stället för att sänka skatterna på det sätt som ni gör under innevarande år. Det är den politiska skillnaden. Ni sänker skatterna kraftigt. Då har ni inga pengar kvar när varselvägen drabbar sjukvården. Det finns en tydlighet i detta.

När man gör sådana här drakoniska neddragningar får det nationella effekter. Därför är detta en nationell fråga. Hematologen i Lund, återigen, har ett upptagningsområde som består av Kronoberg, Blekinge, Kalmar, södra Halland och faktiskt numera också Jönköping, Finn Bengtsson. Tidigare har Linköping, som du talade om, kunnat ta Jönköpingspatienterna. Men när jag var där i måndags sade man att det var bekymmer i Linköping, så Jönköpingspatienterna måste åka till Lund i stället. Jag skulle uppmana Finn Bengtsson att kontakta sina kamrater i Linköping och höra om inte de också har lite bekymmer nu.

Göran Hägglund, ta ditt ansvar och ta fram pengar till kommun- och landstingssektorn!

Anf. 128 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru ålderspresident! En av de viktigaste sakerna som den sittande regeringen har gjort är att genomföra ett stort antal reformer för att fler människor ska få möjlighet att försörja sig själva. Det bidrar i sin tur till att skatteintäkterna blir större än vad de annars skulle vara. Vi ska minnas den politik som fördes tidigare då alltför många människor stod vid sidan av. Man ska också minnas att vi nu lever under en dramatisk ekonomisk kris i världen som vi inte vet hur länge den kommer att kvarstå. Den spelar roll i Sverige också. Det går inte att bara ruska på sig och

låtsas som att den inte skulle ha inträffat om Sverige hade haft en annan regering. Varje regering har att hantera denna situation.

Jag är glad över de åtgärder vi vidtog som gjorde att fler människor fick arbete och över att vi förde en ansvarsfull politik och inte brände på och tömde de reserver som vi hade och som oppositionen då bedrev en mycket mer expansiv politik för. Den politiken hade gjort att vi inte hade kunnat möta den ekonomiska nedgång som vi nu också ser effekterna av i Sverige.

Runt om i kommuner och landsting finns det i dag många politiker som är bekymrade. Det är vi givetvis också på nationell nivå. Men precis som Sacos ordförande Anna Ekström skrev i en artikel häromdagen handlar det om att man inte kan bränna alla pengar på en gång. Det gäller att vara ansvarig.

Vi vet inte hur lång tid dessa bekymmer kommer att finnas. Vi vet inte djupet i de bekymmer som Sverige möter. Då gäller det att agera på ett ansvarsfullt sätt. Min bedömning är att Morgan Johanssons politiska linje inte uppfyller de kraven.

Vi har bekymmer, och vi behöver arbeta hårt för att ta Sverige ur denna situation. Vi behöver göra det tillsammans med andra länder. Det spelar stor roll för utvecklingen inom svensk hälso- och sjukvård.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på interpellation 2008/09:210 om försäljningen av apoteken

Anf. 129 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru ålderspresident! Carina Adolfsson Elgestam har frågat mig vad avsikten är ska ske med apoteken i glesbygden och apoteksombuden när avtalsperioden på tre år har löpt ut. Hon har vidare frågat mig om det är min avsikt att det blir tillåtet med olika priser på olika apotek för originalläkemedel.

När det gäller apotekstäckningen i glesbygd är regeringens uppfattning att omregleringen kommer att leda till ett ökat antal försäljningsställen totalt sett. Det kan dock inte med säkerhet förutses hur apoteksetableringen kommer att se ut. Det bör därför finnas åtgärder som kan vidtas om det skulle finnas risk för att landets läkemedelsförsörjning via apotek inte kan säkerställas.

I dag regleras Apoteket AB:s ansvar för apotekstäckningen i verksamhetsavtalet med staten. Vid en kommande avyttring av delar av Apoteket AB är det rimligt att också de nya aktörerna på marknaden får ett ansvar för att tillgodose apotekstäckningen i landet. Ett åläggande av detta slag måste vara både förutsebart, proportionerligt och förenligt med EG:s statsstödsregelverk för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Genom en sådan lösning kommer apotekstäckningen att kunna bibehållas på nuvarande nivå. För Apoteket AB:s del bör åliggandet även fortsättningsvis regleras i verksamhetsavtalet. Med övriga aktörer bör särskilda avtal om apotekstäckningen slutas. Avtalen bör gälla tre år i taget.

Servicen avseende tillgången till läkemedel i glesbygd bör, mot bakgrund av de möjligheter som ges genom distanshandel, ses i ett vidare

perspektiv än tillgången till fullständiga apotek och apoteksombud. Regeringen bedömer att distanshandeln kommer att fortsätta att utvecklas. Systemet med apoteksombud fyller dock en viktig funktion i många gles- och landsbygder, inte minst för många äldre kunder. Eftersom det är svårt att nu förutse behovet av apoteksombud på en ny apoteksmarknad anser regeringen att Apoteket AB under en övergångsperiod på tre år bör behålla sina apoteksombud. Apoteksombudens framtid kommer sedan att övervägas i det kommande arbetet med omregleringen.

När det gäller priserna på originalläkemedel innebär regeringens förslag att öppenvårdsapoteken även fortsättningsvis ska tillämpa ett enhetligt försäljningspris i hela landet på de läkemedel och varor som ingår i läkemedelsförmånerna. Parallellimporterade läkemedel utan generisk konkurrens ska dock både få köpas in och säljas av öppenvårdsapoteken till priser som understiger det inköpspris respektive försäljningspris som Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket, TLV, fastställt. Detta innebär att priset i dessa fall kan vara lägre för konsumenten, men aldrig högre än vad TLV fastställt. Syftet är att ge öppenvårdsapoteken incitament att föra förhandlingsvinster avseende parallellimporterade läkemedel utan generisk konkurrens vidare till konsument.

Ingen ska behöva avstå från en medicinskt motiverad läkemedelsbehandling av ekonomiska skäl. Det är därför viktigt att poängtera att reformeringen av apoteksmarknaden inte innebär någon förändring av högkostnadsskyddet. Ingen ska betala mer för sina receptbelagda mediciner än med nuvarande system, oavsett i vilket apotek man köper dem.

Anf. 130 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Fru ålderspresident! Just nu går en privatiseringsvåg över Sverige tack vare den borgerliga regeringen. I den vågen sker det ganska mycket. När man bor i glesbygd, som jag gör, och ser vad som händer just nu och vad som har hänt tidigare känner man ganska stor oro inför framtiden.

En del av privatiseringen och oron handlar om apoteket. Nästan varje vecka möter jag någon medborgare som på ett eller annat sätt känner oro för hur det ska bli. När jag tar del av ministerns svar blir jag nästan ännu mer orolig över hur det ska bli.

Det är tydligt i svaret att regeringens uppfattning när det gäller apotekstäckningen i glesbygd är att omregleringen kommer att leda till ett ökat antal försäljningsställen totalt sett. Man har sagt att det ska gälla över en treårsperiod.

Då undrar man: Vad händer efter tre år? Hur tryggt, säkert och stabilt är det inför framtiden? Hur kan man veta att det kommer att leda till ett ökat antal försäljningsställen? Det skulle vara intressant om ministern kunde redogöra för det här.

De erfarenheter jag har från tidigare avregleringar, exempelvis taxi, är att man inte precis har kunnat se att taxiverksamheten har ökat i glesbygd.

Vi har också avreglerat det som handlar om energiförsörjningen. Vi kanske inte närmare behöver gå in på hur det har ökat konkurrensen. Göran Hägglund är nog väl medveten om hur det ser ut på den marknaden.

I det perspektivet kan man fundera över det som står i svaret, att det skulle leda till ökat antal försäljningsställen. Kommer det att bli fler entreprenörer inom apoteksvärlden som kommer att driva apotek runt om i Sverige? Kommer det att bli grossister, stora kedjor, kanske med utländska ägare, som går in och äger våra apotek?

Det är lite underligt att en privat ägare som går in och tar över ett apotek också ska äga apotek i glesbygden. Jag vet inte hur regeringen tänker angående privat ägande. Jag har själv anställning i ett privat företag. Som ägare av ett företag bestämmer man ju själv vilka företag man vill äga och hur det ser ut med vinsten i företaget. När ett företag inte genererar vinst säljer man det eller lägger ned det.

Om man tittar på kundunderlaget och gör en marknadsundersökning i glesbygden är det väldigt svårt att se hur det skulle bli ekonomiskt lönsamt att driva ett sådant företag som ett apotek i glesbygden. Jag undrar vilka konsekvensanalyser regeringen har gjort när det gäller glesbygd och apotek.

Anf. 131 FINN BENGTSSON (m):

Fru ålderspresident! Carina Adolfsson Elgestam oroar sig över en privatiseringsvåg som sträcker sig över landet, tack vare den borgerliga regeringen, sade hon. Jag tolkade det först som ett välvilligt stöd för privatiseringen. Jag förmodar att jag har fel.

Interpellanten nämner att hon möter en oro över att Apoteket ska omregleras av de goda skäl som socialministern har nämnt i sitt fullödiga svar.

Om vi skulle föreslå att förstatliga verksamhet som bättre kan drivas utan 100-procentigt statligt ägande skulle jag mötas av en mycket stor oro. Interpellanten nämnde taxi – vi kanske skulle föreslå en återgång till en tradition som Socialdemokraterna underhöll, en monopolisttaxiverksamhet. Varför inte förstatliga vårt televerk, eller det som blev aktuellt när den globala finanskrisen hoppade på oss – frågeställningar alltifrån att öka statens ägande i bankerna till det som vänsterkartellen vill ha – ett förstatligande av samtliga banker?

Jag kan försäkra interpellanten att det skulle oroa svenska folket mycket mer än att vi nu gör en omreglering av en marknad som vi är ett av de sista länderna i världen att ha kvar monopoliserad.

Interpellanten säger i sin interpellation att det finns en ideologisk grund för vårt arbete och att det är skäl för förändringen. Med de exempel jag nämnde tidigare, ställer jag en motfråga till interpellanten. Vilka är interpellantens skäl att inte bryta detta monopol på alla goda grunder som har nämnts, såsom tillgänglighet, som en fördel för apoteket i det land i Europa som har sämst tillgänglighet till apotek? Det är tre till fyra gånger högre täthet av utleveransställen från apotek i resten av Europa än i Sverige. Just tillgängligheten har ökat radikalt i Norge efter det att man införde en omreglering.

Därför finns det nog ideologiska skäl att just sträva efter ett kramande av monopol som jag tror kan förskräcka svenska folket väl så mycket när det gäller det som interpellanten nu försöker lägga alliansregeringen till last.

När det gäller tillgänglighet kan jag säga att Sverige har nio miljoner invånare, och på natten finns det ett enda apotek i hela detta land som är öppet. Det kan inte kallas för ett bra resultat. Enligt min tolkning är det en konsekvens av just monopolistens ointresse av att öka tillgängligheten.

I en annan del av sin interpellation skriver interpellanten att regeringens förslag till omreglering och utförsäljning, som hon uttrycker det, gynnar endast stora aktörer. Ja, men i dag gynnar det bara en, nämligen Apoteket AB. Då är vi återigen där: Det är bättre med enfald än mångfald. Jag tror inte det. Jag tror att man kan bibehålla såväl kvalitet som prisstabilitet men samtidigt få en bättre tillgänglighet. Det har resten av världen visat prov på.

Till sist säger interpellanten: ”För oss socialdemokrater är det främmande att privata näringsidkare ska göra vinst på de läkemedel som man behöver under sin sjukdom.”

Jag vill fråga interpellanten. Är meningen med detta uttryckssätt att vi ska förstatta läkemedelsindustrin igen? Den tanken har varit uppe tidigare. Om det finns en fobi för en nödvändig omreglering av statlig verksamhet som inte nödvändigtvis behöver bedrivas till hundra procent i form av statligt företagande är det ändå en rättmätig fråga. Om man inte får göra vinst på läkemedel, ska vi då också förstatta läkemedelsindustrin?

Anf. 132 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru ålderspresident! Carina Adolfsson Elgestam är orolig för vad som ska hända om tre år när det gäller apoteksombud, och det kan man vara. Men jag tror att den oron kan stillas.

I Norge som har genomfört något som liknar det som vi avser att genomföra i Sverige har antalet apotek ökat med över 60 procent. Man har över 60 procent nytillkomna apotek. Det tycker jag är en fantastisk utveckling. Har dessa hamnat bara i storstäderna? Nej, man har också fått en bättre täckning på landsbygden. Det är skälet till att vi inte vill ha en situation där vi genom ombud så att säga slår ut möjligheterna att etablera vad vi kan kalla riktiga apotek. Riktiga apotek är försedda med farmaceuter som har kunnande på läkemedelsområdet. De är naturligtvis bättre att rådfråga än ombuden som inte har kunskapen och som inte heller får ge råd utan enbart får läsa på bipacksedeln för läkemedlen.

Vi kommer alltså att få en situation som innebär att vi har fler apotek. Vi kommer att ha fler riktiga apotek. Och utvecklingen när det gäller ombud får vi naturligtvis anpassa till utvecklingen.

Precis som Finn Bengtsson strök under är Sverige ett av få länder i världen som har ett monopol. Jag tror att det i dag är bara Sverige, Kuba och Nordkorea som stoltserar med ett monopol på detta område. Då är det klart att det finns väldigt många andra länder som har lyckats hitta andra distributionsformer och som har lyckats få en större täthet mellan apoteken än vad vi har lyckats med i Sverige hittills.

Jag vet inte om jag ska uppfatta Carina Adolfsson Elgestam som att hon vill gå längre än vad regeringen anser att man ansvara för när det gäller att ålägga nya aktörer att också tillgodose apotekstäckningen i landet, alltså om hon tycker att det är orimligt att lägga ett sådant tryck på nya aktörer. Vi får naturligtvis titta på den frågan. Men vi har bedömt

att vi har ansvar för att vi har en täckning över hela landet, så att alla människor någorlunda enkelt kan få tillgång till läkemedel. Därför har vi tyckt att det är rimligt att ha ett sådant åläggande på de nya aktörerna.

Det som vi syftar till är att få en större tillgänglighet, att få en fortsatt press på priserna och att få en högre servicenivå.

I dag kunde man läsa en artikel i Dagens Nyheter som handlade om många farmaceuter och farmaceutfacket som har engagerat sig för att underlätta för sina medlemmar att driva egna apotek. Jag välkomnar detta intresse. Jag tror nämligen att det går att utveckla läkemedelshandlingen till att bli något mer än vad den är i dag när det gäller bland annat rådgivningen till oss som patienter eller medborgare.

Anf. 133 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Fru ålderspresident! Jag ska börja med att säga att vi socialdemokrater ser läkemedel som en del av sjukvården. Det är inte en del av detaljhandeln. Där tror jag att vi skiljer oss ganska så kraftigt åt.

Innan jag går vidare med det som ministern säger vill jag säga till Finn Bengtsson och också till fru ålderspresident att jag trodde att interpellationsdebatterna till stor del är en del av oppositionens redskap för att kunna ställa frågor till och föra debatt med majoriteten. I det här fallet tror jag personligen att ministern med ansvar för dessa frågor, Göran Hägglund, klarar debatten alldeles utmärkt, och jag har väldigt svårt att förstå varför Finn Bengtsson ska gå in och ställa motfrågor till mig som interpellerar till ministern. Jag kommer inte att svara på Finn Bengtssons frågor, utan jag kommer att föra en debatt med ministern i frågan. Jag vill bara tydliggöra det.

Det var dock en sak som Finn Bengtsson sade som jag ska kommentera. Det var det som handlade om monopol och kommentaren att det gynnar bara en. Jag skulle vilja påstå att det är fel. Det system som vi har i dag gynnar konsumenten, det vill säga den person som är sjuk och som är i behov av läkemedel.

Nu tänker jag gå tillbaka till ministerns svar och den här debatten och återkomma till den privatiseringssvåg som är en trend på flera olika sätt, men också till att vi har ett ansvar för att det finns täckning i hela landet. Detta tycker jag är ganska intressant om man ser det utifrån en entreprenör som faktiskt vill ta över ett apotek och driva det. Då kan man fundera över vad drivkraften är. När man är entreprenör, såvitt jag förstår efter att ha träffat många, är drivkraften att känna en form av frihet och att också kunna driva sitt företag på det sätt som man vill.

Såvitt jag har kunnat ta del kommer detta att regleras ganska kraftigt. Vi brukar tala om att vi ska ha enklare regler för företagare. Det känns lite grann som att det inte kommer att bli speciellt många enkla regler för dessa företagare, inte minst vad gäller det som handlar om vinstintresse.

Om man då driver ett apotek i glesbygd – det finns ett åläggande i ett regelverk när det gäller att äga ett apotek i någon stad eller där det finns en marknad och som kommer att kunna generera någon form av vinst, men det måste också finnas apotek ute i glesbygden – och det inte går med vinst och man som företagare och entreprenör bestämmer sig för att man inte längre vill driva detta, ska staten då köpa tillbaka det, eller hur man tänkt att detta ska regleras? Det känns lite grann som om det darrar.

Jag tänker också på det som ministern skriver om hur detta åläggande ska gå till och att det ska ske inom EG:s statsstödsregelverk. Det är väl ganska självklart utifrån konkurrensneutraliteten. Men jag kan ändå inte låta bli att fundera över vilken form av konsekvensanalyser som man har gjort om detta och just utifrån att apotek fortfarande ska finnas tillgängliga ute i glesbygden.

Anf. 134 FINN BENGTTSSON (m):

Fru ålderspresident! Jag undrar faktiskt om jag är välkommen upp i talarstolen. Enligt min bedömning är interpellationsinstrumentet till för att granska regeringens utövning. Då kan det kanske förvåna interpellanten, men knappast övriga ledamöter i den här kammaren, att vi består av en majoritet och en opposition.

Jag har gjort den bedömningen att svaret från socialministern är väldigt konkret och stöder mina teser, medan däremot interpellationen lämnar en del övrigt att önska. Jag ställde därför ett antal frågor till interpellanten.

Nu ägnade interpellanten nästan en minut åt att ifrågasätta den roll jag har i debatten. Då får jag ställa frågan till ålderspresidenten: Är jag förhindrad att ställa frågor på basen av interpellantens interpellation eller inte? Det kan vara viktigt att reda ut.

Å andra sidan kan vi säga, om vi ska återgå till sakdiskussionen, att egentligen speglas i svaret från socialministern, som jag upplever det, just det problem som interpellanten har med sitt parti och med oppositionen i övrigt.

Att man har bildat ett monopol för längesedan, som redan då egentligen var dåligt motiverat men som 2009 definitivt är omotiverat, leder för den här regeringen till en massa svåra umbäranden som vi naturligtvis tar.

Fru ålderspresident! Det är tyvärr mycket lättare att skapa ett monopol. Det har framför allt totalitära stater visat oss. Det är också väldigt komplicerat att ansvarsfullt avreglera ett monopol. Därför börjar man med en omreglering där man bibehåller en del av strukturen i monopolet men samtidigt har ett syfte, en klar riktning framåt, att få en ökad tillgänglighet till distributionen av läkemedel.

Det kan inte vara rimligt, fru ålderspresident, att ett land som har nio miljoner invånare endast har ett enda nattöppet apotek och att det ligger centralt i Stockholm, 50 meter från Centralstationen.

Det kan inte vara rimligt, fru ålderspresident, att ett land som Sverige som har så högkvalificerad vård ska kunna ha utleveranser av läkemedel på ställen som är en tredjedel, kanske en fjärdedel, av vad de är i resten av länderna i Europa. Det är en skam för detta land.

Anf. 135 Tjänstgörande ålderspresidenten MARGARETA ISRA-ELSSON:

Innan jag ger ordet till socialministern vill jag bara klargöra att även för interpellationer gäller normala debattregler. Däremot är tiderna reglerade.

Anf. 136 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru ålderspresident! En fråga som Carina Adolfsson Elgestam ställde var: Är läkemedel en del av sjukvården eller en del av detaljhandeln?

Läkemedel är självklart en oerhört viktig ingrediens när det gäller hälso- och sjukvården. Men det handlar också om att distribuera läkemedel till människor som ibland har väldigt goda skäl till att skaffa sig läkemedel. Därför finns det ett regelverk omkring det här som är tämligen rigoröst. Och därför är det, precis som vi brukar betona, inte en fråga om en avreglering utan en fråga om omreglering av apoteksmarknaden.

Det kommer att finnas tydliga regler, och avsikten är att säkra en trygg försörjning av läkemedel också i framtiden.

Carina Adolfsson Elgestam ställer också frågan: Hur gör man med de här nya aktörerna om de får ansvar för att upprätthålla försörjningen, alltså om ett apotek läggs ned? Hur hanteras det här? Har vi gjort några konsekvensanalyser?

Ett, tror jag, bra svar på det är att titta på Norge, där man har motsvarande regelverk. Där har det under de här sju åren varit, tror jag, ett eller två tillfällen när apotek har lagts ned och andra har tagit över. Det har man alltså kunnat hantera där på ett sätt som gör att man säkerställer tillgången på apotek där det finns ett diskutabelt underlag av konsumenter. Någon annan tror sig kunna göra det här bättre och därmed attrahera fler kunder.

På två områden har nu Carina Adolfsson Elgestam tyckt att vi inte går tillräckligt långt i liberaliseringen, uppenbarligen.

Bland annat har hon synpunkten att det här blir väldigt krångligt för enskilda entreprenörer när de ska driva apotek, eftersom det är ett sådant krångligt regelverk. Men vi tycker att det är viktigare att det finns ett tydligt regelverk omkring det här, eftersom läkemedel inte är vilka produkter som helst.

Som jag sade tidigare tycker vi, när det gäller att ålägga nya aktörer på marknaden ett ansvar för att säkerställa apotekstäckningen också i glesbygd, att det är rimligt att lägga på det trycket. Och vi kan göra det när man får möjlighet att köpa ett större antal apotek.

Därför vill jag nog avvisa Carina Adolfsson Elgestams idéer om att gå längre i liberaliseringen här. Jag tror att det är viktigt att vi har ett rigoröst regelverk omkring det här för att säkerställa att allt går som vi vill att det ska göra.

Anf. 137 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Fru ålderspresident! Det var bra att Göran Hägglund markerade det här med läkemedel och att det är en viktig ingrediens inom sjukvården. Det är glädjande, tycker jag.

För övrigt upplever jag att det svar som ministern har gett ställer fler frågor, för min del i alla fall. Jag känner inför framtiden och vad som kommer att hända efter de här tre åren att det finns luckor, och det saknas konsekvensanalyser när det gäller vad som kommer att hända.

Nu använde ministern Norge som ett exempel. Enligt vad jag har kunnat läsa mig till handlar de här 60 procenten om ca 150 apotek som har startats, och det har endast varit ett fåtal i glesbygden.

Sedan såg det väl inte riktigt likadant ut i Norge när det här startade som det gör i Sverige. Det kan också vara viktigt att ha med sig på vägen.

Jag vill tacka för debatten. Jag kommer att följa den här frågan mycket noga när det gäller service på landsbygden och i glesbygden. Men jag vill ändå säga att svenska Apoteket AB i dag står för hög kvalitet och tillgänglighet och att det är ett stort utbud av läkemedel, och det finns en bra rådgivning. Det vill vi också ha inför framtiden.

Vi kan redan nu markera mycket tydligt att vi, om vi socialdemokrater skulle få regeringsmakten 2010, kommer att riva upp det här beslutet om en avreglering av apoteksmarknaden och sedan utveckla så att det kommer att finnas tillgänglighet med konsumenten och den som behöver sjukvård i centrum.

Anf. 138 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru ålderspresident! Jag tror att vi kan lära ganska mycket av Norge. Vi kan säkert hitta ett och annat som vi inte borde kopiera men väldigt mycket som faktiskt har fungerat väl.

Man har fått en enastående effekt när det har tillkommit över 60 procent nya apotek. Man har fått nya apotek i städer men också på landsbygd. Det tycker jag är oerhört betydelsefullt.

Jag tror att både Carina Adolfsson Elgestam och jag tycker att det är bättre om vi kan ha ett apotek än ett ombud. Ombud är bättre än ingenting. Men just genom att det finns personal som är farmaceuter kan man få en professionell rådgivning.

Det finns en oerhört stor längtan hos många människor inom ramen för det nuvarande Apoteket AB. De har idéer om hur man skulle kunna utveckla verksamheten och ännu bättre kunna möta dem som har behov av rådgivning. Det ser jag väldigt mycket fram emot.

Jag konstaterar också att Socialdemokraterna, om de får möjlighet, kommer att riva upp avregleringen, som Carina Adolfsson Elgestam nu säger. Jag vill betona att det är en omreglering.

Jag ska med mycket stort intresse följa detta. Jag har svårt att se framför mig att det finns någon som helst rim och reson, att det finns någon som helst rimlighet, i att man över budgeten skulle börja köpa in apotek, att man skulle börja tränga undan alla andra viktiga utgifter för att kunna lägga fler apotek under statens ägo för att återigen närma sig den situation som i dag kubaner och vänner i Nordkorea lever i.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på interpellation 2008/09:212 om försäljningen av Apoteket

Anf. 139 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru ålderspresident! Lennart Axelsson har frågat mig vilka skäl jag har för att genomföra försäljningen av Apoteket som i sin nuvarande form är ett säkert och kostnadseffektivt sätt att tillhandahålla läkemedel, en försäljning som verkar stå i strid med folks vilja. Lennart Axelsson har vidare frågat mig vilka mina skäl är till att man valt en myndighet att garantera lönsamheten i privata företag vars vinster huvudsakligen kommer från skattemedel, särskilt när kostnaderna beräknas öka.

Syftet med omregleringen av apoteksmarknaden är att åstadkomma effektiviseringar, bättre tillgänglighet och service för konsumenterna, prispress samt en säker och mer ändamålsenlig läkemedelsanvändning. En omreglering av apoteksmarknaden kan leda till sådana förbättringar avseende till exempel öppettider och väntetider vid de lokala apoteken samt apoteksservicen i övrigt.

Inom EU är det endast Danmark som har fler invånare per apotek än Sverige. Enligt OECD har apoteksmonopolet resulterat i begränsad tillgänglighet för den svenska befolkningen med få försäljningsställen och begränsade öppettider. En ökad tillgänglighet till läkemedel ska bland annat uppnås genom fler apotek och öppettider som är bättre anpassade till befolkningens behov och önskemål.

Handeln med läkemedel präglas i dag av hög kompetens, säkerhet och kvalitet. Vid omregleringen är det av stor vikt att den höga nivån behålls.

I dag ersätts Apoteket AB genom en handelsmarginal för läkemedel och andra varor som ingår i läkemedelsförmånerna. Handelsmarginalen beslutas av Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV) och består av ett påslag på apotekens inköpspris. Efter omregleringen kommer TLV fortfarande att fastställa en handelsmarginal för dessa läkemedel och andra varor, och alla apotek kommer, som i dag, att ersättas genom denna.

Handelsmarginalen bör i framtiden fastställas på ett sätt som överensstämmer med regeringens mål med omregleringen av apoteksmarknaden och med den valda prismodellen. Det bör göras en bedömning av bland annat prisutveckling, apoteksbranschens lönsamhet och fortsatta produktivitetens utveckling. Det offentliga behov och apoteksbranschens lönsamhet bör vägas mot varandra, och TLV bör därefter fastställa handelsmarginalen mot bakgrund av den sammanvägda bedömningen. Även öppenvårdsapotekens försäljning av läkemedel som inte omfattas av förmånerna samt försäljningen av handelsvaror bör beaktas.

Ingen ska behöva avstå från en medicinskt motiverad läkemedelsbehandling av ekonomiska skäl. Det är därför viktigt att poängtera att reformeringen av apoteksmarknaden inte innebär någon förändring av högkostnadsskyddet. Ingen ska betala mer för sina receptbelagda mediciner än med nuvarande system, oavsett i vilket apotek man köper dem.

TLV:s roll och förmåga att utveckla tillämpningen av prissättningen av originalläkemedel samt att effektivt tillämpa och övervaka generika-prissättningsmodellen är helt central för att åstadkomma sådan lönsamhet utan att det leder till ökade kostnader för konsumenten eller det offentliga. TLV:s uppdrag behöver utvecklas i en mängd olika avseenden för att uppfylla de krav som en omreglerad apoteksmarknad ställer på prissättningsarbetet. Det gäller även hänsyn till ett väl fungerande innovationssystem där bland annat den forskande läkemedelsindustrin är en viktig aktör. Regeringen har givit TLV i uppdrag att redovisa de föreskrifter om prissättning av receptbelagda läkemedel och beräkning av handelsmarginal som bör gälla när den nya lagstiftningen träder i kraft.

Anf. 140 LENNART AXELSSON (s):

Fru ålderspresident! Det blir kanske lite grann en repris av den förra debatten, i vissa delar i alla fall. Jag vill börja med att konstatera, precis

som Carina gjorde i den förra debatten, att det vi pratar om är en väldigt viktig del av den svenska hälso- och sjukvården. Vi subventionerar medicinen till dem som är sjuka genom samhällets försorg med ungefär den nivå som kostnaderna är för barnbidragen i Sverige. Så det är väldigt stora pengar vi pratar om.

Jag förundras lite grann över hur den här frågan har kommit upp. Enligt min mening har man först konstruerat det man tänker göra. Sedan försöker man hitta skäl till varför man ska göra det.

Inte bara vi utan de flesta andra bedömare, bland annat OECD, menar att Sverige har ett av de säkraste och kostnadseffektivaste systemen att distribuera medicin till dem som behöver det, i världen säger man till och med. Då försvinner den del där man ska kunna tänka sig att priset skulle bli lägre än vad det är i dag.

Läkemedelsbolagen får i dag i ett öppet anbudsförfarande konkurrera om att komma in på apoteken. Det är det tillsammans med att man har väldigt låga kostnader för distributionen som gör att vi har de låga priserna. Då faller den delen.

Man kan naturligtvis önska sig att man skulle ha högre tillgänglighet. Det kan jag hålla med om. Vi kanske skulle ha längre öppethållandetider och fler apotek, men det är en kostnadsfråga. Det borde man kunna lösa inom nuvarande system. Det är bara att vi ger direktiv till Apoteket AB och säger att man får lov att se till att apoteken håller öppet längre och att man öppnar apotek på ställen där vi anser att det borde finnas fler.

Det som händer i dag är att man försöker hitta regler som ska kompensera de problem som uppstår genom att man tar bort nuvarande reglering. Det är långt ifrån att man har lyckats på alla områden. Man konstaterar själv i svaret: "Syftet med omregleringen av apoteksmarknaden är att åstadkomma effektiviseringar, bättre tillgänglighet och service för konsumenterna, prispress samt en säker och mer ändamålsenlig läkemedelsanvändning. En omreglering av apoteksmarknaden kan leda till sådana förbättringar." Man vet alltså inte om det kommer att få de effekter som man önskar sig.

Man säger också att handelsmarginalen för läkemedel, som var min andra fråga, kommer att sättas av det statliga verket. Man har skrivit i lagrådsremissen att försäljningspriset inte får vara väsensskilt från det som apoteksbolag redovisar i andra jämförbara länder.

Då kan vi konstatera att apoteksbolaget i Sverige har 17-procentiga påslag. Genomsnittet i Europa i övrigt ligger på 35 procent. Skulle man närma sig det skulle påslaget bli det dubbla mot vad det är i dag. Vem är det som ska betala det?

Anf. 141 FINN BENGTSSON (m):

Fru ålderspresident! Jag känner Lennart Axelsson, interpellanten, som en mycket hygglig person i det utskott där vi gemensamt arbetar. Jag lider med honom när han försöker försvara en hopplös situation, nämligen varför vi ska krama ett monopol som i resten av världen inte har existerat och inte kommer att återexistera.

Jag tycker att socialministern, fru ålderspresident, ger ett väldigt bra svar på de frågor som interpellanten därför ställer och på ett ansvarsfullt sätt motiverar vår omreglering av en sedan många decennier monopoliserad apoteksfunktion i detta land. Interpellanten nämner till försvar för

monopolet att det är det säkraste och mest kostnadseffektiva systemet i världen.

Det är klart om man har färre apotek, i storleksordningen kanske en fjärdedel så många som alla andra länder, möjligen Danmark undantaget, och inte håller öppet. Vi vet alla när vi går och handlar att om det ligger ett apotek intill är det vanligtvis stängt. I alla fall är det när jag kommer från arbetet.

Svensken har tyvärr vant sig vid den här dåliga tillgängligheten. Det kan skapa en form av oro, som interpellanten nämner att pensionärsorganisationerna lyfter fram. Man lyfter också fram deras stora behov av läkemedel.

Låt mig då påminna om, som jag är säker på att interpellanten känner till, att när vi i utskottet hade en utfrågning om apoteksmonopolets omreglering var där två stora pensionärsorganisationer. Den ena, PRO, var bekymrad. Den andra, SPF, Sveriges Pensionärsförbund, välkomnade omregleringen. Så även för dem som är pensionärer och beroende av läkemedel i större omfattning än genomsnittet finns det ett tydligt moment framåt att vilja se en bättre tillgänglighet och bättre öppethållandetider. Det finns också ett intresse av att den här regeringen vidtar de åtgärderna.

Fru ålderspresident! Får jag påminna interpellanten om att vi hade ett val 2006. Innan valet uttalade vi tydligt att ett av våra vallöften var att vi skulle avreglera apoteksmonopolet. Nu har Socialdepartementet med socialministern i spetsen jobbat mycket ansvarsfullt för att titta på detta problem. Som jag nämnde i mitt förra inlägg i den förra interpellationsdebatten är det mer komplicerat att plocka bort ett monopol än att skapa det. Det är en tragik för oss som inte tror på monopol, men det är också en väldigt farlig lättvindighet för dem som tror på monopolen.

Därför finns det, om jag inte minns fel, i det förslag som kommer successivt under året en kontrollstation 2010–2011 där vi också gör en konsekvent utvärdering av hur detta har fallit ut. Detta besvarar väldigt många frågor såväl i den här interpellationen som i förra interpellationen och detta på ett ansvarsfullt sätt som jag är ganska ovan vid att Socialdemokraterna brukar vara intresserade av – nämligen att utvärdera sina egna reformer.

Jag tycker att vi ska lyfta fram att vi i den här omregleringsfasen, vid sidan av alla de försiktighetsåtgärder och komplicerade turer som vi måste gå in i på grund av ett föråldrat monopol på en marknad som skapar dålig tillgänglighet för kunderna, faktiskt också har byggt in den viktiga funktionen att vara självkritiska och ha en oberoende utvärdering. Den kan sedan leda till att Socialdemokraterna eller den nuvarande regeringen, det vill säga den som har fortsatt maktinnehav, får en presentation av vad utfallet blev.

Det ska, precis som socialministern sade, bli mycket intressant att få följa först hur Socialdemokraterna, innan den här utvärderingen har gjorts, i valrörelsen ska driva ett förslag om att återgå till en ordning som gäller i totalitära länder som Kuba och Nordkorea och då få med sig en del av pensionärsorganisationerna. Samtidigt släcker Socialdemokraterna då hoppet för andra som fått en bättre tillgänglighet, bara för att de inte vill avvakta och först titta på vad en objektiv utvärdering har visat efter valet.

Anf. 142 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru ålderspresident! Lennart Axelsson säger ungefär så här: Det verkar som om ni först bestämde er för vad ni skulle göra, och sedan frågar ni er varför.

Så är det naturligtvis inte. Sverige har ett problem med tillgängligheten. Det finns för få apotek i vårt land, och det finns metoder för att åstadkomma förbättringar – förbättringar som inte är möjliga inom ramen för nuvarande monopolsituation om vi inte skjuter till ytterligare ganska mycket pengar.

Jag skulle vilja se det budgetalternativ från Socialdemokraterna som innehåller ett visst antal miljarder kronor för att säkerställa utökade öppettider på apoteken. Jag tror inte att jag kommer att få se det. Den nuvarande apoteksledningen säger att visst, ni kan lägga på oss detta, men då måste vi också ha pengar. Annars går det förstås inte.

Själva poängen är att hitta en prissättningsmodell som gör att man inom ramen för det som kallas läkemedelskronan, där ju de internationella läkemedelsindustrierna tar ut lite mer per krona i Sverige än vad man kan göra i andra länder, kan försöka pressa och genom det utrymme som skapas säkerställa distributionen genom fler apotek än vad vi har i dag.

Jag har en fråga av pur nyfikenhet, inte för att jag vill ha ett ärligt svar. Det handlar om det receptfria. Den frågan skulle jag vilja ställa till Lennart Axelsson. Tidigare har Socialdemokraterna varit inne på – och såvitt jag kan förstå också marknadsfört som linje – att när det gäller receptfritt vill man öppna för att, självklart med ett tydligt regelverk, möjliggöra för människor att skaffa nässprej eller kanske Alvedon, beroende på vad expertisen säger, också på Ica eller Konsum.

Det jag har uppfattat i dag som en signal från vänstersidan är att detta inte längre gäller. Jag undrar om Lennart Axelsson kan klara ut begreppen för mig på det området.

För det andra gäller det frågan om hur man ska finansiera inköp av apotek efter valet. Det tror jag att många väljare kommer att vara intresserade av. Vilka utgifter ska trängas tillbaka för att man ska kunna köpa apotek som ägs av andra aktörer? Kan man lova att man ser till att den täckning som vi räknar med ska följa på en omreglering också kan säkerställas?

Anf. 143 LENNART AXELSSON (s):

Fru ålderspresident! Jag kan ge ett svar på frågan om receptfria läkemedel i handeln. Där har vi sagt att vi öppnar för att titta på möjligheten. Sedan krävs väldigt noggranna regleringar om man skulle komma fram till att det finns en möjlighet.

Den andra frågan är betydligt svårare att svara på eftersom vi inte kommer att veta hur marknaden ser ut förrän 2010. Men vi kommer i god tid att lägga fram förslag som visar vad vi kommer att gå till val på i den här frågan, precis som inom andra områden.

När det gäller jämförelserna med Nordkorea och Kuba tycker jag någonstans att man borde läsa på hur det ser ut i övriga delar av världen. På grund av att det är väldigt mycket offentliga pengar inblandade i de allra flesta länder är detta starkt reglerat, även om man inte kan säga att det är direkta monopol. Men att det skulle vara en fri marknad när det gäller dessa saker är helt felaktigt.

Det jag inte tycker att jag har fått något riktigt bra svar på från socialministern är varför man inte skulle kunna klara av detta inom nuvarande system. Då skulle man, precis som Ylva Johansson sade i pressträffen angående apoteket tidigare i dag, komma ifrån risken för biverkningar. Det är ju klart att man skulle kunna höja marginalen, alltså den ni pratade om förut som ligger på 17 procent. Den kommer att höjas upp till kanske 35 procent redan med regeringens förslag. Om man höjde marginalen skulle naturligtvis den nuvarande apoteksorganisationen kunna ha längre öppettider än vad man har i dag, precis som de nya, tänkta, privata aktörerna naturligtvis inte kommer att sköta det här utan att ha någon ersättning för det. Det är en utopi. I slutändan blir det naturligtvis konsumenterna eller samhället via skatten som kommer att få bekosta dessa utökade tider.

När det gäller säkerheten är det också viktigt att konstatera att vi har stora problem med felaktig läkemedelsanvändning i dag. För att minska den läkemedelsrelaterade sjukligheten är det viktigt att apoteken får fortsätta att ge patienterna producentobunden information och rådgivning. Insatser för en bättre och säkrare läkemedelsanvändning saknas helt och hållet i det förslag som regeringen presenterar. I förslaget verkar det som att det är viktigare att garantera lönsamheten för de nya läkemedelsgrossisterna än att säkra patientsäkerheten.

En fråga som jag också tänkte hinna med i den här omgången är något som läkemedelsindustrin beskriver som att apotekskedjor ska lockas på forskningens bekostnad. Läkemedelsbolagen i Sverige står för en väldigt stor andel av vår totala export. Mycket på grund av detta har vi ett lite högre påslag på priserna än vad andra länder har. Nu menar läkemedelsbolagen att de kommer att få minskade möjligheter att forska genom de förslag som regeringen lägger fram. Det vore intressant att få höra socialministerns kommentarer i den frågan.

Anf. 144 FINN BENGTSSON (m):

Fru ålderspresident! Lennart Axelsson talar om att vi har monopol runt om i världen, fast inte så mycket. I Sverige, vill jag påminna Lennart Axelsson om, har vi ett direkt monopol. Den fråga som har varit uppe till diskussion är: Vill Socialdemokraterna redan föregripa den utvärdering av omregleringen som just kommer att likna den övriga världen mycket mer, med en total återmonopolisering eller inte?

Låt oss ta en annan diskussion i paritet med denna: det kommunala självstyret. Alliansen har öppnat för att sjukvårdshuvudmännen ska få bestämma om vem som driver ett sjukhusapotek. Vill oppositionen i form av Socialdemokraterna även där ha en fullständig återställare så att sjukvårdshuvudmännen inte längre får det glädjande beskedet att de själva får se till hur de bäst administrerar apoteksverksamheten inom ramen för sitt ansvar för sjukhusen?

Det är mycket riktigt en sjukvårdsfråga som har lyfts fram. Det säger vi från alliansen väldigt tydligt. Här tar interpellanten upp en fråga om producentuppbunden information. Men här har vi då ett problem när det handlar om läkemedelsanvändning och rationell läkemedelsterapi som jag upplever väldigt tydligt inte är en fråga för apoteket. Det är en fråga för sjukvården, som använder de här produkterna.

Det är ett väldigt överdrivet tjtande om apotekens roll i detta sammanhang. De ska naturligtvis ge riktig kundinformation, men för att få läkemedel att fungera rätt måste man ha en rationell läkemedelsanvändning som våra myndigheter, Läkemedelsverket tillsammans med sjukvården, hanterar på allra bästa sätt. I den här debatten, Lennart Axelsson, figurerar bara allianspolitiker tillsammans med Miljöpartiet. Det är förvånansvärt tyst både från Socialdemokraterna och från Vänsterpartiet på den fronten.

Anf. 145 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru ålderspresident! Nu kanske jag tar upp en del av de frågor som Finn Bengtsson just har talat om, men jag tror att vi har samma uppfattning när det gäller frågan om till exempel monopol. Vi säger att såvitt vi vet finns det tre länder, Sverige, Kuba och Nordkorea, som har monopol på det här området. Då invänder Lennart Axelsson att andra länder har en ganska tydlig reglering. Ja, och vi syftar inte till någonting annat. Vi kommer också att ha en väldigt tydlig reglering. Men vi kan inte se skälet till att en enda aktör, och just staten, ska vara den som driver den här verksamheten. Vi tror att det går att utveckla verksamheten genom flera aktörer och göra den bättre. Det finns många exempel utanför vårt lands gränser på hur detta kan ske.

I min värld kan monopol finnas när det finns väldigt tydliga skäl, till exempel folkhälsan. Därför är jag anhängare av Systembolaget som jag tycker är utmärkt. En av Systembolagets uppgifter är att begränsa tillgängligheten. Jag tycker att det är dåligt att ha det som idé när det gäller näsdroppar, ögondroppar eller läkemedel som kan göra att man blir av med huvudvärk och sådant.

Vi kommer inom kort att lägga fram en proposition till riksdagen. Där kommer vi självklart också att behandla det som handlar om läkemedelsindustrin, för här står Sverige starkt. Vi har en fantastiskt stark tradition på det här området. Den ska vi behålla. Det är också skälet till att regeringen i den forskningsproposition som nyss presenterades gjorde satsningar på bland annat det medicinska området. Vi är bra här. Vi är duktiga här. Det ska vi utveckla.

Det är också så att vi har en del av den infrastruktur som spelar en väldigt stor roll för att utveckla forskningen, bland annat i form av databaser och register. Det är ett viktigt skäl till att vi har läkemedelsindustrin här.

När det gäller läkemedelsindustrins marginaler är det klart att de kan skifta från marknad till marknad. Vi tror att det är viktigt att vi i alla fall har tummen på det. Sverige står för en liten del av läkemedelsindustrins totala intäkter. Vi ska naturligtvis inte betala mer för läkemedel i vårt land än vad man gör i andra länder.

Däremot ska vi se till att forskningen har goda förutsättningar genom andra metoder. Det stöd som ges till läkemedelsindustrin ska naturligtvis vara transparent och kunna vägas mot andra utgifter. Det kan man ju inte om det, som Lennart Axelsson här antyder, borde läggas in i priserna som vi betalar för våra läkemedel. Då kan man aldrig väga det mot andra utgifter. Jag tror kanske heller inte att Lennart Axelsson tänker sig det så.

Till sist i den här rundan, fru ålderspresident, tycker jag att Lennart Axelsson har väldigt svårt att hitta de där skälen som skulle vara starka nog för att läkemedel bara ska distribueras inom ramen för ett statligt monopol. Det finns många andra aktörer som skulle kunna vara verk-samma och som utvecklar det här området.

Då säger Lennart Axelsson: Ålägg i stället Apoteket AB att ha öppet mer! Detta kommer, som jag sade tidigare, att kosta mer pengar, och vi kommer bara att ha en enda form. Jag tror att det ligger något finurligt i att man kan bedriva verksamheter, naturligtvis med samma säkerhet, på lite olika sätt, att man kan hitta lite olika nischer. Vi ser det i andra län-der, och jag tror att det är ett framgångsrecept också för vårt land.

Anf. 146 LENNART AXELSSON (s):

Fru ålderspresident! Det känns som om vi skulle behöva lite mer tid till det här. Det finns kanske anledning att återkomma.

Jag är ganska övertygad om att de kostnader som det här kommer att medföra för skattebetalarna och för oss som konsumenter är pengar som mycket väl skulle kunna användas inom det nuvarande systemet utan att det skulle bli en ökad kostnad.

Jag tycker också att det är ett experimenterande med skattemedel som är onödigt. Vi borde kunna lösa det här ändå, med tanke på att det hand-lar om sådana stora summor som vi pratade om i början. Det är alltså 20 miljarder av skattepengarna som till vissa delar ska föras över till de internationella läkemedelsföretagens fickor i stället för att användas inom sjukvården.

Ett litet exempel på vad som kan hända med landstingets ekonomi är den nuvarande parallellimporten. När vi går till apoteket för att hämta ut vår medicin hänvisas vi till en medicin med lägre kostnad, om det finns en sådan som innehåller samma verk-samma medel. Den vinst som då uppstår går i dag tillbaka till landstingen via högkostnadsskyddskon-struktionen. Den kommer i fortsättningen att gå till de här apoteksked-jorna i stället. Det handlar om storleksordningen 500 miljoner.

Det vore bättre att se till att landstingen, som nu är hårt trängda, som vi har diskuterat tidigare i dag, fick behålla de pengarna. Det vore även bra om regeringen kunde öppna sina ögon och komplettera med ytterli-gare medel för att garantera de anställdas fortsatta anställningar inom vården och omsorgen.

Anf. 147 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru ålderspresident! Avsikten med de förändringar som vi gör är att förbättra situationen för patienter och kunder när det gäller läkemedel. Det vi har identifierat som det allvarligaste problemet med dagens sy-stem är bristande tillgänglighet. För att ändra på situationen bör vi få in ytterligare aktörer. Det går att utveckla läkemedelshandeln på ett sätt som gör att vi höjer servicenivån, ökar öppettiderna och får flera apotek runt om i vårt land.

För den sakens skull behöver vi presentera ett regelverk. Vi behöver presentera förordningar. Det är en ganska stor förändring som sker. Det är inte ett experimenterande med skattemedel i den meningen att det innebär att vi utför någonting som inte finns på andra håll i världen.

Varje annat land vid sidan om Kuba och Nordkorea, och ännu Sverige, har en ordning som är annorlunda och som gör att man kan distribuera läkemedel på ett effektivt och säkert sätt och dessutom åstadkomma den tillgänglighetsförbättring som är syftet med reformen.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Anmälan om inkomna faktrapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Tjänstgörande ålderspresidenten anmälde att följande faktrapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2008/09:FPM58 Grönbok om kollektiva provningsmöjligheter för konsumenter *KOM(2008)794* till civilutskottet

2008/09:FPM59 Samarbete kring metrologisk forskning och utveckling (Artikel 169) *KOM(2008)814* till utbildningsutskottet

2008/09:FPM60 Organdonations- och transplantationsdirektivet *KOM(2008)818* till socialutskottet

2008/09:FPM61 Direktiv för skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål *KOM(2008)543* till miljö- och jordbruksutskottet

21 § Bordläggning och beslut om förkortad motionstid

Anmäldes och bordlades

Proposition

2008/09:106 Kredit till Island

Regeringen hade föreslagit att motionstiden för denna proposition skulle förkortas till fyra dagar. Efter kontakter med företrädare för riksdagspartierna hade dock överenskommelse nåtts om att förkortningen skulle begränsas så att motionstiden skulle bli åtta dagar.

Kammaren medgav denna förkortning.

Framställning

2008/09:RRS14 Riksrevisionens styrelses framställning angående Rekryteringen av internationella studenter till svenska lärosäten

22 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 15 januari

2008/09:247 Reviderat säkerhetsdirektiv för leksaker

av *Egon Frid* (v)

till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2008/09:248 Det nordisk-baltiska projektet mot trafficking

av *Elina Linna* (v)

till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2008/09:249 Varsel på Karolinska sjukhuset

av *Bosse Ringholm* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:250 Försäkringskassa utan förseningar

av *Gunvor G Ericson* (mp)

till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2008/09:251 Vapenimport och militärt samarbete med Israel

av *Peter Rådberg* (mp)

till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2008/09:252 Barnen på Gazaremsan

av *Monica Green* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:253 Varsel i Skaraborg, Västsverige och resten av Sverige

av *Monica Green* (s)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2008/09:254 Regler för vapenexport och vapenimport

av *Peter Rådberg* (mp)

till statsrådet Ewa Björling (m)

2008/09:255 Utbildning för varslade och arbetslösa

av *Monica Green* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:256 Vapenexport till Israel

av *Peter Rådberg* (mp)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 januari.

23 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 14 januari

2008/09:476 Gamla Lidingöbron

av *Helena Bargholtz* (fp)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2008/09:477 Åtgärder med anledning av varsel på Volvo i Skövde

av *Egon Frid* (v)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:478 Antisemitiskt våld i Sverige mot svenska medborgare

av *Lennart Sacrédeus* (kd)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:479 Utvärdering av barnkonventionen

av *Ronny Olander* (s)

till socialminister Göran Hägglund (kd)

den 15 januari

2008/09:480 Havandeskapspenning för enskilda näringsidkare

av *Marie Engström* (v)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:481 Glasindustrin i Kalmar län

av *Désirée Liljevall* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:482 Utredningar av misshandelsbrott

av *Lars-Ivar Ericson* (c)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:483 Transportflödena över Öresund

av *Marie Weibull Kornias* (m)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 januari.

24 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 14 januari

2008/09:412 Utvidgning av ROT-avdraget

av *Gunnar Sandberg* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:413 Åtgärder med anledning av höjda egenavgifter i akassan

av *Sven-Erik Österberg* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:427 Skattefri el i hamnar

av *Marie Engström* (v)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:428 Fastighetsskatt på äldreboenden

av *Marie Engström* (v)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:429 Polisens uppgifter och civilanställda

av *Thomas Bodström* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:430 Krispengar till fordonsindustrin

av *Fredrik Lundh* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:432 Jämlikheten i inkomsthänseende

av *Birgitta Eriksson* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:437 Syntetisk diesel
av andre vice talman *Birgitta Sellén* (c)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:447 Kvartalsvis momsredovisning vid brutet räkenskapsår
av *Helena Leander* (mp)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:450 Införande av ROT-avdrag för hyresrätter
av *Karin Åström* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:451 Uttagsbeskattning av kooperativa vindkraftsföreningar
av *Lars Johansson* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 20 januari.

25 § Kammaren åtskildes kl. 21.39.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdet början till och med 8 §
anf. 36 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 12 § anf. 78 (delvis).
av tredje vice talmannen därefter till och med 16 § anf. 117 (delvis) och
av tjänstgörande ålderspresidenten därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

MADELEINE HOLST

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 §	Avsägelse	1
2 §	Anmälan om kompletteringsval till EU-nämnden	1
3 §	Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
4 §	Svar på interpellationerna 2008/09:123 och 139 om löner, övriga ersättningar och pensionsvillkor för ledande befattningshavare i statliga bolag	2
	Anf. 1 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	2
	Anf. 2 LUCIANO ASTUDILLO (s)	3
	Anf. 3 EVA-LENA JANSSON (s)	4
	Anf. 4 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	5
	Anf. 5 LUCIANO ASTUDILLO (s)	6
	Anf. 6 EVA-LENA JANSSON (s)	7
	Anf. 7 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	8
	Anf. 8 LUCIANO ASTUDILLO (s)	9
	Anf. 9 EVA-LENA JANSSON (s)	9
	Anf. 10 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	10
5 §	Svar på interpellationerna 2008/09:144 och 197 om långsiktig energipolitik för Sverige	11
	Anf. 11 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	11
	Anf. 12 ALF ERIKSSON (s)	11
	Anf. 13 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	12
	Anf. 14 ALF ERIKSSON (s)	13
	Anf. 15 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	14
	Anf. 16 ALF ERIKSSON (s)	15
	Anf. 17 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	16
6 §	Svar på interpellation 2008/09:174 om varsel i Värmland	16
	Anf. 18 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	16
	Anf. 19 MARIE ENGSTRÖM (v)	18
	Anf. 20 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	19
	Anf. 21 MARIE ENGSTRÖM (v)	20
	Anf. 22 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	21
	Anf. 23 MARIE ENGSTRÖM (v)	22
	Anf. 24 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	23
7 §	Svar på interpellation 2008/09:176 om nedläggning av bensinmackar och servicen på landsbygden	23
	Anf. 25 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	23
	Anf. 26 MONICA GREEN (s)	25
	Anf. 27 KRISTER ÖRNFJÄDER (s)	26
	Anf. 28 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	26
	Anf. 29 MONICA GREEN (s)	28
	Anf. 30 KRISTER ÖRNFJÄDER (s)	28
	Anf. 31 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s)	29
	Anf. 32 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	30
	Anf. 33 MONICA GREEN (s)	31
	Anf. 34 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s)	31

Anf. 35 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	32
8 § Svar på interpellation 2008/09:196 om återvunnen energi.....	33
Anf. 36 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	33
Anf. 37 ALF ERIKSSON (s).....	34
Anf. 38 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	34
Anf. 39 ALF ERIKSSON (s).....	35
Anf. 40 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	36
Anf. 41 ALF ERIKSSON (s).....	36
Anf. 42 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	37
9 § Svar på interpellation 2008/09:200 om krediter till småföretag	37
Anf. 43 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	37
Anf. 44 MARIE ENGSTRÖM (v)	38
Anf. 45 BÖRJE VESTLUND (s)	39
Anf. 46 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	40
Anf. 47 MARIE ENGSTRÖM (v)	41
Anf. 48 BÖRJE VESTLUND (s)	42
Anf. 49 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	43
Anf. 50 MARIE ENGSTRÖM (v)	44
Anf. 51 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	44
10 § Svar på interpellation 2008/09:226 om styrelsearvoden för ordförande och ledamöter i SBAB	45
Anf. 52 Statsrådet MATS ODELL (kd)	45
Anf. 53 EVA-LENA JANSSON (s)	46
Anf. 54 Statsrådet MATS ODELL (kd)	47
Anf. 55 EVA-LENA JANSSON (s)	47
Anf. 56 BÖRJE VESTLUND (s)	48
Anf. 57 Statsrådet MATS ODELL (kd)	48
Anf. 58 EVA-LENA JANSSON (s)	49
Anf. 59 Statsrådet MATS ODELL (kd)	50
11 § Svar på interpellation 2008/09:230 om minskade skatteintäkter för kommuner och landsting	50
Anf. 60 Statsrådet MATS ODELL (kd)	50
Anf. 61 EVA-LENA JANSSON (s)	51
Anf. 62 LENNART AXELSSON (s)	52
Anf. 63 FINN BENGTTSSON (m)	53
Anf. 64 Statsrådet MATS ODELL (kd)	54
Anf. 65 EVA-LENA JANSSON (s)	55
Anf. 66 LENNART AXELSSON (s)	56
Anf. 67 FINN BENGTTSSON (m)	56
Anf. 68 BERIT HÖGMAN (s)	57
Anf. 69 MONICA GREEN (s)	58
Anf. 70 BOSSE RINGHOLM (s).....	59
Anf. 71 Statsrådet MATS ODELL (kd)	60
Anf. 72 EVA-LENA JANSSON (s)	60
Anf. 73 BERIT HÖGMAN (s)	61
Anf. 74 MONICA GREEN (s)	61
Anf. 75 BOSSE RINGHOLM (s).....	62

Anf. 76 Statsrådet MATS ODELL (kd)	63
12 § Svar på interpellation 2008/09:202 om turtätheten för tåg i Söderhamnsregionen.....	63
Anf. 77 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	63
Anf. 78 ÅSA LINDESTAM (s)	64
Anf. 79 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	65
Anf. 80 ÅSA LINDESTAM (s)	65
Anf. 81 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	66
Anf. 82 ÅSA LINDESTAM (s)	67
Anf. 83 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	68
13 § Svar på interpellation 2008/09:206 om tidigareläggning av Förbifart Stockholm	68
Anf. 84 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	68
Anf. 85 BOSSE RINGHOLM (s).....	70
Anf. 86 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	71
Anf. 87 BOSSE RINGHOLM (s).....	72
Anf. 88 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	73
Anf. 89 BOSSE RINGHOLM (s).....	73
Anf. 90 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	74
14 § Svar på interpellation 2008/09:222 om Rikstrafiken och tolkningen av interregional trafik	74
Anf. 91 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	74
Anf. 92 KENT PERSSON (v).....	75
Anf. 93 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	76
Anf. 94 KENT PERSSON (v).....	76
Anf. 95 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	77
Anf. 96 KENT PERSSON (v).....	77
Anf. 97 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	78
15 § Svar på interpellation 2008/09:170 om rätt till dödshjälp	78
Anf. 98 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	78
Anf. 99 STAFFAN DANIELSSON (c)	79
Anf. 100 BARBRO WESTERHOLM (fp).....	81
Anf. 101 EVA JOHNSSON (kd)	82
Anf. 102 FINN BENGTTSSON (m).....	83
Anf. 103 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	84
Anf. 104 STAFFAN DANIELSSON (c).....	85
Anf. 105 BARBRO WESTERHOLM (fp).....	86
Anf. 106 EVA JOHNSSON (kd)	86
Anf. 107 FINN BENGTTSSON (m).....	87
Anf. 108 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	88
Anf. 109 STAFFAN DANIELSSON (c).....	88
Anf. 110 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	89
16 § Svar på interpellation 2008/09:181 om Könstillhörighetsutredningen	89
Anf. 111 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	89
Anf. 112 LISELOTTE OLSSON (v)	90
Anf. 113 FINN BENGTTSSON (m).....	91
Anf. 114 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	92

Anf. 115 LISELOTTE OLSSON (v).....	93
Anf. 116 FINN BENGTSSON (m)	94
Anf. 117 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	94
Anf. 118 LISELOTTE OLSSON (v).....	95
Anf. 119 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	96
17 § Svar på interpellation 2008/09:203 om situationen i skånsk sjukvård	96
Anf. 120 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	96
Anf. 121 MORGAN JOHANSSON (s).....	97
Anf. 122 FINN BENGTSSON (m)	99
Anf. 123 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	100
Anf. 124 MORGAN JOHANSSON (s).....	101
Anf. 125 FINN BENGTSSON (m)	102
Anf. 126 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	103
Anf. 127 MORGAN JOHANSSON (s).....	104
Anf. 128 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	104
18 § Svar på interpellation 2008/09:210 om försäljningen av apoteken.....	105
Anf. 129 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	105
Anf. 130 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s).....	106
Anf. 131 FINN BENGTSSON (m)	107
Anf. 132 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	108
Anf. 133 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s).....	109
Anf. 134 FINN BENGTSSON (m)	110
Anf. 135 Tjänstgörande ålderspresidenten MARGARETA ISRAELSSON.....	110
Anf. 136 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	111
Anf. 137 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s).....	111
Anf. 138 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	112
19 § Svar på interpellation 2008/09:212 om försäljningen av Apoteket.....	112
Anf. 139 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	112
Anf. 140 LENNART AXELSSON (s)	113
Anf. 141 FINN BENGTSSON (m)	114
Anf. 142 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	116
Anf. 143 LENNART AXELSSON (s)	116
Anf. 144 FINN BENGTSSON (m)	117
Anf. 145 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	118
Anf. 146 LENNART AXELSSON (s)	119
Anf. 147 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	119
20 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen	120
21 § Bordläggning och beslut om förkortad motionstid	120
22 § Anmälan om interpellationer.....	120
23 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	121
24 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	122
25 § Kammaren åtskildes kl. 21.39.....	123

Prot. 2008/09:57
15 januari

Tryck: Elanders, Vällingby 2009